

Vedecká informácia z Nature Communications

Bakteriálne bunky pod stresom vystreľujú dlhé nanotrubice a zomierajú

Uvedená štúdia (Pospíšil a kol., 2020), ktorá vyšla v októbri 2020 v časopise Nature Communications, vznikla v spolupráci českých a slovenských vedcov. Tieto unikátne výsledky vznikli v spolupráci laboratória Libora Krásneho z Mikrobiologického ústavu, Akademie věd (ČR) a laboratória Imricha Baráka z Ústavu molekulárnej biológie, SAV (SR). Článok je o bakteriálnych nanotrubiciach, ktoré boli objavené už pred 10 rokmi u Gram-pozitívnej baktérie *Bacillus subtilis* (Dubey a Ben-Yehuda, 2011). Tieto útvary boli charakterizované ako lipidické trubičky vychádzajúce z bakteriálnych buniek do priestoru, s dĺžkou niekedy aj 50× väčšou ako dĺžka samotnej bunky baktérie. Priemer nanotrubíc je približne 70 nm. Tieto dlhé a úzke trubičky boli opísané ako spôsob, ktorým bakteriálna bunka skúma svoje okolie, ale aj spôsob, ako sa môžu spojiť s inou bunkou toho istého druhu alebo aj s úplne odlišnou, dokonca aj využiť ich na spojenie s eukaryotickou bunkou. K unikátnym schopnostiam týchto nanotrubíc boli pripísané také procesy, ako prenos DNA, RNA a bielkovín medzi bunkami rôznych baktérií ako aj „upírske“ vysatie živín

z ľudských buniek (Baidya a kol., 2018; Dubey a Ben-Yehuda, 2011; Pande a kol., 2015; Pal a kol., 2019; Stempler a kol., 2017). Prenos DNA cez tieto nanotrubice bol určený aj ako ďalší spôsob šírenia antibiotických rezistencií medzi rôznymi druhmi baktérií. Problémom pri skúmaní týchto nanotrubíc v živých bunkách bolo, že tieto útvary sa vyskytovali v malom množstve. Naše výsledky sú vo veľkom protiklade s predtým publikovanými zisteniami, čo spôsobilo, že príbeh o bakteriálnych nanotrubiciach dostáva úplne nový obrat.

Počas mnohých a rôznych experimentov sme dokázali nájsť nanotrubice len vo veľmi ojedinelých prípadoch, ale čakalo nás prekvapenie, keď sme sledovali bunky na agare. Dokázali sme zachytiť asi tak jednu NT z tisícov buniek. Začali sme aj sledovanie v roztoku a ak sme pritlačili krycie sklíčko tak „vybehli“ nanotrubice z mnohých buniek. Čím väčšou váhou sme pôsobili – tým viac nanotrubíc vznikalo a mnohé boli mimoriadne dlhé, rádovo dlhšie ako samotné bunky.

Pokračovanie na strane 5

Z OBSAHU

Príhovor prezidenta SLS

Úvodník na aktuálnu tému

Bakteriálne bunky pod stresom vystreľujú dlhé nanotrubice a zomierajú

Mikrochirurgické ošetrenie krvácajúcich a nekrvácajúcich mozgových aneuryziem

Súčasný zdravotný riziká a dôsledky expozície PCB látkami

Úvaha o „vedeckosti“ jednotlivých lekárskech fakúlt na Slovensku. Kto garantuje a zabezpečuje výučbu budúcich lekárov?

Aktuálne informácie zo života SLS

Zápisnica o priebehu korešpondenčného volebného zjazdu delegátov SLS

Informácia o priebehu a výsledkov volieb Prezídia SLS a Dozornej rady SLS

Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti (2021-2024), kontakty

Informácia o novelizovaných vnútorných predpisoch Slovenskej lekárskej spoločnosti

Vyhlasenie súťaže

Vyhlasenie súťaže o ceny Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS) a ceny organizačných zložiek (OZ) SLS udeľované v roku 2021 za publikačnú, prednáškovú aktivitu a za vedeckú odbornú činnosť svojich členov v medicínskych a farmaceutických vedných odboroch

Informácia o oceneniach Literárneho fondu

Právne okienko Monitoru medicíny SLS

Zo života odborných spoločností

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie – jej aktivity počas pandémie koronavírusu na prelome rokov 2020-2021

Kronika Monitoru medicíny SLS

Predstavujeme nové knihy

Kalendár odborných podujatí Spolku slovenských lekárov v Bratislave

Kalendár odborných podujatí SLS na I. polrok 2021

Predstavujeme ocenenia SLS: Medaila Univ. prof. MUDr. Michala Valenta, DrSc., významného slovenského vysokoškolského učiteľa, lekára, parazitológa a výnimočnej osobnosti slovenského zdravotníctva.

Vážení členovia Slovenskej lekárskej spoločnosti,
milé kolegyne, kolegovia,

počnúc rokom 2021 sa začína ďalšie štvorročné funkčné obdobie Prezídia a Dozornej rady Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS). Dovoľte mi preto poďakovať sa za prácu a úspešnú reprezentáciu SLS všetkým členom odstupujúceho Prezídia a Dozornej rady SLS a tým, ktorí sa v predchádzajúcich rokoch aktívne podieľali na plnení poslania, úloh a cieľov SLS, v rámci svojho členstva a pôsobenia v rôznych funkciách v organizačných zložkách SLS.

Novozvoleným členom Prezídia a Dozornej rady SLS srdečne blahoželám k zvoleniu a verím, že sa nám aj napriek súčasnej epidemiologickej situácii podarí pokračovať v dlhoročnej tradícii zabezpečovania sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov s cieľom zvyšovať jeho kvalitu v prospech rozvoja medicínskych odborov, no predovšetkým starostlivosti o pacientov. Prejav dôvery, ktorej sa mi dostalo opätovným zvolením do funkcie prezidenta SLS je pre mňa ctou a prijímam ju s veľkou vďakou a pokorou. Vážim si, že môžem naďalej vykonávať túto zodpovednú funkciu a prispievať k budovaniu a rozvoju SLS.

Žijeme v podmienkach pandemickej krízy v dôsledku šírenia nákazy COVID-19 a jej vážnych dopadov na všetky oblasti spoločenského života, najmä na zdravotníctvo, kultúru, cestovný ruch a služby s tým spojené, osobitne na život každého jednotlivca. **Slovenská lekárska spoločnosť prežíva najťažšie obdobie svojej existencie.** V dôsledku už rok pretrvávajúcej epidemiologickej situácie boli zrušené takmer všetky prezenčné formy odborných vzdelávacích podujatí organizačných zložiek SLS a Prezídia SLS (napr. XXIV. Kongres SLS, Slávnostná schôdza Spolku slovenských lekárov v Bratislave pri príležitosti 100. výročia jeho vzniku, jedenáste slávnostné uvádzanie osobností medicíny do Dvorany slávy SLS a ďalšie). **Tým došlo k výraznému poklesu základných zdrojov príjmov SLS a veľkým ekonomickým stratám.** Časť podujatí sa realizovala dištančnou formou. Vzdelávanie v on-line priestore síce prináša nové možnosti a v budúcnosti bude iste prioritne využívaná, ale osobný kontakt pri výmene odborných vedomostí, profesijných zručností a skúseností nenahradí ani najmodernejšia technológia, ktorá ako vieme má svoje výhody, ale súčasne aj svoju zraniteľnosť. **Napriek tomu sa musíme**

učiť pracovať v neštandardných podmienkach, prispôbovať sa situácii, spoločenským zmenám pri zachovávaní svojej profesionality a odbornosti a hľadať také spôsoby realizácie našej činnosti, aby sme dokázali aj naďalej zabezpečovať základné poslanie SLS v oblasti sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

História SLS, jej odborných spoločností a spolkov je spojená so životom a prácou osobností medicíny, ktorí ju zakladali, budovali a tvorivo prispievali k rozvoju vzdelanosti a kultúry u nás. Z úcty a vďaky k ich dielu, odkazom, hodnotám, ktoré vyznávali a ktoré sú trvalé tak pre súčasnosť, ako aj pre budúcnosť, urobme spoločne všetko preto, aby Slovenská lekárska spoločnosť a jej odborné spoločnosti a spolky mohli naďalej pôsobiť ako nezávislý odborný garant sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, zabezpečovať všetky jeho formy a úspešne realizovať svoje projekty.

Želám Vám, aby sa Vám darilo plniť v osobnom i pracovnom živote svoje plány a zámery, tešiť sa v dobrom zdraví z výsledkov, ktoré ste dosiahli a z opory blízkych, priateľov a spolupracovníkov.

S úctou

Dr.h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
prezident SLS

MONITOR MEDICÍNY SLS

Časopis určený pre účastníkov
sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov
vydáva Slovenská lekárska spoločnosť

Redakčná rada:

Šéfredaktor:

Dr.h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
janbreza@gmail.com

Vedúci odborný redaktor:

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
marian.bernadic@fmed.uniba.sk ;

Tajomníčka redakcie:

PhDr. Želmíra Mácová, MPH
macova@sls.sk

Redakčná rada:

MUDr. Jozef Babala, PhD.
jozef.babala@gmail.com

MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD
luboslav.bena@unlp.sk

Prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.
jozef.glasa@szu.sk ; jozef_glasa@yahoo.com

Doc. MUDr. Eva Gonçalvesová, CSc., FESC
eva.goncalvesova@nusch.sk

Doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.
lubomira.izakova@gmail.com

Prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.
jarcuska@gmail.com

Prof. MUDr. Peter Krištúfek, CSc.
peter.kristufek@szu.sk

Doc. MUDr. Milan Kuchta, CSc.
kuchta@mail.viapt.sk

MUDr. Štefan Laššán, PhD., MPH
lassan.stefan@outlook.sk ; lassan@ru.unb.sk

Prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
ivica.lazurova@upjs.sk

MUDr. Peter Makara, MPH
peter.makara@gmail.com

Prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP
payer@ru.unb.sk

Doc. MUDr. Peter Pružinec, CSc., mim. prof.
peter@bonusccs.sk ; peter.pruzinec@szu.sk

MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD.
lubomir.skladany@gmail.com

Prof. MUDr. Ján Slezák, DrSc.
jan.slezak@savba.sk

Doc. MUDr. Ivan Solovíček, CSc.
ivan.solovick@vhagy.sk

Prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.
peter.stanko@ousa.sk

Prof. MUDr. Stanislav Španík, CSc., MHA
stanislav.spanik@ousa.sk

Prof. MUDr. Mária Štefkovičová, PhD., MPH
stefkovicova@gmail.com

Doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MHA, MPH
zilinskazu@gmail.com

EV 4135/10

Redakcia: Monitor medicíny SLS
Slovenská lekárska spoločnosť, občianske združenie
Cukrová 3, 813 22 Bratislava
E-mail: sekretarysma@sls.sk

Časopis je zaradený v databáze
Bibliographia medica Slovaca (BMS)
a v citačnej databáze CiBaMed.

IČO vydavateľa: 00178 624

Periodicita: dve dvojčíslo ročne
Dátum vydania: február 2021

Uzavierka čísla 3-4/2021 bude 20. augusta 2021.

Grafická úprava a tlač:
Knih tlač Gerthofer, Struhárova 2, Zohor
www.gerthofer.sk

Úvodník

Na aktuálnu tému

Milí priatelia a čitatelia Monitoru medicíny SLS,

spolu so želaním úspešného nového roku 2021 bez chorôb, zranení a duševných tráum si Vám dovoľujem priblížiť niekoľko informácií, ktoré hýbali svetom v predchádzajúcom neočakávane traumatizujúcom období. Pri zachraňovaní dusiach sa kovidových pacientov Vám mohla uniknúť udalosť, ktorá celkom určite poznamená budúcnosť a jej dosah si ani v súčasnosti nedokážeme do všetkých dôsledkov predstaviť. Odovzdanie Nobelovej ceny 2020 za chémiu dvom významným vedkyniam – profesorkám Jennifer Doudnaovej (USA) a Emmanuelle Charpentierovej (Francúzsko) znamenalo zviditeľnenie objavu, ktorého význam je porovnateľný asi iba s objavením atómovej energie. Otvorili sa dvere ku genetickej manipulácii, ktorá môže byť prospešná pri úprave chybného genómu nielen trpiacich pacientov, ale aj okolitej živej prírody. Každý, kto bude hľadať námet na science fiction scenár, sa môže oprieť o informácie, že prvá z ocenených nobelistiek sledovala so spolupracovníkmi proces, akým si baktérie dokážu poradiť s vírusmi, ktoré od zrodenia sveta napádajú, poškodzujú, ale aj formujú genofond ľudskej rasy. Až 8 % v našom genóme, teda vyše 250 miliónov písmen DNA, je pozostatkom dávnych retrovírusov, ktoré infikovali prežívajúcich predkov nášho druhu pred tisícočiami. Genetická evolúcia je dnes podstatne rýchlejšia. Mutáciami zmenenú sekvenciu génov si baktérie dokážu vystrihnúť pomocou nožníc, ktoré boli nazvané skratkou CRISPR podľa prvých písmen názvu Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats. Ich slovenský preklad je: zoskupené a pravidelne prerušované krátke palindrómové opakovania. Palindróm je slovo, ktoré sa dá čítať rovnako odpredu ako odzadu tak ako veta „kobyľa ma maly bok“ a túto podobu má aj CRISPR. Biokovina Cas9 vyhladá chybnú sekvenciu, označí ju, nožnice CRISPR ju odstrihnú a Cas9 ju zlikviduje. Tento zázračný opravárenský komplex funguje v celej prírode, nielen u baktérií a predstavuje najlacnejší, najjednoduchší a najúčinnější spôsob úpravy molekuly života – DNA. Ponúka možnosti liečby infekcie HIV, kosáčikovej anémie, cystickej fibrózy, dedičných chorôb, ale aj niektorých druhov rakoviny. V rastlinnej a živočíšnej ríši by mala pomôcť pri riešení svetového hladomoru vytvorením odolnejších a plodnejších druhov obilnín, domácich zvierat schopnejších prežiť v extrémnych podmienkach a produkovať mlieko, mäso alebo vlnu a kožušiny. Podobne, ako pri atómovej energii aj použitie CRISPR-Cas9 môže mať nepredvídateľné negatívne dôsledky napríklad v podobe zámerne zmutovaných embryí kvôli vytvoreniu „lepších“ potomkov, alebo nepremožiteľných vojakov – terminátorov. Schopnosť prepísať kód života znamená prevziať kontrolu nad evolúciou a obsahuje v sebe nesmiernu zodpovednosť. Neetické je nepoužiť genetickú manipuláciu na zmiernenie ľudského utrpenia, na druhej strane nie je etické ju zneužiť.

Napadnutie ľudskej populácie koronavírusom je tiež snahou o prepísanie kódu života a pandemická kríza nám dáva šancu. Neduživé spoločenstvá alebo spoločnosti úplne odstaviť, tie dobré ju prežijú a výnimočné z nej vstúdia silnejšie a lepšie. Isté je, že náš život už nikdy nebude taký, ako pred pandémiou. Stane sa to, čo sa má stať, ale želajme si 12 mesiacov bez choroby, 53 týždňov šťastia, 365 dní bez starostí, 8 760 hodín lásky, 525 600 minút pohody a 31 536 000 sekúnd jedinečných okamžikov. Ak by to nestačilo, potom pridám ešte tento vinš:

Prajem Vám veľa šťastia, lebo je krásne, veľa zdravia, lebo je vzácne, veľa lásky, lebo je jej málo a veľa všetkého, čo by za to stálo.

Váš Peter Krištúfek

Obsah Monitor medicíny SLS č. 1 – 2/2021

Úvodník

Na aktuálnu tému
Peter Krišťufek

Vedecká informácia z Nature Communications

Bakteriálne bunky pod stresom vystreľujú
dlhé nanotrúbice a zomierajú
Imrich Barák

Prehľadová práca

Mikrochirurgické ošetrenie krvácajúcich
a nekrvácajúcich mozgových aneuryziem
Ján Kozák, Ivan Bízik, Ján Buvala, Martin Novotný

Informácia o oceneniach Literárneho fondu

Ceny Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru
v kategórii biologických a lekárskech vied
za rok 2019 odovzdané v roku 2020
Marián Bernadič

Životné prostredie

Súčasný zdravotný riziká a dôsledky expozície PCB látkami
Tatiana Kimáková, Marián Bernadič

Vzdelávanie

Úvaha o „vedeckosti“ jednotlivých lekárskech
fakúlt na Slovensku. Kto garantuje a zabezpečuje
výučbu budúcich lekárov?
Juraj Šteňo, Ivan Varga, Juraj Payer, Dušan Dobrota, Andrea Čalkovská

Aktuálne informácie zo života SLS

Zápisnica o priebehu korešpondenčného volebného
zjazdu delegátov SLS

Informácia o priebehu a výsledkov volieb
Prezídia SLS a Dozornej rady SLS

Informácia o novelizovaných vnútorných predpisoch
Slovenskej lekárskej spoločnosti

Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti (2021-2024)
- kontakty

Vyhlasenie súťaže

Vyhlasenie súťaže o ceny Prezídia Slovenskej lekárskej
spoločnosti (SLS) a ceny organizačných zložiek (OZ) SLS
udeľované v roku 2021 za publikačnú, prednáškovú aktivitu
a za vedeckú odbornú činnosť svojich členov v medicínskych
a farmaceutických vedných odboroch

Právnické okienko Monitoru medicíny SLS

Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru
Mária Mistríková

Zo života odborných spoločností

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie
– jej aktivity počas pandémie koronavírusu
na prelome rokov 2020-2021
Hedviga Pivovarníková

Kronika Monitoru medicíny SLS

75 rokov profesora MUDr. Petra Krišťufka, CSc.
Daniel Paulovič a priatelia

Prof. MUDr. Ľudovít Danihel, PhD., jubiluje
Dalibor Ondruš, Lukáš Plank

3	Dr. h. c. prof. MUDr. Vladimír Krčmery, DrSc., 60-ročný Tibor Šagát	26
5	Životné jubileum profesora MUDr. Ľubomíra Lisého, DrSc. Ján Benetin, Zuzana Gdovinová	26
6	MUDr. Milan Jurikovič, CSc., emeritný ústredný riaditeľ Tatranských ústavov, sa dožil 90 rokov Peter Krišťufek	27
9	Prof. MUDr. Adriana Sakalová, DrSc., vzácny človek, lekár hematológ, pedagóg, vedec a kolega Pavel Kotouček	28
	Za pani profesorkou MUDr. Adrienu Sakalovou, DrSc. Viera Fábryová, Mikuláš Hrubisko	30
10	Odišiel vzácny a múdry človek, profesor Michal Valent... Marián Bernadič, Ján Štencl, Igor Riečanský	31
	Za Miškom Valentom Karol Kapeller	33
13	MUDr. Aladár Šalata, CSc., (8.2.1931 – 29.10.2020) Jozef Chovanec	33
16	Spomienka na profesora Birčáka, prednostu I. detskej kliniky LF UK a UN Vladimír Bzdúch, Ľubica Tichá a kolektív	34
17	Spomienka k nedožitým 60. narodeninám detského chirurga MUDr. Vladimíra Cingela, PhD. Jozef Babala, Ivan Varga	34
17	Predstavujeme nové knihy Beňačka Jozef: Praktická sonografia. Učebnica a atlas sonografie pre začiatočníkov aj pokročilých (322 obrázkov) Marián Bernadič	23
18	Ľubomír Legáth, Janka Buchancová a kol.: Pracovné lekárstvo. Vybrané kapitoly I. Marián Bernadič	35
19	Bátovský M. a spol.: Aktuality v problematike kolorektálneho karcinómu Marián Bernadič	36
20	Ivan Balažovjeh a kol.: Lekár a etika Marián Bernadič	36
22	Frankovičová M. a kol.: Komplexné riešenie dialyzovaných pacientov z pohľadu chirurga a Frankovičová M., Zavacká M., Torma N.: Chirurgia tepnožilových spojení pre potreby dlhodobej hemodialýzy Július Mazuch, Vladimír Šefránek	37
24	Kalendár odborných podujatí Spolku slovenských lekárov v Bratislave	38
25	Kalendár odborných podujatí SLS na I. polrok 2021	40

Vedecká informácia z Nature Communications

Bakteriálne bunky pod stresom vystreľujú dlhé nanotrubice a zomierajú

Imrich Barák

Oddelenie mikrobiálnej genetiky, Ústav molekulárnej biológie, SAV, Bratislava

Pokračovanie zo strany 1

Tiež sme si všimli, že bunky strácajú kontrast a stávajú sa priesvitnými vo fázovom kontraste, čo svedčí o tom, že zomierajú a vznikajú tzv. ghost cell – duchovia. Poloha, v ktorej vystreľovali nanotrubice z tyčinkovej *B. subtilis*, nebola náhodná. Väčšinou nanotrubice vybiehali z bunkových pólů, resp. z oblastí v strede bunky, kde bola deliaca prepážka. Pozorovali sme, že vznik nanotrubíc je závislý aj od životného cyklu, v ktorom sa bunka *B. subtilis* nachádza. V deliacich bunkách počas exponenciálneho rastu pod uvedeným stresom, pod tlakom, vznikajú nanotrubice zo všetkých buniek. Naproti tomu tieto nanotrubice sme nepozorovali v bunkách počas stacionárneho rastu alebo počas sporulácie. Neprítomnosť nanotrubíc v bunkách stacionárnej fázy a počas sporulácie môže byť spôsobená hrubšou a usporiadanejšou bunkovou stenou nedeliacich sa buniek, čo predstavuje silnejšiu bariéru proti vystreleniu lipidických nanotrubíc.

Ukázali sme, že tieto nanotrubice v princípe vznikajú z každej bunky, keď použijeme rôzne stresové faktory ako je tlak alebo ich vystavíme pôsobeniu rôznych antibiotík. Bakteriálna bunková stena dokáže vo vnútri bunky udržať tlak až 20 atmosfér. Pokiaľ ale dôjde k narušeniu steny (mechanicky alebo pôsobením antibiotík) ďalšie udržanie veľkého tlaku nie je možné. Tento tlak následne zapríčiní doslova „vystrelenie“ cytoplazmatickej membrány vo forme nanotrubice do vonkajšieho prostredia cez vzniknuté otvory v bunkovej stene. Dôležitým zistením bolo, že práve v tom okamihu, ako bunka vystrelí nanotrubicu, bunka zomiera. To znamená, že tvorba nanotrubíc nie je riadený biologický proces, ako bol opísaný

predtým. Priložené videá v článku ukazujú unikátne zábery z fluorescenčného mikroskopu, kde jasne vidieť vystreľujúce trubičky z buniek *Bacillus subtilis* a kde tiež vidieť, že v priebehu pár sekúnd bunka zomiera. Smrť bunky je viditeľná, keď farbička, špecifická pre sledovanie bunkovej smrti, v priebehu niekoľkých sekúnd vniká do bunky.

Toto zistenie – ako aj ďalšie opísané výsledky z našej štúdie ukazujú, že nanotrubice baktéria s veľkou pravdepodobnosťou nevyužíva na výmenu rôznych biologických látok, ale že je len „post mortem“ prejavom stresovanej a umierajúcej bunky. Dôležité je tiež, že tieto nanotrubice v uvedenej štúdii boli sledované v celom spektre rôznych baktérií (ako napr. *Bacillus megaterium*, *Deinococcus radiodurans*, *Escherichia coli* a ďalšie) a tak majú tieto zistenia široký dopad na celý odbor mikrobiológie. Tieto zistenia sú prelomové hlavne z pohľadu, že sa nemusíme báť bakteriálnych nanotrubíc, ktoré doteraz boli považované, ako spôsob ktorým sa môžu prenášať antibiotické rezistencie medzi rôznymi baktériami alebo sa obávať baktérií ako zločejov živín z našich buniek. Výsledky tejto štúdie môžu byť využité v boji proti bakteriálnej odolnosti voči antibiotikám. V neposlednom rade, vznik nanotrubíc počas bunkovej smrti je objavom, ktorý významne posúva naše vedomosti o bakteriálnej fyziológii a komunikácii.

Bakteriálne nanotrubice boli považované za najväčší objav posledného desaťročia v mikrobiológii. Rôzne úlohy nanotrubíc sa začali udomácnovať a mohli by sa už označovať aj ako vedomosti z učebníc. Naše výsledky

naznačujú, že sú koncom veľkého objavu z pred desiatich rokov. Toto ukazuje, že veda je úžasná aj v tom, že sa dokáže sama opraviť. Niekedy veda môže nabehnúť na vedľajšiu koľaj, ako v prípade rôznych biologických úloh uvedených bakteriálnych nanotrubíc, ale vždy budú existovať vedci, ktorí budú pochybovať trochu viac a budú sa snažiť ísť ďalej a zistia nezrovnalosti, ktoré môžu viesť k lepšiemu vysvetleniu pozorovaných javov.

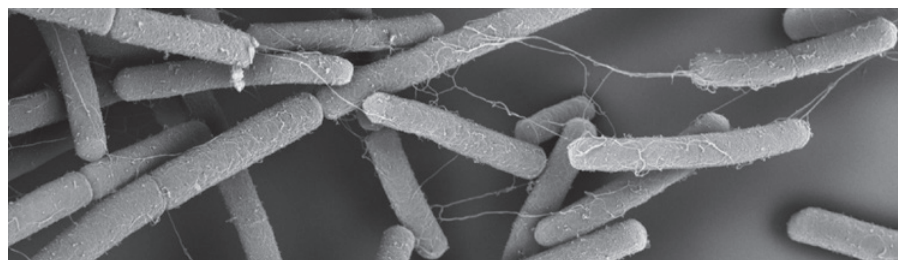
Na jednej strane sa môže zdať, že naše výsledky sú začiatkom konca veľkého príbehu o „zázračných“ vlastnostiach nanotrubíc. Na druhej strane, mnohé podobné útvary v bakteriách môžu mať reálnu funkciu napr. extrabunkové vezikuly, alebo tzv. nanowires – nanodrôty, ktoré slúžia na diaľkový extracelulárny transport elektrónov. Toto si určite bude vyžadovať ďalší výskum. O to zaujímavejšie sa zdajú nanotrubice aj vo vyšších organizmoch, ktoré majú významnú úlohu napríklad v invázii rakoviny alebo majú významnú úlohu v imunitnom systéme. Tiež bolo ukázané, že lipidické nanotrubice majú veľa podobných vlastností ako nervové synapsy a sú dokonca považované za útvary, ktoré sú evolučnými predchodcami nervového systému (Nussenzweig, 2019).

Literatúra

1. Baidya A.K., Bhattacharya S., Dubey G.P., Mamou G., Ben-Yehuda S.: Bacterial nanotubes: a conduit for intercellular molecular trade. *Curr Opin Microbiol*, 2018, 42, 1–6.
2. Dubey G.P., Ben-Yehuda S.: Intercellular nanotubes mediate bacterial communication. *Cell*, 2011, 144, 590–600.
3. Nussenzweig H.M.: Are cell membrane nanotubes the ancestors of the nervous system? *Eur Bioph J*, 2019, 48, 593–598.
4. Pande S. et al. Metabolic cross-feeding via intercellular nanotubes among bacteria. *Nat Commun*, 2015, 6, 6238.
5. Pal R.R. et al.: Pathogenic *E. coli* extracts nutrients from infected host cells utilizing injectisome components. *Cell*, 2019, 177, 683–696, e618.
6. Pospíšil J., Vítovská D., Kofroňová O. et al.: Bacterial nanotubes are a manifestation of cell death. *Nature Communications*, 2020, 11: 4963.
7. Stempler O. et al.: Interspecies nutrient extraction and toxin delivery between bacteria. *Nat Commun*, 2017, 8, 315.

Do redakcie došlo 12. 1. 2021.

Obrázok 1. Snímka zo skenovacej elektrónovej mikroskopie buniek *Bacillus subtilis*, ktoré sú akoby poprepájané nanotubicami (O. Benada, Mikrobiologický ústav, Akademie věd, ČR).

Adresa pre korešpondenciu:
RNDr. Imrich Barak, DrSc.

Oddelenie mikrobiálnej genetiky,
Ústav molekulárnej biológie, SAV
Dúbravská cesta 21
845 51 Bratislava
E-mail: imrich.barak@savba.sk

Prehľadová práca

Mikrochirurgické ošetrenie krvácajúcich a nekrvácajúcich mozgových aneuryziem

Microsurgical treatment of ruptured and unruptured intracranial aneurysms

Ján Kozák^{1,2}, Ivan Bízík¹, Ján Buvala¹, Martin Novotný¹

¹Neurochirurgická klinika LF UK, SZU a UNB, Limbová 5, 833 05 Bratislava

²Neurochirurgická ambulancia, Národný onkologický ústav, Klenová 1, 833 10 Bratislava

Súhrn

Mozgová aneuryzma predstavuje pre pacienta vážne riziko. Jej prasknutie s následným vznikom subarachnoidálneho krvácania totiž často vedie k ťažkému trvalému neurologickému postihnutiu, alebo až k úmrtiu. Identifikovať aneuryzmu, ktorá predstavuje riziko krvácania je náročné nakoľko vznik krvácania je nepredvídateľný. Liečba, mikrochirurgická aj endovaskulárna, spočíva v kompletnom vyradení aneuryzmy z cirkulácie, optimálne pred jej prasknutím. Ak už krvácanie z aneuryzmy nastalo, vyradenie aneuryzmy z cirkulácie zabráni vzniku opätovného krvácania a umožňuje liečbu subarachnoidálneho krvácania. Obe liečebné metódy majú svoje výhody aj limity, rozhodujúcou je preto ich správna indikácia. V článku predstavujeme problematiku mozgových aneuryziem a ich liečbu modernou mikrochirurgickou technikou.

Kľúčové slová: mozgová aneuryzma, mikrochirurgia, subarachnoidálne krvácanie, klipping.

Úvod

Mozgová aneuryzma (mozgová cievna výdut') vzniká v oslabenom mieste steny mozgovej tepny. Prevalencia je odhadovaná na 3,2% s vyšším výskytom u pacientov s autozomálne dominantným polycystickým ochorením obličiek, u pacientov s rodinným výskytom mozgových aneuryziem a subarachnoidálneho krvácania (SAK) a u pacientov s ochorením spojivového tkaniva (napr. Ehlers-Danlos syndróm, Marfanov syndróm a fibromuskulárna dysplázia) (Beneš, 2017; Greenberg, 2016; ISUIA, 1998). Pri vzniku mozgovej výdute sa uplatňujú faktory hemodynamické, cievne (špecifická stavba steny mozgovej cievy, arteriálna hypertenzia, ateroskleróza, fajčenie) aj genetické (Beneš, 2017; Greenberg, 2016; Spetzler, 2015). Vznik mozgovej výdute je teda multifaktorový proces a doteraz nie je jasné, prečo sa výdut' vytvorí len u časti rizikových pacientov.

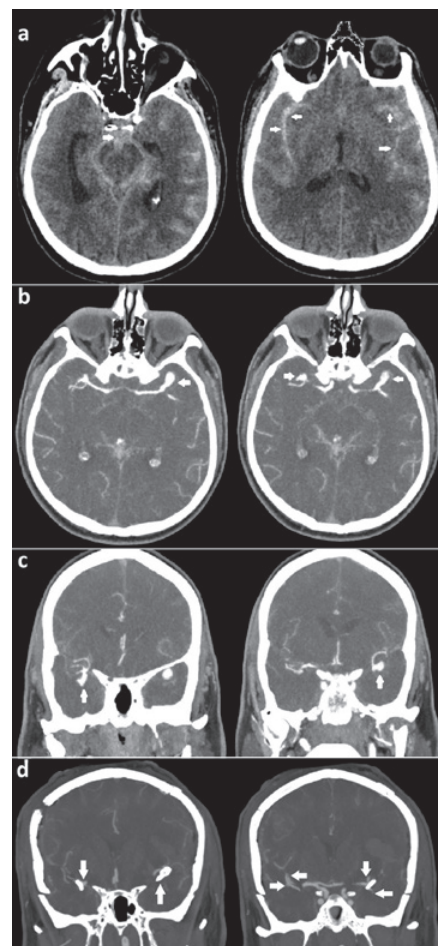
Mozgové aneuryzmy vznikajú typicky v miestach vetvenia ciev. Rast aneuryzmy je zväčša náhodný so striedaním období pokoja a období rastu výdute (Beneš, 2017; Spetzler, 2015). Strata integrity cievnej steny môže viesť k prasknutiu výdute. Krvácanie je typicky v subarachnoidálnom priestore (vzniká SAK), môže priamo rozrušovať mozgové tkanivo so vznikom intracerebrálneho hematómu (IC hematóm), resp. sa prevalí do komorového

systému (intraventriculárne krvácanie). Krvácanie z mozgovej aneuryzmy predstavuje mimoriadne závažný – život ohrozujúci – stav. Približne tretina pacientov umiera krátko po krvácaní. U preživších môžeme rátať s trvalým neurologickým poškodením rôzneho charakteru – od poruchy vedomia, hybnosti a fatických funkcií po poruchy kognitívnych funkcií s neuropsychologickými následkami (Beneš, 2017; Greenberg, 2016). Iba malá časť pacientov sa zotaví bez zásadnejšieho neurologického poškodenia. Celková morbidita a mortalita tak dosahujú až hrozivých 80%. (Podobne vysoké hodnoty sú napríklad pri hemoragických horúčkach, Beneš, 2017). Uzavretie výdute po krvácaní už často nezmení vzniknuté neurologické poškodenie, zabráňuje však opakovanému prasknutiu výdute, tzv. reruptúre (ktorá má ešte závažnejšiu prognózu). Uzatvorenie prasknutej výdute umožňuje intenzívnu liečbu následkov krvácania a liečbu vazospazmov. Odporúča sa preto akútne riešenie prasknutej aneuryzmy (< 24 hodín) (Greenberg, 2016; Spetzler, 2015). Vzhľadom k vyššie uvedeným závažným následkom krvácajúcej mozgovej aneuryzmy je optimálnym riešením vyradenie výdute z cirkulácie ešte pred jej prasknutím.

Diagnostika

Prasknutá mozgová výdut' sa typicky prejavuje náhlým vznikom bolesti hlavy, ktorú

Obrazok 1. CT natívny snímok pacienta so SAK. (a) Šípky ukazujú na SAK v parakmeňových arachnoidálnych cisternách a Sylviových ryhách bilat. CT angiografia v axiálnej rovine (b) a v koronárnej rovine (c) zobrazila dve aneuryzmy na ACM bilaterálne (šípky). Nakoľko nebolo možné určiť, ktorá aneuryzma praskla ani podľa CT vyšetrenia (rovnomerná distribúcia SAK, obe výdute pre rozmery a tvar rizikové), ani podľa klinického stavu (analgo-sedácia, iniciálne Hunt Hess IV, WFNS 5), indikované bolo ošetrenie oboch aneuryziem. CT angiografia v koronárnej rovine po operačnom výkone – klippingu oboch aneuryziem z bilaterálnej pterionálnej kraniotómie. Moderné titánové klipy (šípky) v CT obraze nespôsobujú žiadne artefakty. Zobrazené sú priechodné vetvy oboch ACM (šípky). Pooperačný priebeh bol sprevádzaný vazospazmami. Pacient bol po zvládnutí kritického obdobia extubovaný a zotavil sa do klinického stavu bez hemiparézy a bez fatických porúch s ľahkým prefrontálnym syndrómom.

pacienti opisujú ako „najhoršia bolesť hlavy v živote“. Vplyvom výronu krvi do subarachnoidálneho priestoru a vznikom SAK nastupuje meningeálny syndróm. Okrem bolestí hlavy a meningeálneho syndrómu môže byť klinický obraz doplnený o celý rad príznakov v závislosti od lokality a rozsahu krvácania (tab. 1 a 2) (Greenberg, 2016; Šteňo, 1995).

Tabuľka 1. Škála SAK podľa Hunta a Hessa.

Stupeň	Popis
0	Neprasknutá výdut'
1	Mierna bolesť hlavy, mierny meningeálny syndróm
2	Pri vedomí, paréza hlavových nervov, silné bolesti hlavy, meningeálny syndróm
3	Somnolencia, zmätenosť, ľahký až stredný fokálny deficit
4	Sopor, stredný až ťažký fokálny deficit
5	Kóma

Tabuľka 2. Škála SAK podľa World Federation of Neurological Societies (WFNS).

Stupeň	GCS	Motorický deficit
1	15	nie
2	13–14	Nie
3	13–14	Áno
4	7–12	áno/nie
5	3–6	áno/nie

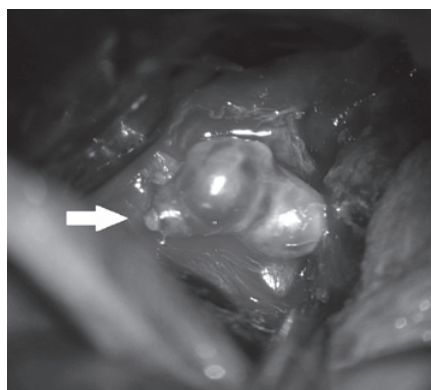
Neprasknuté mozgové výdute sa môžu prejavovať tlakom na okolie, napr. aneuryzma pri odstupe *arteria ophtalmica* spôsobuje kompresiu očného nervu s poruchou zraku, aneuryzma pri odstupe *arteria communicans posterior* (A Comm P) môže spôsobovať poruchu príslušného okohybného nervu. Často sú však neprasknuté výdute asymptomatické.

Výpočtová tomografia (computed tomography, CT) predstavuje základnú vyšetrovaciu metódu pri podozrení na intrakraniálnu patológiu. V natívnom obraze CT zobrazuje SAK, IC hematóm a intraventrálne krvácanie (obr. 1 a 6). Po detekcii SAK v natívnom CT vyšetrení priamo nasleduje vyšetrenie mozgových ciev – CT angiografia. Spolu s 3D rekonštrukciou sa zobrazí lokalizácia výdute, vak a krčok výdute a vzťah okolitých vetiev k výduti. Nízka invazivita, vysoká dostupnosť a dobrá detekčná schopnosť robí z CT angiografie vyšetrenie preferovanou metódou zobrazenia (obr. 1 a 6). Zlatým štandardom však naďalej ostáva digitálna subtrakčná angiografia (DSA) (Greenberg, 2016). Metódou voľby sa DSA stáva v prípade pozitívneho SAK v natívnom CT obraze, bez angiograficky prítomnej aneuryzmy. Magnetická rezonancia (MR) sa využíva pri skríningu pacientov s rodinným výskytom mozgových aneuryziem a SAK a pri sledovaní známych aneuryziem, či aneuryziem už liečených. MR vyšetrenie je zároveň najlepšou metódou na zobrazenie trombu vo výduti (Greenberg, 2016; Spetzler, 2015).

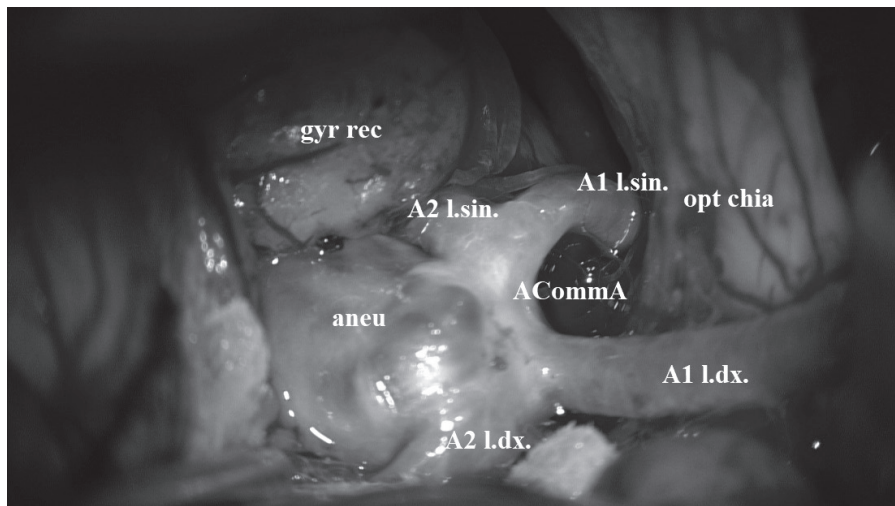
Liečba

Vzhľadom k prevalencii výskytu aneuryziem a výskytu SAK je zjavné, že väčšina mozgových aneuryziem nepraskne. V prípade nálezu neprasknutej mozgovej aneuryzmy na zobrazovacích vyšetreniach je preto potrebné správne vyhodnotiť výdut', ktorá si vyžaduje aktívny terapeutický prístup a výdut', ktorej aktívne riešenie nie je nevyhnutné a stačí ju sledovať. V terapeutickom algoritme musíme zvážiť faktory aneuryzmy (tvar, veľkosť, lokalita) a faktory pacienta (vek, pridružené ochorenia) s prihliadnutím na jeho rodinnú anamnézu (Beneš, 2017; Greenberg, 2016; Spetzler, 2015). Navrhnutý liečebný postup by mal predstavovať čo možno najnižšiu mieru rizika terapeutickú intervenciu a prinášať benefit – teda vyradiť aneuryzmu z obehu pred prasknutím a vznikom SAK. Všeobecne, vyššie riziko krvácania predstavujú výdute u mladých pacientov a u pacientov, ktorí už v minulosti prekonali SAK (aj z inej aneuryzmy). Aktívny prístup

Obrazok 2. Prasknutá aneuryzma ACM v operačnom mikroskope. Aneuryzma je dvojlaločná s malým dcérskym vakom. Biela šípka ukazuje uzáver miesta krvácania z dcérskoho vaku trombom.

Obrazok 3. Neprasknutá aneuryzma ACommA. Pohľad v operačnom mikroskope z pterionálnej kraniotomie po mikročirurgickom vypreparovaní. A1 l.dx. – *arteria cerebri anterior* A1 segment vpravo, A1 l.sin. – *arteria cerebri anterior* A1 segment vľavo, A2 l.dx. – *arteria cerebri anterior* A2 segment vpravo, A2 l.sin. – *arteria cerebri anterior* A2 segment vľavo, ACommA – *arteria communicans anterior*, opt chia – optická chiazma, aneu – vak aneuryzmy, gyr rec – *gyrus rectus* vľavo.

je preferovaný pri aneuryzmách lokalizovaných vo vertebrobazilárnom povodí, pri aneuryzmách s dcérskym vakom či inými nepravidlosťami a pri symptomatických aneuryzmách (napr. už spomenutá aneuryzma *arteria ophtalmica* a A comm P). S väčším rozmerom aneuryzmy rastie riziko krvácania (napr. gigantické aneuryzmy), avšak okrem veľkosti výdute sa posudzuje kombinácia ďalších faktorov a to tvar a lokalita výdute, pomer krčku výdute k vaku, atď (obr. 2 a 3). Výsledkom by mala byť individuálna liečba „šitá na mieru“ pacientovi s ohľadom na všetky okolnosti (Beneš, 2017; Greenberg, 2016; Spetzler, 2015; Šroubek, 2019).

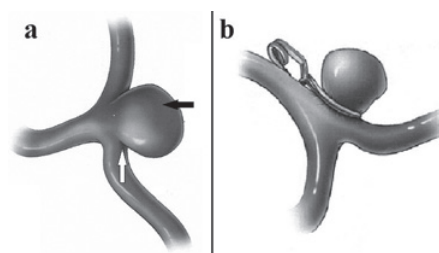
V princípe existujú dve možnosti ošetrovania nekrvácajúcich a krvácajúcich mozgových aneuryziem a to endovaskulárna liečba a mikročirurgická liečba. Pri endovaskulárnej liečbe dochádza k uzavretiu výdute trombotizáciou vaku aneuryzmy vplyvom implantácie mikročipállok (tzv. coiling) s prípadným využitím stentu, resp. s aplikáciou tzv. flowdivertera, ktorý rekonštruje tepnu a odkláňa krv mimo vak aneuryzmy. Nespornými výhodami je možnosť ošetrovania mozgových výdutí uložených hlboko, typicky vo vertebrobazilárnom povodí a relatívne nižšia invazivita výkonu. Nevýhodami sú častá potreba užívania antiagregancií, menšia radikálna vyraďenia výdute a obmedzené možnosti ošetrovania širokonasadajúcich výdutí (výdute so širokým krčkom). Z ekonomického hľadiska je endovaskulárna liečba v porovnaní s mikročirurgickou liečbou výrazne nákladnejšia (Beneš, 2017; Greenberg, 2016).

Mikročirurgická liečba (tzv. klipping) spočíva v nasadení svorky (klipu) na oblasť krčku mozgovej výdute s následným bezprostredným vyradením výdute z cirkulácie (obr. 4). Walter Dandy ako prvý (už v roku 1937) použil na vyradenie aneuryzmy striebornú svorku, no až zavedenie operačného mikroskopu v druhej polovici 20. storočia

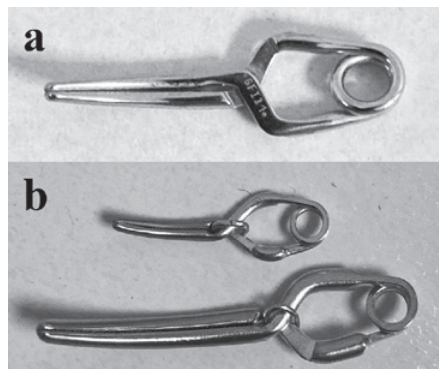
umožnilo rozvoj cievnej neurochirurgie (a všeobecne mikroneurochirurgie). V súčasnosti je mikrochirurgická liečba sprevádzaná radikálnejším vyradením výdute z cirkulácie a hlavne pri ošetrovaní prasknutej výdute, ktorá je spojená s IC hematómom. V prípade potreby sa okrem „klippingu“ využívajú v liečbe mozgových aneuryziem cievne mikroanastomózy – bypassy mozgových ciev. Viaceré štúdie porovnávajúce endovaskulárnu a mikrochirurgickú liečbu prasknutých aneuryziem (napr. ISAT, BRAT) a neprasknutých aneuryziem (napr. ISUIA) jednoznačne nepreukázali prioritu jednej metódy oproti druhej (McDougall, 2012; Molyneux, 2009; Molyneux, 2002; ISUIA, 1998). Všeobecne sa síce preukázal trvalejší efekt vyradenia aneuryzmy po mikrochirurgickom ošetrovaní v porovnaní s endovaskulárnou liečbou, v niektorých prípadoch je však mikrochirurgická liečba spojená s vyššou morbiditou a mortalitou (napr. pri liečbe aneuryziem vo vertebrobasilárnom riečisku) (Molyneux, 2002; Molyneux, 2009). Endovaskulárnu a mikrochirurgickú liečbu preto treba vnímať ako metódy doplnujúce a nie konkurenčné. Rozhodnutie o typu ošetrovania výdute by malo byť vždy individuálne zvážené, optimálne po multiodborovom konsenze neurochirurga a intervenčného rádiológa.

Mikrochirurgická liečba ponúka možnosti riešenia od jednoduchých aneuryziem až po

Obrázok 4. Schematické znázornenie mozgovej aneuryzmy vo vetvení (a). Takýto obraz je typický pre aneuryzmu ACM M1/2. Čierna šípka ukazuje na vak výdute – najčastejšie miesto ruptúry mozgovej aneuryzmy. Biela šípka ukazuje na krčok výdute – miesto nasadenia svorky (klipu). Schematické znázornenie nasadenej svorky (klipu) na krčok aneuryzmy (b) (modif. podľa Lawton, 2010).

Obrázok 5. Trvalý klip (a) a prechodné klipy (b) (Yasargil® klip, Aesculap BBraun, Tuttlingen, Nemecko).

Summary

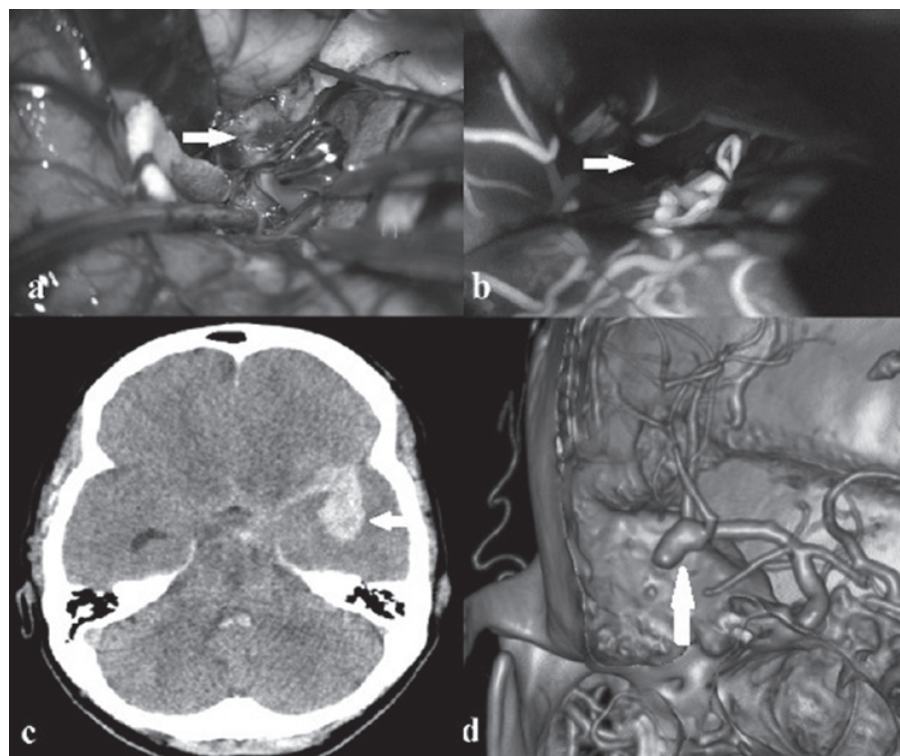
The cerebral aneurysm poses a serious risk to the patient. Its rupture with subarachnoid hemorrhage often leads to severe permanent neurological impairment or death. Identifying the risky aneurysm that poses a risk of bleeding is difficult such as bleeding is unpredictable. The aim of the treatment, both microsurgical and endovascular, is complete elimination of the aneurysm from the circulation, optimally before its rupture. If bleeding from the aneurysm has already occurred, the elimination of the aneurysm from the circulation will prevent rebleeding and allow treatment of subarachnoid hemorrhage. The both treatment methods have their advantages and limits, so their correct indication is crucial. In this article we present modern microsurgical treatment of cerebral aneurysm.

Key words: cerebral aneurysm, microsurgery, subarachnoid hemorrhage, clipping.

tzv. komplexné aneuryzmy (komplexné aneuryzmy majú komplikovanú cievnu stenu, môžu byť čiastočne trombotizované a majú odstupujúce cievy z vaku výdute) (Spetzler, 2015; Šroubek, 2019). Mikrochirurgický výkon si vyžaduje dôslednú analýzu uloženia výdute a jej vzťahu k okolitým štruktúram, k čomu sú nevyhnutné kvalitné zobrazovacie vyšetrenia (CTAg s 3D rekonštrukciou metódou VRT – volume rendering technique, DSA). V prípade krvácajúcej aneuryzmy môže byť operačný výkon sťažený opuchom mozgu a všadeprítomným SAK, ktorý zneprehľadňuje operačné pole. Rôznymi metódami vieme dosiahnuť čiastočnú elimináciu nepriaznivých faktorov a zabezpečiť tak čo možno najmenšie ohrozenie mozgového tkaniva (správny operačný

prístup – kraniotómia, napolohovanie pacienta, evakuácia mozgovomiešneho moku externou drenážou, atď) (Lawton, 2010; Spetzler, 2015; Šroubek, 2019). V porovnaní s prasknutou mozgovou výduťou je mikrochirurgické ošetrovanie neprasknutej mozgovej výdute pri pokojných intrakraniálnych pomeroch, ktoré umožňujú bezpečnú preparáciu aneuryzmy bezretraktorovou technikou (bezretraktorová technika znamená, že vypustením mozgovomiešneho moku z likvorových cisterien dosiahneme „relaxáciu“ mozgového tkaniva, k jeho mobilizácii využívame gravitačné sily a nie je nutné ho retraktormi odtláčať) a prakticky v bezkrvnom teréne. Navyše, počas výkonu je možné identifikovať drobné aneuryzmy, ktoré neboli odhalené zobrazovacími vyšetreniami

Obrázok 6. Obraz v operačnom mikroskope po „zaklipovaní“ prasknutej výdute arteria cerebri media (ACM). (a) Biela šípka ukazuje na skolabovaný vak výdute. Videoangiografia v operačnom mikroskope využitím ICG (ICG videoangiografia) (b). Biela šípka ukazuje na miesto výdute po „zaklipovaní“ – toto miesto sa v angiografii nezobrazuje, výduť je tak vyradená z cirkulácie. Predoperačné CT natívne vyšetrenie tej istej pacientky zobrazuje SAK v Sylviovej ryhe vpravo s IC hematómom (šípka) (c) a CT angiografia s rekonštrukciou metódou VRT (d) zobrazila aneuryzmu ACM v bifurkácii vpravo (šípka).

a tie počas výkonu ošetriť (Lawton, 2010; Šroubek, 2019). Bezpečnosť výkonu umocňuje možnosť elektrofyziologického neuromonitoringu (somatosenzorické evokované potenciály – SSEP, motorické evokované potenciály – MEP). Veľakrát obávané kozmetické následky využívaných pterionálnych prístupov (pterionálna kraniotómia) minimalizujeme na sotva viditeľné známky – atrofii temporálneho svalu zabraňujeme jeho správnu disekciou, kožný rez je vedený za hranicou kapilície, ptóze obočia predchádzame subfasciálnou preparáciou frontálnych vetiev tvárového nervu, atď.

V súčasnosti využívame na mikrochirurgické uzavretie výdute titánové klipy kompatibilné s MR so silou magnetického poľa až 3 Tesla (obr. 5), ktoré na zobrazovacích vyšetreniach nespôsobujú takmer žiadne artefakty. Široká paleta moderných klipov umožňuje uzavretie rôznych tvarov aneuryziem. Výber vhodného klipu je ovplyvnený intraoperačným nálezom. Často totiž až mikrochirurgická preparácia aneuryziem odhalí štruktúry, ktoré zobrazovacie vyšetrenia nezobrazili (napr. drobný dcérsky vak, odstupujúce drobné artérie tzv. perforatóry) a ktoré je nevyhnutné počas zákroku chrániť. Úspešná implantácia klipu musí spĺňať dve kritéria: kompletne vyradenie aneuryzmy z cirkulácie a zachovanie adekvátneho prietoku krvi v okolitých tepnách (Lawton, 2010). K správne naloženiu klipu pomáha dočasne znížený prítok krvi do výdute (tzv. „dočasný klip“ nasadený na prívodnú cievu; využitie krátko zastavenia srdca pomocou aplikácie adenozinu, alebo metódou „rapid ventricular pacing“), kombinácia ďalších klipov a miniklipov a remodelácia vaku bipolárnou koaguláciou (Šroubek, 2019). Na objektivizáciu uzavretia aneuryziem a priechodnosti okolitých ciev využívame videoangiografiu indocyanínovou zeleňou (*indocyanin green*, ICG) (obr. 6), mikrodopplerografiu a kvantitatívnu floumetriu (Greenberg, 2016; Šroubek, 2019). Na vysokošpecializovaných pracoviskách sa tiež používa intraoperačná DSA (iDSA).

Pacient s prasknutou mozgovou výduťou a SAK vyžaduje intenzívnu liečbu na špecializovanom pracovisku. Celkový stav je okrem bezprostredného ohrozenia krvácaním výdute ovplyvnený vznikom komplikácií zo SAK, ku ktorým patria najmä rozvoj hydrocefalu a vznik neskorého neurologického deficitu v dôsledku rozvoja vazospazmov intrakraniálneho riečiska. Hydrocefalus vzniká na podklade obštrukcie likvorových ciest, napr. intraventrikulárnym hematómom (obštrukčný hydrocefalus), alebo v dôsledku zníženej rezorbcie mozgovomiešneho moku (hyporesorpčný hydrocefalus) (Beneš, 2017; Greenberg, 2016; Spetzler, 2015). Niekedy je možné riešiť hydrocefalus počas operačného výkonu pri klippingu aneuryzmy (napr. otvorenie III. mozgovej komory perforáciou *lamina terminalis*), častejšie je však nevyhnutné zaviesť externú komorovú drenáž. Nezriedka si hydrocefalus vyžaduje trvalé riešenie v podobe

implantácie ventrikuloperitoneálneho shuntu. Vazospazmy predstavujú vážnu komplikáciu SAK. Môžu viesť k miernej reverzibilnej neurologickej dysfunkcii, trvalému neurologickému poškodeniu a u 7% pacientov až k úmrtiu. Na detekciu vazospazmov sa využíva najčastejšie transkraniálne dopplerovské vyšetrenie mozgových ciev. Liečba vazospazmov zahŕňa možnosti medikamentózne, intenzivistické a intervenčné (Beneš, 2017; Greenberg, 2016).

Záver

Mikrochirurgické ošetrenie aneuryziem je v súčasnosti považované za relatívne bezpečné ošetrenie krvácajúcich a nekrvácajúcich mozgových výdutí. Výhodou mikrochirurgického ošetrenia je bezprostredné vyradenie výdute, trvalejší efekt bez potreby užívania antiepileptík a uvoľnenie mass efektu. Metódou voľby je pri neprasknutých aneuryzmách so širokým krčkom (typicky výdute na strednej mozgovej tepne, *arteria cerebri media*, ACM, ale aj A Comm A), pri prasknutých výdutiach s IC hematómom (aneuryzma ACM, A Comm A), pri symptomatických aneuryzmách (aneuryzma A Comm P a kompresia okohybného nervu, *arteria optalmica* a kompresia očnému nervu) a u pacientov v nízkom a strednom veku (<60 rokov). Kompletne vyradenie nekrvácajúcej výdute z cirkulácie znamená pre pacienta často úplné vyliečenie. Naopak chorí s krvácajúcou aneuryzmou vyžadujú dlhodobú multidisciplinárnu liečbu pre časté neurologické a neuropsychologické následky SAK. V prípade výskytu SAK a aneuryziem v rodinách je odporúčané skríningové MR vyšetrenie.

Literatúra

1. BENEŠ V., SUCHOMEL P.: Mozgová aneuryzma a subarachnoidálny krvácanie. Mladá Fronta: Praha, 2017, s.231.
2. GREENBERG M.S.: Handbook of Neurosurgery (eight edition). Thieme: New York, Stuttgart, Delhi, Rio de Janeiro, 2016, s. 1661.
3. LAWTON M.T.: Seven Aneurysms: Tenets and Techniques for Clipping. Thieme: New York, Stuttgart, Delhi, Rio de Janeiro, 2010, s. 240.
4. MCDUGALL C.G., SPETZLER R.F., ZABRAMSKI J.M. et al.: The Barrow Ruptured Aneurysm Trial. J Neurosurg, 2012, 116(1): 135–144.
5. MOLYNEUX A.J., KERR R.S., BIRKS J. et al.: Risk of recurrent subarachnoid haemorrhage, death, or dependence and standardised mortality ratios after clipping or coiling of an intracranial aneurysm in the International Subarachnoid Aneurysm Trial (ISAT): long-term follow-up: Lancet Neurol, 2009, 8(5): 427–433.
6. MOLYNEUX A.J., KERR R., STRATTON I. et al.: International Subarachnoid Aneurysm Trial (ISAT) of neurosurgical clipping versus endovascular coiling in 2143 patients with ruptured intracranial aneurysms: a randomised trial. Lancet, 2002, 360 (9342): 1267–1274.
7. SPETZLER R.F., KALANI M.Y.S., NAKAJI P.: Neurovascular surgery, 2nd edition. Thieme: New York, Stuttgart, Delhi, Rio de Janeiro, 2015, s. 1280.
8. ŠROUBEK J., HANUŠKA J., ŠOULA O., TOMÁŠ R., BRUNA R., KLENER J.: Moderní mikrochirurgie jako trvalé, bezpečné a šetrné řešení nekrváčejících mozkových výdutí. Česk Slov Neurol N, 2019, 82(2): 176–182.
9. ŠTEŇO J.: Choroby mozgových ciev. In Speciálna chirurgia 4. Osveta: Martin, 1995, s.492.
10. THE INTERNATIONAL STUDY OF UNRUPTURED INTRACRANIAL ANEURYSMS INVESTIGATORS: Unruptured Intracranial aneurysms – risk of rupture and risks of surgical intervention. N Engl J Med, 1998, 339(24): 1725–1733.

Do redakcie došlo 10. 12. 2020.

Informácia o oceneniach literárneho fondu

Ceny Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru v kategórii biologických a lekárskech vied za rok 2019 odovzdané v roku 2020

Literárny fond udelil Ceny za vedeckú a odbornú literatúru v kategórii biologických a lekárskech vied za rok 2019. Slávnostné odovzdávanie v Zichyho paláci sa však pre koronavírusové opatrenia nekonalo, čo je na škodu pre všetkých. Oceneným boli diplomy a prémie zaslané poštou. Z výsledkov uvádzame:

Cenu za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2019 v kategórii biologických a lekárskech vied získali

doc. MUDr. Adriana Liptáková, PhD., MPH a kolektív za dielo Lekárska mikrobiológia. Bratislava: Herba, 2019.

Prémie za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2019 získali:

1. prémia

prof. MUDr. Viktor Matejíček, CSc., Zora Haviarová, Roman Kuruc, Andrej Šteňo a Juraj Šteňo za dielo Intraspinal Variations of Nerve Root. Springer, 2019.

Ďalšie prémie:

MUDr. Ľudmila Fábryová, PhD., doc. MUDr. Pavol Holeczy, CSc. a kolektív za dielo Onkologická bolesť a možnosti jej ovplyvnenia. Facta Medica, 2019.

doc. PhDr. Magdaléna Hagovská, PhD. za dielo Kognitívny a pohybový tréning u seniorov s miernym kognitívnym deficitom, Vydala Masarykova univerzita, 2019.

prof. Ing. Štefan Vilček, DrSc. a kolektív za dielo Bovinná vírusová hnačka – ošetrovacie programy, princípy a praktické skúsenosti. UVL Košice, 2019.

Všetkým oceneným gratulujeme a želáme veľa ďalších tvorivých úspechov.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Predseda Výboru pre lekárske a biologické vedy,
encyklopedickú literatúru
a počítačové programy
Literárneho fondu

Životné prostredie

Súčasný zdravotný riziká a dôsledky expozície PCB látkami

Actual health risks and consequences of exposure by PCBs

Tatiana Kimáková¹, Marián Bernadič²

¹Ústav verejného zdravotníctva a hygieny, UPJŠ LF, Košice, prednostka doc. MUDr. K. Rimárová, CSc., mim. Prof.

²Ústav patologickej fyziológie LF UK v Bratislave, prednosta prof. MUDr. F. Šimko, CSc., FESC

Súhrn

Polychlórované bifenyly (PCB látky) sú nebezpečné toxické, karcinogénne, mutagénne a teratogénne látky, ktoré sa hromadia v tukových bunkách ľudí a zvierat. Ich dlhodobé pôsobenie môže viesť ku kožným ochoreniam, poškodeniu štítnej žľazy, nádorovým ochoreniam, poruchám metabolizmu, kardiovaskulárnym ochoreniam, či poruchám plodnosti u mužov a žien, pri vysokej intoxikácii aj smrť. PCB látky majú schopnosť prenikať placentou do tela vyvíjajúceho sa plodu a môžu narušiť zdravý vývoj dieťaťa. Koncentrácia PCB látok v kontaminovaných pôdach na východnom Slovensku je jedna z najvyšších vo svete aj napriek tomu, že výroba bola ukončená pred 36 rokmi. Primárnou cestou, ktorou je človek vystavený týmto látkam, je konzumácia potravy živočíšneho pôvodu s vysokým obsahom tuku z kontaminovaných oblastí. Expozícii PCB látkami môže byť človek vystavený aj inhaláciou z ovzdušia. Doba rozkladu týchto látok sa v ľudskom tkanive odhaduje na niekoľko desiatok rokov.

Kľúčové slová: polychlórované bifenyly, zdravie, životné prostredie, kontaminovaná pôda.

Úvod

V januári 2020 bola Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti s prítomnosťou toxického odpadu v areáli spoločnosti Chemko Strážske, v okrese Michalovce. Časť výrobného areálu tejto spoločnosti, vybudovaný odpadový kanál a odkalisko nad obcou Poša, ktoré sa nachádzajú medzi mestami Vranov nad Topľou, Michalovce a Humenné, v tzv. trojuholníku smrti, totiž dlhodobo predstavujú najväčšiu environmentálnu záťaž na území Slovenskej republiky (1).

Mesto Strážske zmenilo svoj poľnohospodársky charakter vybudovaním železnice a začatím výstavby chemickej spoločnosti Chemko roku 1952. Továrňou bola zameraná na výrobu výbušnín a medziproduktov určených na vojenské a civilné účely. Od roku 1959 sa v továrni začali vyrábať polychlórované bifenyly (tzv. PCB látky). Z chemického hľadiska ich môžeme charakterizovať ako chlórované deriváty bifenyly, teda aromatického uhľovodíka, v ktorom sú jednoduchou väzbou spojené dve benzénové jadrá. Tieto látky boli v minulosti považované za zdravu neškodné. Pre svoje výborné fyzikálne a chemické vlastnosti, napríklad pre svoju tepelnú a chemickú stabilitu, sa používali v rôznych priemyselných

odvetviach ako súčasť náterových látok, vo výmenníkoch tepla alebo vo forme izolačných kvapalín v transformátoroch a kondenzátoroch (2, 3).

Spoločnosť Chemko Strážske vybudovala odkalisko na uskladnenie škvary a uhoľného popolčeka zo spaľovacích kotlov teplárne. Popolček sa zmiešaný s odpadovou vodou prepravoval do odkaliska dlhým potrubím, tzv. odpadovým kanálom, pričom v odpade sa nachádzali PCB a iné nebezpečné látky.

Výroba PCB látok sa realizovala aj v iných krajinách, napríklad v USA, Taliansku, či Nemecku. V dôsledku odpadov z výroby PCB látok došlo roku 1966 k úhynu rýb v americkej obci Anniston v Alabame. V rovnakom období

zdokumentoval švédsky chemik Soren Jensen prítomnosť PCB látok v divej zveri, a to aj na miestach, na ktorých sa tieto látky vôbec nepoužívali. Roku 1968 boli v časopise Nature dokumentované prípady kontaminovaných rýb a vtákov na pobreží Kalifornie. O rok neskôr bola v Japonsku zaznamenaná hromadná otrava PCB látkami po požití ryžového oleja u 1200 osôb. Tento olej bol kontaminovaný v dôsledku netesnosti vyhrievacieho potrubia v potravinárskej spoločnosti. Otrava bola pomenovaná ako ochorenie z ryžového oleja, tzv. Yusho, pričom 22 ľudí zomrelo (4). V USA bola následne produkcia PCB látok zakázaná roku 1979, v Spojenom kráľovstve roku 1981 a vo zvyšku Európskej únie roku 1987.

V spoločnosti Chemko Strážske bola výroba PCB látok ukončená až roku 1984. Počas 25 rokov prevádzky bolo vyprodukovaných približne 21 500 ton komerčných zmesí. Súčasne sa vyprodukovalo okolo 1 600 ton odpadu, najmä v podobe zvyškov destilácie, ktoré obsahovali vysoko chlórované bifenyly, terfenyly a iné zlúčeniny. Východoslovenský región bol zaradený medzi rizikové lokality, čo potvrdzovali aj nálezy pozitívnych vzoriek v pravidelnom monitoringu poľovnej zveri a rýb v Slovenskej republike (5).

Aj keď odkalisko spoločnosti Chemko Strážske nebolo určené na uloženie týchto nebezpečných PCB látok, aj roku 2020, teda 36 rokov od ukončenia výroby, sa v tejto oblasti nachádzajú nevhodne skladované, nezabezpečené a poškodené nádoby, v ktorých bola potvrdená prítomnosť PCB látok. Z odpadového kanála a z odkaliska tak PCB látky neustále vytekajú do pôdy, uvoľňujú sa do rieky Laborec, do Zemplínskej šíravy a prechádzajú do podzemných vôd. Predstavujú tak jeden zo zdrojov kontaminácie životného prostredia a môžu tak ohrozovať zdravie obyvateľov.

Používanie PCB látok a ich prítomnosť v pôde, vode a v ovzduší

Prienik PCB látok do životného prostredia závisí predovšetkým od spôsobu ich použitia. Z tohto hľadiska rozlišujeme tzv. otvorené a uzavreté systémy. Za otvorené systémy považujeme také aplikácie, z ktorých PCB látky nie je možné zachytávať a ich použitie vedie ku kontaminácii životného prostredia. Vo väčšine krajín boli prijaté opatrenia na obmedzenie, resp. zákaz používania takýchto aplikácií,

Tabuľka 1. Niektoré príklady použitia PCB látok (2).

Otvorené systémy	Uzavreté systémy
plastifikátory na báze PCB aditíva do cementov a omietok bezuhlíkový kopírovací papier súčasť tlačiarenských tuží materiál na mazanie odlievacích foriem impregnačné materiály súčasť lepidiel a voskov	chladiace kvapaliny v transformátoroch dielektrické kvapaliny v malých a veľkých kondenzátoroch ohňovzdorné a teplotnosné antikorózne hydraulické kvapaliny v banských zariadeniach a vákuových pumpách teplotnosné médiá

napríklad zákaz používania PCB látok v mazadlách, tušoch, impregnačných materiáloch, vo farbách, v lepidlách, voskoch, prídavných látkach do cementov alebo omietok, tesniacich kvapalinách, hasiacich látkach, olejoch, pesticídoch, pridávali sa dokonca i do rúžov. Uzavreté systémy použitia PCB látok zahŕňajú chladiace kvapaliny v transformátoroch, dielektrické kvapaliny v kondenzátoroch, teplosnosné médiá a ohňovzdorné a teplosnosné antikorózne hydraulické kvapaliny v banských zariadeniach a vakuových pumpách. Významným zdrojom znečistenia životného prostredia tak môžu byť úniky PCB látok kondenzátorov a transformátorov, prípadne z explózie transformátorov. V tabuľke 1 prezentujeme niektoré príklady použitia PCB látok (2).

Počas životného cyklu produktov sa do ovzdušia dostávajú určité množstvá PCB látok. V atmosfére sú prítomné prevažne vo forme plynov, v prípade nízkych teplôt a nízkého tlaku vyparovania aj vo forme pevných častíc. Ďalšie znečistenie ovzdušia môže pochádzať zo spaľovania priemyselného, komunálneho a nemocničného odpadu. PCB látky sa môžu vyparovať aj z pôdy, najmä na skládkach, a tiež z vody. Vznikajú napríklad pri spaľovaní odpadov, pričom chlór zo spaľovaných plastov môže reagovať s fenolmi z papiera a dreva.

PCB látky sú vo vode minimálne rozpustné, z tohto dôvodu sú vo vodnom prostredí adsorbované na sedimenty a ďalšie organické súčasti. Najväčšia časť PCB látok sa do vodných ekosystémov dostala vypúšťaním priemyselných odpadových vôd do riek, jazier a prímorských oblastí a únikom z otvorených systémov (6).

Odhaduje sa, že až 90 % uvoľnených PCB látok do životného prostredia sa nachádza v pôde, pričom sa neustályou cirkuláciou uvoľňujú do atmosféry. Z pôdy sa vymývajú len nevýrazne, s výnimkou silných dažďov. V pôdach býva proces biodegradácie veľmi pomalý. Z pôdy sa PCB látky dostávajú do rastlín a následne potravinovým reťazcom do tel živých (2, 6).

Roku 2020 odobrala Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky vzorky hydiny, vajčiek, bravčového mäsa, kravského mlieka v domácich chovoch v kontaminovanej oblasti. Pozitívne výsledky na PCB látky boli zaznamenané vo vzorkách hydiny, vajčiek a v jednom prípade u ošpanej, pričom prekročenie normy 40 ng PCB na 1 g tuku bolo aj dvadsaťnásobné (7).

Vplyv PCB látok na zdravie ľudí

PCB látky sú karcinogénne, mutagénne a teratogénne. Do organizmu prenikajú cez kožu, dýchací a tráviaci systém. Poškodzujú kožu a funkcie vnútorných orgánov, akumuluje sa v tukových tkanivách. Miera expozície PCB látkami sa odráža v ich koncentracii v krvi, v materskom mlieku, v tukovom tkanive,

ale aj pupočnicovej krvi, placenty, či vlasoch (8, 9).

PCB látky pôsobia ako endokrinné disruptory, vyvolávajú enzymatické poruchy, biochemické zmeny s následnými morfológickými zmenami, pri vysokej a dlhodobej intoxikácii i smrť u zvierat a ľudí. Vysoké koncentrácie sú spojené so závažným kožným ochorením (napr. acné chlorina), pigmentačnými zmenami pokožky a nechtov, podráždením očí, poruchami funkcií pečene (tuková degenerácia pečene). PCB látky spôsobujú podráždenie dýchacieho traktu, bolesti hlavy, závraty, depresie, stratu pamäti, nervozitu, únavu, impotenciu a iné ďalšie ťažkosti. Ich prítomnosť v organizme spôsobuje poruchy v imunitnom systéme, znížené koncentrácie dopamínu v strednom mozgu, pokles hladín koncentrácií hormónov T3 a T4. Dlhodobé pôsobenie PCB látok môže viesť u dospelých ľudí k poškodeniu štítnej žľazy, nádorovým ochoreniam, poruchám metabolizmu, kardiovaskulárnym ochoreniam, či poruchám plodnosti u mužov a žien (8, 9, 10).

Negatívne účinky PCB látok počas intrauterinného vývoja sa prejavujú nižšou pôrodnou hmotnosťou, boli pozorované zmeny v postnatálnom vývoji, poškodenie sluchu, zubnej skloviny, imunitného systému, vývojové poruchy plodu, neurologické poruchy a poruchy správania. Podobne ako iné lipofilné látky sa PCB látky kumulujú v materskom mlieku, pričom počas laktácie dochádza k eliminácii veľkého množstva PCB látok z materského organizmu. Pre hladinu kontaminácie je prítom rozhodujúci aj vek matky a početnosť pôrodov. V oblastiach so silnou kontamináciou nedošlo k poklesu koncentrácií PCB látok v materskom mlieku ani po uplynutí 10 rokov (8, 9, 10).

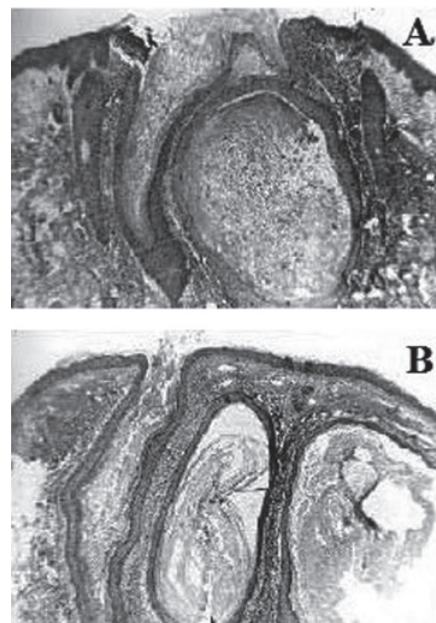
Biologické účinky a toxicita PCB látok závisí aj od počtu a pozície atómov chlóru v molekule. Hlavným miestom ukladania PCB látok sú pečeň a tukové tkanivo. Prípustná hladina PCB látok je 100–500 ng/g tuku. S expozíciou PCB látkami sú spájané aj zmeny v pomere potomkov v neprospech mužských potomkov, či zvyšovanie výskytu anomálií mužských pohlavných orgánov, napríklad v podobe

rázštetu močovej trubice alebo neprítomnosti semenníkov v skrúte. U žien môžu byť PCB látky zodpovedné za endometriózu, výskyt predčasnej puberty, poruchy menštruačného cyklu, nádorové ochorenia prsníka a maternice (11, 12).

Jedným z prvých výskumníkov, ktorí sa začali venovať zdravotným rizikám PCB látok v bývalej ČSSR, bol dermatovenerológ, doc. MUDr. Michal Šak, CSc. Bol prizvaný riešiť profesionálne dermatózy a acné chlorina u pracovníkov spoločnosti Chemko Strážske (9).

U pracovníkov exponovaných účinkom PCB látok vo výrobnom procese sa často vyskytovali príznaky poškodenia kože. Koža človeka reaguje väčšinou uniformne na rôzne chlórované uhľovodíky, zmeny sa týkajú rozdielnej intenzity u daného jednotlivca. Najťažšie prípady obsahovali cysty najmä

Obrázok 1. Časť A – koža z pravej strany líca 55-ročného muža po 3 rokoch expozície PCB látkami. Časť B – rozsiahle komedóny s nekrozou epidermis na okrajoch, guľatobunkové celulizácie v kóriu (zväčšenie 52×)

Summary

Polychlorinated biphenyls (PCBs) are dangerous toxic, carcinogenic, mutagenic and teratogenic substances that accumulate in human and animal fat cells. Their long-term effect can lead to skin diseases, thyroid damage, cancer, metabolic disorders, cardiovascular diseases, or fertility disorders in men and women, and high intoxication and death. PCBs have the ability to penetrate the placenta into the body of the developing fetus and can impair the healthy development of the baby. The concentration of PCBs in contaminated soils in eastern Slovakia is one of the highest in the world. The primary route by which humans are exposed to these substances is to consume high-fat food of animal origin from contaminated areas. Exposure to PCBs is also exposed to humans through inhalation from the air. The degradation time in human tissue is estimated at several decades.

Keywords: polychlorinated biphenyls, health, environment, contaminated soil.

v okolí ušnic, niekedy aj na hrudníku. Ochorenie začínalo komedónmi, neskôr vznikali eflorescencie podobné milíám, papulózne eflorescencie a napokon sa tvorili cysty. V ojedinelých prípadoch sa vyskytovali dermatitídy a ekzematózne prejavy prechodného charakteru. Predilekčnými miestami chorobných zmien boli tvár, s maximom v oblasti lícných kostí, ušnic, ruky, predná strana hrudníka a chrbát. Nos, pery a brada väčšinou zostali nepostihnuté. Časté boli chronická konjunktivitída a slzenie očí. Pri expozícii PCB látkami sa najskôr objavovali eflorescencie podobné milíám a komedóny, a to už po 3 mesiacoch tejto expozície (8, 9).

Možný vplyv génového polymorfizmu v oblasti glutathion S-transferázových génov na sérovú hladinu PCB látok skúmali prof. MUDr. M. Tajtáková, CSc. a kolektív autorov. Opisali vzťah vybraných genotypov detoxikačných enzýmov s vyššími koncentraciami PCB látok v sére. Génové polymorfizmy môžu ovplyvňovať úroveň citlivosti obyvateľov na škodlivé účinky látok. Venovali sa aj vzťahom medzi vysokými koncentraciami PCB látok v sére a výskytom zmien štítnej žľazy pri jej pri ultrasonografickom vyšetrení (11, 12).

Koncentráciu PCB látok v krvi 602 obyvateľov s trvalým bydliskom aspoň 20 rokov v kontaminovaných oblastiach na východnom Slovensku prezentovali roku 2019 prof. MUDr. Tomáš Trnovec, DrSc. a kolektív autorov v renomovanom časopise *Science of Total Environment*. Na novej vzorke obyvateľov zistili, že koncentrácie PCB látok v krvi významne neklesli ani po 15 rokoch, a teda expozícia PCB látkami naďalej pretrváva. A to aj napriek tomu, že výroba v spoločnosti Chemko Strážske bola ukončená pred 36 rokmi. Tie-to zistenia sú závažné aj z hľadiska, že medzi respondentmi nebol ani jeden bývalý pracovník chemickej spoločnosti. Priemerná koncentrácia PCB látok v krvi respondentov v okrese Michalovce, v ktorom sa nachádza spoločnosť Chemko Strážske, dosahovala hodnotu 2871,3 ng/g tuku so štandardnou odchýlkou 7084,7 ng/g tuku. Autori zároveň vo svojom výskume publikovali mapy a priestorovú distribúciu expozície respondentov PCB látkami s ohľadom na ich bydlisko. Zistili, že expozícia PCB látkami u obyvateľov môže siahať až do vzdialenosti 70 km od samotného zdroja výroby. Autori predpokladajú, že expozícia PCB látkami prostredníctvom inhalácie z ovzdušia môže viesť k porovnateľným koncentraciám ako pri expozícii PCB látkami konzumáciou potravy živočíšneho pôvodu s vysokým obsahom tuku z kontaminovaných oblastí. Takýto výskum však v našich podmienkach doposiaľ nebol realizovaný (13, 14, 15).

Zhrnutie zdravotných dôsledkov pôsobenia PCB látok a odporúčania pre obyvateľstvo

U dospelých spôsobujú PCB látky poškodenie štítnej žľazy, nádorové ochorenia, kardiovaskulárne ochorenia, poruchy metabolizmu, napríklad diabetes mellitus druhého typu alebo obezita, tiež poruchy plodnosti u mužov a žien.

U detí môžeme pozorovať nižšiu pôrodnú hmotnosť, poškodenie sluchu, vývojové poruchy plodu, poškodenie zubnej skloviny, neurologické poruchy a poruchy imunitného systému.

U tehotných a dojčiacich žien prechádzajú PCB látky cez placentu do plodu. Sú vylučované aj do materského mlieka. Dojčiace matky by nemali cielene znížovať svoju hmotnosť, keďže pri odbúravaní tukového tkaniva prechádzajú PCB látky do materského mlieka.

Odporúčania Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pre obyvateľov okresov Humenné, Vranov nad Topľou, Trebišov a Michalovce sú nasledujúce:

- nekonzumovať produkty z domáceho chovu (masť, vajčka, syry, mlieko, maslo, mäso hydiny, hovädzieho alebo bravčového dobytku, údené mäsové výrobky a iné) na brehu odpadového kanála Chemko Strážske a rieke Laborec, v okolí odkaliska Poša, skládky Pláne a na pôde pod starými transformátormi označenými s obsahom PCB látok,
- nepoľovať na divú zver a nekonzumovať mäso z poľovačiek,
- nekonzumovať ulovené ryby z rybníkov a z nádrží vodných tokov v kontaminovanom území, napríklad zo Zemplínskej Šíravy.

Záver

Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2016–2021) je strategickým dokumentom pre systematické odstraňovanie environmentálnych záťaží na Slovensku. Jedným z cieľov Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží je aj pomoc pri zneškodňovaní PCB látok a iných odpadov, ktoré zaťažujú nielen priestory vo vnútri areálu Chemko Strážske, ale negatívne ovplyvňujú stav zložiek životného prostredia na východnom Slovensku, zdravotný stav obyvateľstva a rozvoj regiónu.

2. decembra 2020 odsúhlasila vláda návrh na prijatie opatrení na riešenie tejto krízovej situácie s ohrozením verejného zdravia druhého stupňa, ktorých súčasťou je vybudovanie filtračného systému na čistenie vody, bezpečné uskladnenie odpadu s PCB látkami do oceľových kontajnerov a jeho premiestnenie.

Literatúra

1. Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2016–2021). Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2015.
2. HEGYI L., MISTRÍK M.: Perzistentné organické polutanty a Slovensko. Vydanie prvé. Košice: Spoločnosť priateľov zeme, 2001, p. 22–39.
3. CHRIAŠTEL R., MURÍN M., GAVORA J., MAGULOVÁ K.: Počiatočná pomoc Slovenskej republiky pri plnení záväzkov vyplývajúcich zo Štokholmského dohovoru o perzistentných organických látkach. 2004, Technická správa č. 5. MŽP SR, SHMÚ, s. 150.
4. MARKOWITZ G.: From Industrial Toxins to Worldwide Pollutants: A Brief History of Polychlorinated Biphenyls. *Public Health Reports*, 2018, 133(6), 721–725.
5. KOŠUTZKY J., ŠALGOVIČOVÁ D.: Monitoring perzistentných organických látok v Slovenskej republike – Technická správa č. 2, časť 1. MŽP SR, SHMÚ, 2003, Kapitola 10, s. 170–175.
6. TRNOVEC T., PALÚCHOVÁ K.: PCB naďalej hrozbou pre ľudské zdravie. *EnviroMagazin* 2/2006, vol. 11, p. 14.
7. Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky: Výsledky analýz PCB látok v potravinách v kontaminovanej oblasti Chemka Strážske. Stanovisko zo dňa 26. novembra 2020. Dostupné online: <https://www.svps.sk/zakladne_info/chemka-strazske.asp>
8. KIMÁKOVÁ T., NEVOLNÁ Z., VAŠKOVÁ J. et al.: Retrospective assessment of specific effects of exposure of workers to PCBs in Slovakia. *Ann Agric Environ Med*, 2018, 25 (3): 421–427.
9. ŠÁK M.: Príspevok k profesionálnym dermatózam vyvolaným chlórovanými bifenyliami a k ich prevencii. Habilitačná práca, Košice. 1978, 196 s.
10. ROBERTSON L.W., HANSEN L.G.: PCBs: recent advances in environmental toxicology and health effects. Kentucky: University Press of Kentucky, 2001, 465 s.
11. LANGER P., TAJTÁKOVÁ M., KOČAN A. a kol.: Thyroid ultrasound volume, structure and function after long-term high exposure of large population to polychlorinated biphenyls, pesticides and dioxin. *Chemosphere*, 2007, 69(1), 118–127.
12. TAJTÁKOVÁ M., PIDANIČOVÁ A., KMEŤOVÁ-SIVOŇOV, M.A. kol.: Možný vplyv génového polymorfizmu v oblasti GSTs génov na sérovú hladinu polychlorovaných bifenylov (PCB). *Vnitřní lékařství*, 2013, 59(5), 352–356.
13. PARK J.S., LINDERHOLM L., CHARLES M.J. a kol.: Polychlorinated biphenyls and their hydroxylated metabolites (OH-PCBs) in pregnant women from eastern Slovakia. *Environmental health perspectives*, 2007, 115(1), 20–27.
14. WIMMEROVÁ S., WATSON A., DROBN, B.A. kol.: The spatial distribution of human exposure to PCBs around a former production site in Slovakia. *Environ Sci Pollut Res*, 2015, 22, 14405–14415.
15. STRÉMY M., ŠUTOVÁ Z., MURÍNOVÁ L. a kol.: The spatial distribution of congener-specific human PCB concentrations in a PCB-polluted region. *Science of The Total Environment*, 2019, 651, 2292–2303.

Do redakcie došlo 10. 12. 2020.

Vzdelávanie

Úvaha o „vedeckosti“ jednotlivých lekárskech fakúlt na Slovensku. Kto garantuje a zabezpečuje výučbu budúcich lekárov?

Juraj Šteňo¹, Ivan Varga¹, Juraj Payer¹, Dušan Dobrota², Andrea Čalkovská²

¹ Lekárska fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Špitálska ulica 24, 813 72 Bratislava

² Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Univerzita Komenského v Bratislave, Malá Hora 4 A, 036 01 Martin

Súhrn

Autori rukopisu porovnávali scientometrické ukazovatele interných členov vedeckých rád štyroch slovenských lekárskech fakúlt. Ak berieme Hirschov index ako ukazovateľ medzinárodného vedeckého uznania, nakoľko ten nezávisí len od počtu kvalitných publikácií ale aj od ohlasov, ktoré tieto publikácie vo svete vyvolali, tak vidíme veľké rozdiely medzi štátnou lekárskou fakultou patriacou pod Ministerstvo zdravotníctva SR a tromi lekárskeymi fakultami patriacimi pod Ministerstvo školstva SR. Priemerná hodnota Hirschovho indexu interných členov Vedeckej rady Lekárskej fakulty SZU je pod hodnotu 6, pričom väčšinu členov tvoria odborní asistenti a docenti. Priemerná hodnota interných členov vedeckých rád Lekárskej fakulty UK v Bratislave, Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine a Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach je nad hodnotou 12, pričom väčšinu ich členov tvoria vysokoškolskí profesori. Natíska sa preto otázka, ak sú skutočne členmi vedeckých rád najlepší učelia a vedci konkrétnej fakulty, kto vlastne garantuje kvalitu výučby na lekárskej fakulte štátnej vysokej školy? Biomedicínsky výskum je úzko spojený nielen s pedagogikou, ale aj s kvalitnou liečebno-preventívnou činnosťou. Aj preto je tak potrebné zamyslieť sa nad „vedeckosťou“ jednotlivých lekárskech fakúlt, od nich totiž závisí kvalita novej generácie lekárov na Slovensku. Takéto verejné analýzy „scientometrie“ majú svoj veľký význam najmä v časoch, keď sa kvalita personálneho zabezpečenia študijných programov má prísne sledovať zo strany Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo. Záverom dodávame, ak našim študentom stredných škôl nejde len o získanie vysokoškolského diplomu, aj nami prezentované fakty môžu poslúžiť pre výber kvalitnej univerzity, a jej fakulty.

Kľúčové slová: lekárska fakulta, vzdelávanie, biomedicínsky výskum, scientometria, akreditácia, vysoká škola.

Úvod do vedy a vzdelávania na výskumných univerzitách

V poslednom období sa veľa hovorí o navýšení počtu študentov na lekárskech fakultách v rámci študijného programu všeobecné lekárstvo, oveľa menej sa však diskutuje o kvalite vzdelávania, ktorá im bude poskytovaná. V rámci Slovenskej republiky sú momentálne akreditované štyri lekárske fakulty, z toho tri sú už dlhodobo etablované ako súčasť verejných vysokých škôl a patria pod gesciu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR – Lekárska fakulta v Bratislave (založená v roku 1919) a Jesseniova lekárska fakulta v Martine (1969) obe ako súčasť Univerzity Komenského v Bratislave a Lekárska fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (1959). Štvrtá a najmladšia lekárska fakulta patrí pod gesciu Ministerstva zdravotníctva SR ako štátna vysoká škola, a je ňou Lekárska fakulta Slovenskej zdravotníckej univerzity (vychováva študentov odboru všeobecné lekárstvo od roku

akademického roka 2006/2007). Rozdiel medzi nimi nie je len v ministerstve, ktoré ich financuje, ale aj v zameraní. Kým Univerzita Komenského v Bratislave patrí spoločne s Univerzitou P. J. Šafárika v Košiciach medzi výskumné univerzity, Slovenská zdravotnícka univerzita, ako rezortná vysoká škola Ministerstva zdravotníctva, takýto status nemá. Bez hlbšieho zamyslenia by sa nám mohlo zdať, že vzdelávanie a výskum sú dve rôzne záležitosti, a keď hovoríme o kvalite vzdelávania budúcich lekárov, nie je potrebné zohľadňovať výsledky vedeckej práce zamestnancov univerzít. Na výskumných univerzitách však toto neplatí. Výskumné univerzity si plne uvedomujú, že kvalitné vzdelávanie ide ruka v ruke s kvalitným výskumom. Skúsenosti ukazujú, že študentmi aj odbornou verejnosťou sú ako najlepší učelia hodnotení tí, ktorí sa venujú aj výskumu vo svojom odbore. Platí to však aj naopak, a výskum je vtedy ozaj efektívny, ak sa jeho výsledky prenesú priamo do vzdelávania.

Obzvlášť platí tento vzťah pri tak rýchlo napredujúcich odboroch, akými sú lekárske vedy. Treba si opäť pripomenúť a uvedomiť, čím sa výskumná univerzita líši napríklad od kvalitnej strednej školy. Obe školy poskytujú vzdelanie, na oboch učia učelia. Stredoškolský učiteľ (ľudovo nazývaný aj ako „profesor“) však vyučuje poznatky z učebníc, ktoré napísali iní. Učiteľ výskumnej univerzity získava nové poznatky nielen neustálym štúdiom najnovšej odbornej a vedeckej literatúry, a aktívnou účasťou na kongresoch, ale aj vlastnou výskumnou činnosťou, ktorej výsledky sa snaží pretaviť do vedeckých publikácií. Výsledky výskumu v teoretických odboroch prispievajú k pokroku v lekárskech vedách v blízkej či vzdialenejšej budúcnosti. V prípade klinického výskumu publikovanie výsledkov býva zároveň aj správou o ich využití v medicínskej praxi. Zavedenie nových diagnostických a/alebo terapeutických postupov svedčí o prínose klinického pracovníka pre rozvoj daného odboru.

Završenie vedecko-výskumnej činnosti úspešnou publikáciou v relevantnom vedeckom časopise vyžaduje veľké úsilie. Pri príprave rukopisu treba mať na pamäti, že náročné recenzné konania odborníkov posudzujú nové poznatky v kontexte aktuálneho stavu vedy, teda ich skutočný prínos pre lekárske vedy v medzinárodnom kontexte. Po uverejnení práce existuje riziko, že výsledky výskumu svetová odborná verejnosť neprijme. Prejaví sa to napríklad tým, že práce autora nebudú citované inými autormi, a ostanú nepovšimnuté. Nepomer medzi veľkým počtom publikovaných prác a malým počtom ich citácií sa prejaví aj nízkym tzv. Hirschovým indexom (HI) tohto autora. Mimoriadnym ocenením okrem vysokého HI je aj citovanie významnými svetovými odborníkmi a pracoviskami, prípadne pozvanie na prednášku na významné medzinárodné podujatie.

Pregraduálny študenti lekárskech fakúlt sa musia oboznámiť s najnovšími trendami v celej šírke lekárskech vied. Špecializačné štúdium, a do značnej miery aj doktorandské štúdium, sa už viac koncentruje na vybraný medicínsky odbor. Vysokoškolskí pedagógovia by preto mali byť vedecko-pedagogickými pracovníkmi, ktorí nielen majú dobré pedagogické schopnosti, ale sú aj odborníkmi v oblasti vedy a výskumu. Mali by byť aj vizionármi vo svojom odbore. V pedagogickom procese majú prezentovať nielen známe klasické – ale aj novšie poznatky, ktoré budú určovať budúci vývoj v medicíne, a ktoré sa až s odstupom času stanú obsahom učebníc a učebných textov.

Aj preto platí, že najlepšími univerzitnými učiteľmi sú vedci, ktorí sú schopní syntetizovať najnovšie poznatky vedy do svojich prednášok, stáží, alebo seminárov. A žiaľ, na tento aspekt sa poslednú dobu zabúda, stráca sa hranica medzi výskumnými univerzitami a tými ostatnými. Hovorí sa len o navýšení počtu študentov, nehovorí sa o kvalite a kvalifikácii zamestnancov jednotlivých fakúlt. Stále však veríme, že študentom nejde len o získanie titulu doktor všeobecného

lekárstva, ale ide im v prvom rade o kvalitné štúdium.

Existuje celý rad ukazovateľov, podľa ktorých sú jednotlivé vysoké školy hodnotené. Nechceme tu opakovať poradie slovenských univerzít podľa rôznych medzinárodných agentúr, ktoré si čitateľ môže ľahko vyhľadať na internete (Shanghai Academic Ranking of World Universities, alebo QS World University Ranking). Na analýzu publikačnej činnosti troch slovenských lekárskech fakúlt sme sa už tiež v minulosti zamerali (Varga a kol., 2020). Tentokrát sa chceme zamyslieť nad počtom a kvalifikáciou vysokoškolských učiteľov, ktorí študentov medicíny vyučujú. Využijeme pri tom analýzu verejne dostupných údajov o zložení vedeckých rád jednotlivých lekárskech fakúlt, na ktorej sa dá jasne ukázať rozdiel v kvalite medzi výskumnými a nie výskumnými univerzitami zameranými na výučbu budúcich lekárov. Od kvalifikácie vysokoškolských učiteľov, teda od dosiahnutých vedecko-pedagogických titulov profesor a docent totiž závisí aj počet študijných programov, ktoré daná vysoká škola môže garantovať v tretom, doktorandskom stupni vysokoškolského vzdelávania. Doktorandské štúdium je totiž ešte užšie napojené na vedecko-výskumné aktivity, ako doteraz spomínané pregraduálne štúdium.

Zloženie a úlohy vedeckých rád fakúlt

Prečo sme sa zamerali na zloženie jednotlivých vedeckých rád fakúlt? Prečo by práve vedecké rady mohli byť jedným z ukazovateľov kvality konkrétnej lekárskej fakulty? Spomeňme tu Zákon 131 z 21. februára 2002 o vysokých školách, ktorý definuje vedeckú radu fakulty, ako jeden z orgánov akademickej samosprávy. Vedecká rada fakulty (okrem iných povinností) hodnotí úroveň fakulty vo vzdelávacej činnosti a v oblasti vedy, prerokúva návrhy na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent resp. profesor a rozhoduje o ich výsledku. Ďalej prerokúva a predkladá vedeckej rade verejnej vysokej školy konkrétne podmienky výberového konania na obsadzovanie funkcií docentov a profesorov na fakulte alebo schvaľuje ďalších odborníkov, ktorí majú právo skúšať na štátnych skúškach. Aj preto je v citovanom zákone o vysokých školách v § 29 uvedené, kto sú členmi vedeckej rady: „Členmi vedeckej rady fakulty sú významní odborníci z oblastí, v ktorých fakulta uskutočňuje vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú, umeleckú alebo ďalšiu tvorivú činnosť. Najmenej jednu štvrtinu a najviac jednu tretinu členov vedeckej rady fakulty tvoria osoby, ktoré nie sú členmi akademickej obce verejnej vysokej školy, ktorej je fakulta súčasťou.“ Byť členom vedeckej rady sa pre vysokoškolských učiteľov a vedcov považuje za najvyšší honor. Samotná fakulta je zvyčajne veľmi hrdá na členov svojej vedeckej rady, lebo sú to jej najlepší vedecko-pedagogickí pracovníci, ktorí tvoria piliere výučby a výskumu na fakulte.

Aj z uvedeného textu vyplýva, že členmi vedeckej rady lekárskech fakúlt by mali byť predovšetkým doktori vied (titul, DrSc.), profesori

a docenti, ktorí majú pedagogické skúsenosti a ich výsledky výskumu sú medzinárodne akceptované. Urobme si preto analýzu, aké je zloženie vedeckých rád jednotlivých slovenských lekárskech fakúlt, čo nám priamo môže napovedať o vedecko-pedagogickej kvalifikácii celej ich akademickej obce. Ako zo zákona o vysokých školách vyplýva, súčasťou vysokých škôl sú aj externí členovia, ktorí nie sú členmi akademickej obce (člen akademickej obce má na danej vysokej škole úväzok na ustanovený týždenný pracovný čas, teda 100%). Externých členov nebudeme hodnotiť; tými sú zvyčajne významní odborníci z iných vysokých škôl, riaditelia výskumných inštitúcií, nemocníc, politici a pod. Chváliť sa ich výsledkami by bolo „chválením sa cudzím perím“. Preto sme analyzovali len tých členov vedeckej rady, ktorí sú zároveň členmi akademickej obce danej fakulty s pracovným úväzkom 100%.

Zloženie vedeckých rád z pohľadu dosiahnutých vedecko-pedagogických titulov

Prvým prekvapujúcim výsledkom našej analýzy bol veľký rozdiel v kvalifikačnej štruktúre vedeckých rád lekárskech fakúlt. Tak napríklad až jedna pätina interných členov Vedeckej rady Lekárskej fakulty SZU sú odborní asistenti, teda učitelia bez titulu docent alebo profesor. Pritom členovia vedeckej rady rozhodujú aj o schválení návrhov nových docentov a profesorov. Následne sa preto otázka, ako môže odborný asistent, ktorý sám nespĺňa kritéria ani len na začatie habilitačného konania, kvalifikovane rozhodovať o budúcich docentoch a profesoroch, alebo o zložení štátnicových komisií, ktorých sám nie je členom? Akú odbornú úroveň a spoločenské postavenie bude mať potom docent alebo profesor, ktorého schvaľovali odborní asistenti? Na ostatných troch lekárskech fakultách je podiel odborných asistentov medzi internými členmi vedeckej rady minimálny, konkrétne 0,0% (Jesseniova LF UK v Martine), 2,5% (LF UK v Bratislave), resp. 8,7% (LF UPJŠ v Košiciach). Logicky je väčšina členov vedeckých rád fakúlt

nositeľmi vedecko-pedagogického titulu docent resp. profesor alebo vedeckej hodnosti doktor vied, napríklad až 90% členov Vedeckej rady Jesseniovej LF UK v Martine sú profesori/DrSc., na LF UK v Bratislave je zastúpenie profesorov/DrSc. na úrovni vyše 82%, a na LF UPJŠ v Košiciach takmer 74%. Opäť výnimkou je Lekárska fakulta SZU, kde riadne vymenovaní profesori tvoria len 36% zo všetkých členov jej vedeckej rady, a dokonca ani jeden člen ich vedeckej rady nemá vedeckú hodnosť doktora vied. Logická je preto otázka, ak sú skutočne členmi vedeckých rád najlepší učitelia a vedci konkrétnej fakulty, kto vlastne garantuje kvalitu výučby na lekárskej fakulte štátnej vysokej školy? Podrobný prehľad výsledkov analýzy zloženia vedeckých rád štyroch slovenských lekárskech fakúlt prinášame v tabuľke 1.

Zloženie vedeckých rád z pohľadu výšky Hirschovho indexu (HI)

Poslednou úvahou by mohlo byť konštatovanie, že pedagógovia LF SZU sú síce vedecky aktívni, ale nakoľko sú štátnou vysokou školou, verejné vysoké školy im „hádzu polená pod nohy“, keď sa snažia zvýšiť svoju odbornú a vedeckú kvalifikáciu. Je možné počítať aj takúto argumentáciu zo strany SZU. Zoberme si ako meradlo na hodnotenie kvality konkrétneho učiteľa a vedca HI (Hirsch, 2005), ktorý je medzinárodne akceptovaný. Jeho výška sa odvíja od počtu kvalitných vedeckých publikácií (indexovaných napríklad v databázach ISI a SCOPUS), ktoré sú aj v dostatočnej miere citované, čím evidentne vzbudili záujem svetovej vedeckej komunity. Priemerné hodnoty HI členov vedeckých rád troch lekárskech fakúlt patriacich pod Ministerstvo školstva dosahujú hodnoty nad 12. Pre porovnanie, na LF SZU dosahuje HI u vyše jednej tretiny interných členov Vedeckej rady LF SZU podľa databázy SCOPUS len hodnotu do 3! Priemerná hodnota HI všetkých členov Vedeckej rady LF SZU je sotva polovičná oproti ostatným trom verejným lekárskeym fakultám (priemerný HI je 5,96). Vo svetovom meradle je takáto hodnota HI typická pre

Tabuľka 1. Prehľad zloženia vedeckých rád jednotlivých slovenských lekárskech fakúlt (pozn. za profesorov sme považovali iba tých, ktorí boli vymenovaní prezidentom republiky, teda nie tzv. „mimoriadnych profesorov“, ktorí kritéria nespĺňajú).

Názov fakulty	Počet interných členov jej VR	Percento profesorov alebo, DrSc.	Percento docentov	Percento odborných asistentov	Priemerná hodnota H indexu
Jesseniova lekárska fakulta UK v Martine	31	90,3%	9,7%	0,0%	12,44
Lekárska fakulta UK v Bratislave	40	82,5%	15,0%	2,5%	12,35
Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach	23	73,9%	17,4%	8,7%	12,09
Lekárska fakulta SZU *	25	36,0%	44,0%	20,0%	5,96

* zloženie Vedeckej rady LF SZU odsúhlasené na mimoriadnom zasadnutí Akademického senátu LF SZU dňa 23. 9. 2020

pozíciu odborného asistenta (tab. 2). Súhlasíme aj s názorom, že tento ukazovateľ nič nehovorí o liečebno-preventívnej činnosti, ktorú títo členovia vykonávajú, alebo o ich pedagogických schopnostiach. Univerzitné vzdelávanie je však založené na vede a výskume, navyše aj laik by očakával, že členmi vedeckých rád budú (minimálne) národne uznávaní odborníci a vysokoškolskí učitelia. Navyše, ako je zrejmé z tabuľky 2, vo všetkých sledovaných odboroch medicíny existuje silná pozitívna korelácia medzi výškou HI a dosiahnutou vedecko-pedagogickou hodnotou. Takéto analýzy „scientometrie“ majú preto svoj veľký význam najmä v časoch, keď sa kvalita personálneho zabezpečenia študijných programov bude prísne sledovať zo strany Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo. V zahraničí je potvrdené, že v lekárskejších odboroch s vyššou hodnotou HI stúpa aj šanca na získanie grantových prostriedkov určených na výskum (Rezek a kol., 2011). Záverom už len dodávame, že relatívne nižšia hodnota HI je u profesorov asociovaná s vyšším emocionálnym vyčerpaním, tzv. „burnout“ (Tijdkink a kol., 2014).

Záverečné úvahy

Ak niekomu nejde len o získanie vysokoškolského diplomu, aj tieto prezentované fakty môžu poslúžiť pre výber kvalitnej univerzity, a jej fakulty. Ako uvádza MUDr. P. Visolajský: „*Tak ako pacient musí byť pri svojej liečbe informovaný o každom lieku a procedúre, mal by byť informovaný aj o skutočnom vzdelaní svojho lekára.*“ (Visolajský, 2020). Našťastie sa kvalita jednotlivých vysokých škôl stáva súčasťou diskusií aj v širšej odbornej a politickej verejnosti, a aj toto fórum začína uvažovať, či je ozaj dobré mať tak vysoký počet vysokých škôl, z ktorých každá potrebuje financovanie, a pritom ich kvalita nie je dostatočná (napr. Beblavý, 2020; Hunková, 2020). Biomedicínsky výskum je úzko spojený nie len s pedagogikou, ale aj s kvalitnou liečebno-preventívnou činnosťou. Aj preto je tak potrebné zamyslieť sa nad „vedeckosťou“ jednotlivých lekárskejších fakúlt, od nich totiž závisí kvalita novej generácie lekárov na Slovensku. Ani jedna vysoká škola však nemôže zaspáť na vavrínoch, keď približne 18 % študentov zareagovalo na nižšiu kvalitu vzdelávania na Slovensku odchodom do zahraničia (Kovács, 2019). Pri lekárskejších fakultách sa nás tento fenomén týka ešte viac, keď podľa slov rektora Masarykovej univerzity v Brne študuje na ich lekárskej fakulte až tretina študentov zo Slovenska (Folentová, 2016). Tento trend by sme mali, resp. musíme v budúcnosti zvrátiť. Zdá sa, že by sme tento cieľ mali dosiahnuť predovšetkým vysokou kvalitou vzdelávania na lekárskejších fakultách.

Poznámka k metodike výpočtu H indexu

Vypočítané výšky Hirschovho indexu jednotlivých členov vedeckých rád lekárskejších fakúlt nám začiatkom januára 2021 verifikovalo Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky, ktoré má originálne záznamy

Tabuľka 2. Porovnanie hodnoty Hirschovho indexu v závislosti od oblasti medicíny a od akademickej pozície lekárov.

Autori štúdie (podľa abecedy)	Oblasť medicíny	Priemerný H index asistentov	Priemerný H index docentov	Priemerný H index profesorov
Atwan a kol. (2020)	Ortopédia	4,0	12,0	28,0
Bastian a kol. (2017)	Ortopédia	3,6	8,4	15,1
Hill a kol. (2015)	Onkologická gynekológia	6,0	14,5	23,0
Choi a kol. (2014)	Radiačná onkológia	5,1	11,8	22,5
Mayer a kol. (2017)	Urológia	5,7	13,3	25,7
Lee a kol. (2009)	Neurochirurgia	4,9	8,3	10,1
Lopez a kol. (2015)	Chirurgia ruky	5,0	10,0	18,0
Pashkova a kol. (2013) *	Anesteziológia	1,0	3,0	8,8
Rad a kol. (2010)	Rádiológia	2,3	6,2	12,5
Svider a kol. (2013)	Chirurgia	4,4	8,7	16,4
Therattil a kol. (2016)	Plastická chirurgia	4,6	9,1	15,3

Poznámka k prekladu z angličtiny: asistent = Assistant Professor, docent = Associate Professor, profesor = Full Professor.

* Výsledky výskumu sú prezentované len vo forme stĺpcových grafov, preto nie je možné vyčítať presnú hodnotu Hirschovho indexu.

k dispozícii. Ako zdroj publikácií konkrétneho autora, ako aj citácií na tieto publikácie, boli použité databázy SCOPUS a Web of Science. V prípade nezrovnalostí (nejasná afiliácia k pracovisku a pod.), boli údaje overené aj z výstupov príslušných akademických knižníc, ako aj v Centrálnom registri evidencie publikačnej činnosti (CREPČ). Do výpočtu Hirschovho indexu neboli samozrejme započítané autocitácie.

Literatúra

- Atwan Y., Charron B.P., Sidhu S., Cavanagh J., Degen R.: Publication Productivity Among Academic Orthopaedic Surgeons in Canada. *Cureus*, 2020, 12(6): e8441.
- Bastian S., Ippolito J.A., Lopez S.A., Eloy J.A., Beebe K.S.: The Use of the h-Index in Academic Orthopaedic Surgery. *J Bone Joint Surg Am*, 2017, 99 (4): e14.
- Beblavý M.: Ako Matovičova vláda zrušila Sládkovičovo. Dostupné online: <https://dennikn.sk/2047320/ako-matovicova-vlada-zrusila-slackovicovo/> (12. 10. 2020)
- Folentová V.: Rektor Masarykovej univerzity v Brne: Slovenskí študenti sú lepší. Dostupné online: <https://dennikn.sk/486462/rektor-masarykovej-univerzity-v-brne-slovenski-studenti-su-lepsi/> (12. 10. 2020)
- Hill E.K., Blake R.A., Emerson J.B., Svider P., Eloy J.A., Raker C., Robison K., Stuckey A.: Gender Differences in Scholarly Productivity Within Academic Gynecologic Oncology Departments. *Obstet Gynecol*, 2015, 126 (6): 1279–1284.
- Hirsch J.E.: An index to quantify an individual's scientific research output. *Proc Natl Acad Sci*, 2005, 102 (46): 16569–16572.
- Hunková M.: Štát zachraňuje potápajúcu sa loď. Finančnými injekciami. Dostupné online: www.trend.sk/trend-archiv/stat-zachranuje-potapajucu-lood-financnymi-injekciami (12. 10. 2020)
- Choi M., Holliday E.B., Jagsi R., Wilson L.D., Fuller C.D., Thomas C.R., Jr.: Citation-based Estimation of Scholarly Activity Among Domestic Academic Radiation Oncologists: Five-Year Update. *J Radiat Oncol*, 2014, 3 (1): 115–122.
- Kovács M.: Dôležitý detail, ktorý rozhodne o kvalite vysokých škôl. Dostupné online: <https://www.trend.sk/blogy/dolezity-detail-ktory-rozhodne-kvalite-vysokych-skol> (12. 10. 2020)
- Lee J., Kraus K.L., Couldwell W.T.: Use of the h index in neurosurgery. *Clinical article. J Neurosurg*, 2009, 111 (2): 387–392.
- Lopez J., Susarla S.M., Swanson E.W., Calotta N., Lifchez S.D.: The Association of the H-Index and Academic Rank

Among Full-Time Academic Hand Surgeons Affiliated With Fellowship Programs. *J Hand Surg Am*, 2015, 40 (7): 1434–1441.

- Mayer E.N., Lenherr S.M., Hanson H.A., Jessop T.C., Lowrance W.T.: Gender Differences in Publication Productivity Among Academic Urologists in the United States. *Urology*, 2017, 103: 39–46.
- Pashkova A.A., Svider P. F., Chang C.Y., Diaz L., Eloy J.A., Eloy J.D.: Gender disparity among US anesthesiologists: are women underrepresented in academic ranks and scholarly productivity? *Acta Anaesthesiol Scand*, 2013, 57 (8): 1058–1064.
- Rad A.E., Brinjikji W., Cloft H.J., Kallmes D.F.: The H-index in academic radiology. *Acad Radiol*, 2010, 17 (7): 817–821.
- Rezek I., McDonald R.J., Kallmes D.F.: Is the h-index predictive of greater NIH funding success among academic radiologists? *Acad Radiol*, 2011, 18 (11): 1337–1340.
- Svider P. F., Pashkova A.A., Choudhry Z., Agarwal N., Kovalerchik O., Baredes S., Liu J.K., Eloy J.A.: Comparison of scholarly impact among surgical specialties: an examination of 2429 academic surgeons. *Laryngoscope*, 2013, 123 (4): 884–889.
- Therattil P. J., Hoppe I.C., Granick M.S., Lee E.S.: Application of the h-Index in Academic Plastic Surgery. *Ann Plast Surg*, 2016, 76 (5): 545–549.
- Tijdkink J.K., Vergouwen A.C., Smulders Y.M.: Emotional exhaustion and burnout among medical professors; a nationwide survey. *BMC Med Educ*, 2014, 14:183.
- Varga I., Mravec B., Šteňo J., Dobrota D., Čalkovská A.: Reakcia na článok „Ako môže v univerzite scientometrická analýza usmerniť manažment lekárskej vedy“. *Monitor medicíny SLS*, 2020, 10(1–2): 10–13.
- Visolajský P.: Fejkové vzdelanie/ tituly lekárov. Dostupné online: <https://visolajsky.blog.sme.sk/c/543658/fejkove-vzdelanie-tituly-lekarov.html> (12. 10. 2020)

Do redakcie došlo 11. 1. 2021.

Autori rukopisu

prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., IFAANS, dekan LF UK v Bratislave
 prof. MUDr. Andrea Čalkovská, DrSc., dekan LF UK v Martine
 prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP, prvý prodekan LF UK v Bratislave
 prof. MUDr. Dušan Dobrota, CSc., prodekan LF UK
 prof. RNDr. Ivan Varga, PhD. et PhD., prodekan LF UK v Bratislave

ZÁPISNICA O PRIEBEHU KOREŠPONDENČNÉHO VOLEBNÉHO ZJAZDU DELEGÁTOV

**Slovenskej lekárskej spoločnosti
(ďalej len „SLS“)**

konaného dňa 10. 11. 2020 v Bratislave
(zasadacia miestnosť SLS, Cukrová č. 3, 813 22 Bratislava)

V rámci príprav korešpondenčného volebného zjazdu Prezídium SLS na svojom zasadnutí dňa **16.06.2020** zvolilo volebnú komisiu v zložení: doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., predseda, PhD. Renáta Knezovic, PhD., MUDr. Barbora Vašečková, PhD. doc. MUDr. Martin Redecha, PhD. doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MHA, doc. MUDr. Peter Sabaka, PhD. a MUDr. Barbora Gulanová.

Odborné spoločnosti SLS (102), Spolky lekárov SLS (43) a spolky farmaceutov (5) SLS mali právo delegovať jedného delegáta. Z celkového počtu 150 možných delegátov sa na korešpondenčnom volebnom zjazde zúčastnilo **65 delegátov**, ktorí zaslali **hlasovacie lístky a návratky o schválení novelizovaných Stanov, Volebného poriadku a Rokovacieho poriadku**.

Volebné obdobie: od 01. jan. 2021 do 31. dec. 2024

Prítomní:

Volebná komisia:

doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., predseda
PhDr. Renáta Knezovic, PhD.,
MUDr. Barbora Vašečková, PhD.
doc. MUDr. Martin Redecha, PhD.
doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MHA
doc. MUDr. Peter Sabaka, PhD.
MUDr. Barbora Gulanová - ospravedlnená

Pozorovateľ za SLS: JUDr. Mária Mistríková

Volebná komisia zistila, že bolo doručených **65** hlasovacích lístkov.

Z toho celkovo platných hlasovacích lístkov do Prezídia SLS 64 a do Dozornej rady SLS 64. Neplatný hlasovací lístok do Prezídia SLS a do Dozornej rady SLS bol zaslaný po termíne.

V tajných korešpondenčných voľbách delegáti korešpondenčného volebného zjazdu zvolili:

- A. **15 členné Prezídium SLS,**
- B. **2 náhradných členov do Prezídia SLS,**
- C. **3 člennú Dozornú radu SLS a**
- D. **2 náhradných členov do Dozornej rady SLS**

v nasledovnom zložení, v poradí podľa najvyššieho počtu získaných hlasov:

Informácia o priebehu a výsledkoch volieb prezidenta SLS, 3 viceprezidentov SLS, vedeckého sekretára SLS a predsedu Dozornej rady SLS konaného dňa 8. 12. 2020

v sídle Slovenskej lekárskej spoločnosti, Cukrová 3, 813 22 Bratislava
na volebné obdobie: od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2024

Na zasadnutí novozvoleného Prezídia SLS sa fyzicky zúčastnili:

1. Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
2. prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
3. prof. MUDr. Jozef Glas, CSc., PhD.
4. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.
5. doc. MUDr. Milan Kuchta, CSc.
6. MUDr. Peter Makara, MPH
7. prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP
8. m. Prof. MUDr. Peter Pružinec, CSc.
9. MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD.
10. doc. MUDr. Ivan Solovič, CSc.
11. prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.

Na zasadnutí novozvolenej Dozornej rady SLS sa fyzicky zúčastnili:

1. MUDr. Jozef Babala, PhD.
2. MUDr. Štefan Laššán, PhD., MPH.
3. prof. MUDr. Mária Štefkovičová, PhD., MPH.

Za overovateľa bol zvolený:

doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., MPH

Za zapisovateľa bola zvolená:

JUDr. Mária Mistríková

Pozorovateľ:

PhDr. Želmíra Mácová, MPH

Novozvolení členovia Prezídia SLS:

1. prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
2. MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD.
3. prof. MUDr. Stanislav Špánik, CSc., MHA
4. prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.

sa ospravedlnili. Traja z nich využili právo voľiť elektronicky. Hlasovacie lístky zaslali dňa 8. 12. 2020, ešte pred zasadnutím a hlasovaním novozvoleného Prezídia SLS na e-mailovú adresu JUDr. Márie Mistríkovej (mistrikova@sls.sk), ktorá ich odovzdala k ostatným hlasovacím lístkam.

Odstupujúci prezident Dr. h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH, privítal prítomných a oboznámil prítomných s postupom volieb.

Doc. MUDr. Peter Jackuliak, PhD., MPH, predsed volebnej komisie korešpondenčného volebného zjazdu delegátov, ktoré sa uskutočnilo dňa 10. 11. 2020 v Bratislave oboznámil prítomných so zápisnicou o priebehu korešpondenčného volebného zjazdu delegátov a výsledkami volieb do Prezídia SLS a do Dozornej rady SLS a s počtom získaných hlasov.

Novozvolené Prezídium SLS v tajných voľbách spomedzi seba zvolilo:

- **prezidenta SLS**
Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
- **I. viceprezidenta**
prof. MUDr. Juraja Payera, PhD., MPH, FRCP
- **II. viceprezidenta SLS**
doc. MUDr. Ivana Soloviča, CSc.
- **III. viceprezident**
prof. MUDr. Jozefa Glasa, CSc., PhD.
- **vedeckého sekretára**
prof. MUDr. Mariána Bernadiča, CSc.

Novozvolená Dozorná rada SLS v tajných voľbách spomedzi seba zvolila za predsedu Dozornej rady SLS MUDr. Štefana Laššána, PhD., MPH.

Zápisnica o priebehu a výsledkoch volieb prezidenta SLS, 3 viceprezidentov SLS, vedeckého sekretára SLS a predsedu dozornej rady SLS je zverejnená na webovej stránke SLS.

Vypracovala: JUDr. Mária Mistríková
V Bratislave, dňa 8. 12. 2021

Informácia o novelizovaných vnútorných predpisoch Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS)

Korešpondenčným volebným zjazdom delegátov, ktorý sa uskutočnil dňa 10. 11. 2020 v Bratislave boli schválené:

- **Novelizované Stanovy SLS**
- **Novelizovaný Volebný poriadok SLS**
- **Novelizovaný Rokovací poriadok SLS**

Novelizované Stanovy SLS boli zaregistrované na MV SR dňa 30. 11. 2020 pod číslom VVS/1-909/90-172-7.

Novelizované predpisy nadobúdajú účinnosť 1. 1. 2021.

Na základe novelizovaných Stanov SLS boli aktualizované aj tieto ďalšie vnútorné predpisy SLS:

- **Hospodársky poriadok SLS**
- **Príspevkové poriadky SLS**
- **Štatút udeľovania pôct a cien SLS**
- **Štatút Dvorany slávy popredných osobností slovenskej medicíny.**

Zároveň bol pripravený VZOR vnútorného predpisu pre organizačné zložky SLS, ktoré nemajú právnu subjektivitu. Novelizované Stanovy SLS a ostatné vnútorné predpisy (vrátane vzoru pre organizačné zložky SLS) sú zverejnené na webovej stránke SLS (www.sls.sk).

Vypracovala:
JUDr. Mária Mistríková

PREZÍDIUM Slovenskej lekárskej spoločnosti (2021–2024)

Prezident:

Dr. h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
Urologická klinika UNB L. Déra,
Limbová 5, 833 05 Bratislava

Členovia:

MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD.
Transplantačné oddelenie,
Univerzitná nemocnica L.Pasteura,
Trieda SNP 1, 040 66 Košice

MUDr. Peter Makara, MPH
NZZ – VLPD,
Študentská 3936/46, 069 01 Snina

I. viceprezident:

prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP
V. Interná klinika LF UK a UNB,
Ružinovská 6, 826 06 Bratislava

doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.
Psychiatrická klinika LFUK a UNB,
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava

doc. MUDr. Peter Pružinec, CSc., mim. prof.
Katedra klinickej imunológie a alergológie SZU,
Americké nám. 3, 811 07 Bratislava

II. viceprezident:

doc. MUDr. Ivan Solovič, CSc.
Národný ústav tuberkulózy, pľúcnych chorôb
a hrudníkovej chirurgie, 059 84 Vyšné Hágy

prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.
Klinika infektológie a cestovnej medicíny
UNLP, Rastislavova 43, 041 90 Košice

MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD.
II. interná klinika SZU,
FNsP F.D.Roosevelta, Banská Bystrica

III. viceprezident:

prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave,
Katedra klinickej farmakológie LF SZU,
Ústav zdravotníckej etiky FOaZOŠ,
Limbová 12–14, 833 03 Bratislava

doc. MUDr. Milan Kuchta, CSc.
DFN – Klinika detí a dorastu
Trieda SNP 1, 040 11 Košice

prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.
Klinika stomatológie a maxilofaciálnej
chirurgie LFUK a OÚSA,
Heydukova 10, 812 50 Bratislava

Vedecký sekretár:

prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Ústav patologickej fyziológie LF UK,
Sasinkova 4, 811 08 Bratislava

prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
1.interná klinika UPJŠ LF a UNLP,
Trieda SNP 1, 040 11 Košice

prof. MUDr. Stanislav Špánik, CSc., MHA
Onkologický ústav sv. Alžbety,
Heydukova 10, 812 50 Bratislava

Dozorná rada Slovenskej lekárskej spoločnosti (2021–2024)

prof. MUDr. Mária Štefkovičová, PhD., MPH
RÚVZ, Odbor epidemiológie,
Nemocničná 4, 911 01 Trenčín

MUDr. Jozef Babala, PhD.
Klinika detskej chirurgie LF UK a NÚDCH,
Limbová 1, 833 40 Bratislava

MUDr. Štefan Laššán, PhD., MPH
– **predseda**
Klinika pneumológie, ftizeológie a funkčnej
diagnostiky LF SZU a UNB,
Ružinovská 6, 826 06 Bratislava

Zo života spoločnosti

Vyhlasenie súťaže o ceny Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS) a ceny organizačných zložiek (OZ) SLS udeľované v roku 2021

za publikačnú, prednáškovú aktivitu
a za vedeckú odbornú činnosť svojich členov
v medicínskych a farmaceutických vedných odboroch

Prezídium SLS, v súlade so Štatútom udeľovania pôct a cien Slovenskej lekárskej spoločnosti, vyhlasuje v roku 2021 súťaž o tieto ceny Prezídia SLS a Ceny organizačných zložiek SLS:

Čestná cena akademika Teofila Rudolfa Niederlanda

Udeľuje ju **Prezídium SLS**, ako najvyššiu cenu SLS, svojim členom – špičkovým odborníkom za dlhodobú významnú vedeckú a odbornú činnosť v oblasti medicíny a farmácie, ktorá dosiahla všeobecné uznanie odbornej verejnosti doma a v zahraničí. Cena sa odovzdáva spravidla na Kongrese SLS.

Dérerova cena

Udeľuje sa za vynikajúce odborné, vedecké práce v oblasti **internej medicíny**. Odovzdáva sa na odbornom a vedeckom podujatí „**Dérerov memoriál**“, ktorý sa koná na jar každého roka.

Guothova cena

Udeľuje sa **mladým členom SLS** za vynikajúce odborné a vedecké práce, ktorí v roku ich publikovania **neprekročili vek 38 rokov**. Tematicky môže patriť do **ktorejkoľvek odbornej medicínskej oblasti**. Odovzdáva sa spravidla na Kongrese SLS.

Jesseniova cena

Udeľuje sa za vynikajúce odborné a vedecké práce, najmä v oblasti **teoretických medicínskych a farmaceutických odborov**. Odovzdáva sa spravidla na Kongrese SLS.

Korecova cena

Udeľuje sa za odbornú a vedeckú prácu, ktorá je prínosom v oblasti diagnózy a terapie diabetes mellitus. Odovzdáva sa spravidla na odbornej vedeckej konferencii venovanej pamiatke **prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.**

Kostlivého cena

Udeľuje sa za vynikajúce odborné a vedecké práce, najmä z **chirurgických odborov**. Odovzdáva sa na odbornom a vedeckom podujatí „**Kostlivého deň**“, ktorý sa koná spravidla v decembri každého roka.

Reimanova cena

Udeľuje sa za vynikajúce odborné a vedecké práce, najmä v oblasti **preventívnej medicíny**. Odovzdáva sa na odbornom a vedeckom podujatí „**Reimanove dni**“, ktoré sa konajú spravidla v októbri každého roka.

Viršíkova cena

Udeľuje sa za vynikajúce odborné a vedecké práce, najmä z oblasti **pneumológie a ftizeológie, geriatrickej a verejného zdravotníctva**. Odovzdáva sa na odbornom a vedeckom podujatí, ktoré určí organizačná zložka SLS predkladajúca návrh.

Cena pre sestry, pôrodné asistentky a iných zdravotníckych pracovníkov

Udeľuje sa za práce, ktoré majú vysokú odbornú úroveň. Odovzdáva sa na niektorom z odborných podujatí Slovenskej spoločnosti sester a pôrodných asistentiek (SSSaPA).

Významná zdravotnícka udalosť roka

Udeľuje sa členom SLS (jednotlivcovi alebo kolektívu) za významnú zdravotnícku udalosť, ktorej efekt sa prejavil v predchádzajúcom roku.

Termín predkladania návrhov:
do 1. marca 2021, vo výnimočných prípadoch najneskôr do mesiaca pred jej odovzdaním.

Návrhy sa predkladajú Prezidiu SLS prostredníctvom Sekretariátu SLS.

Kritériá pre udeľenie cien Prezídia SLS, vrátane ich výšky, sú uvedené v Štatúte udeľovania pôct a cien SLS a jej organizačných zložiek, podrobnejšie v jeho prílohách – Prílohe č. 1 a Prílohe č. 2., ktorý je uverejnený na webovej stránke SLS (www.sls.sk).

Ceny organizačných zložiek SLS

Výbory organizačných zložiek SLS vyhlasujú súťaž pre udeľovanie vlastných cien. Kritériá súťaže, vrátane termínov na predkladanie návrhov a s výškou ceny ak bola určená sú ustanovené vo vlastných štatútoch a uverejňujú sa na ich webovej stránke, prípadne na webovej stránke SLS.

Čestná cena Olgy Ďuržovej

Je najvyšším ocenením SSSaPA. Udeľuje sa za podporu a rozvoj Slovenskej spoločnosti sester a pôrodných asistentiek.

Odovzdáva sa na odbornej vzdelávacej konferencii, pri príležitosti Medzinárodného dňa sester.

Cena odbornej spoločnosti

Udeľuje sa spravidla za **najlepšiu odbornú publikáciu/prednášku**, člena/členov v predchádzajúcom roku, ktorá bola vydaná/prezentovaná na odbornom vzdelávacom podujatí príslušnej odbornej spoločnosti SLS.

Cena spolku lekárov, spolku farmaceutov alebo územnej/centrálnej sekcie SLS

Udeľuje sa spravidla za **najlepšiu odbornú publikáciu/prednášku** prezentovanú v predchádzajúcom roku na odbornom vzdelávacom podujatí spolku/územnej sekcie SLS.

Cena sekcie organizačnej zložky SLS

Udeľuje sa spravidla za **najlepšiu odbornú publikáciu/prednášku** člena/členov SLS v predchádzajúcom roku, ktorá bola vydaná/prezentovaná na odbornom vzdelávacom podujatí sekcie organizačnej zložky SLS.

Prezídium SLS

Právne okienko Monitoru Medicíny SLS

I. Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (všeobecne podľa platných právnych predpisov)

Kedy môže uzatvoriť zamestnávateľ dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

V zmysle § 223 ods. 1 Zákonníka práce (ďalej len „ZP“) môže zamestnávateľ na **zabezpečenie svojich potrieb výnimočne** uzatvárať s fyzickými osobami dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru a to:

- dohodu o vykonaní práce,
- dohodu o pracovnej činnosti,
- dohodu o brigádnickej práci študentov.

Kedy zamestnávateľ uzatvára dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov?

Zamestnávateľ uzatvára dohodu o vykonaní práce vtedy, ak ide o **prácu, ktorá je vymedzená výsledkom**, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov vtedy, ak ide o **príležitostnú činnosť vymedzenú druhom práce**.

Môže zamestnávateľ uzatvárať dohody na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona?

Zamestnávateľ v zmysle § 223, odsek 4 ZP **nemôže** dohody uzatvárať s fyzickými osobami na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona.

Aké sú povinnosti zamestnanca, ktorý uzatvoril dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Zamestnanec, ktorý uzatvoril dohodu o vykonaní práce je povinný, najmä:

- a) vykonávať práce zodpovedne a riadne a dodržiavať podmienky dohodnuté v dohode,
- b) vykonávať práce **osobne**,
- c) dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na prácu ním vykonávanú, najmä právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP), dodržiavať ostatné predpisy vzťahujúce sa na prácu ním vykonávanú, najmä na predpisy na zaistenie BOZP, s ktorými bol riadne oboznámený,
- d) riadne hospodáriť so zverenými prostriedkami, strážiť a ochraňovať majetok zamestnávateľa pred poškodením, stratou, zničením a zneužitím,
- e) písomne oznamovať zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu všetky zmeny, ktoré sa týkajú jeho pracovnoprávného vzťahu a súvisia s jeho osobou, najmä zmenu jeho mena, priezviska, trvalého pobytu, alebo prechodného pobytu, adresy pre doručovanie písomností a ak sa so súhlasom zamestnanca poukazuje výplata na účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky, aj zmenu bankového spojenia.

Aké sú povinnosti zamestnávateľa, ktorý uzatvoril dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Zamestnávateľ, ktorý uzatvoril dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru so zamestnancom je povinný:

- a) utvárať zamestnancom primerané pracovné

podmienky zabezpečujúce riadny a bezpečný výkon práce, najmä poskytovať potrebné základné prostriedky, materiál, náradie a osobné pracovné prostriedky (ak to vyžaduje povaha práce),

- b) oboznámiť zamestnancov s právnymi predpismi a ostatnými predpismi vzťahujúce sa na prácu ním vykonávanú, najmä s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- c) poskytnúť zamestnancom za vykonanú prácu **dohodnutú odmenu** a dodržiavať ostatné dohodnuté podmienky, **nároky zamestnanca alebo iné plnenie v jeho prospech nemožno dohodnúť** pre zamestnanca **priaznivejšie, ako sú nároky a plnenia vyplývajúce z pracovného pomeru**,
- d) viesť evidenciu uzatvorených dohôd o vykonaní práce **v poradí** v akom boli uzatvorené,
- e) **viesť evidenciu pracovného času zamestnancov**, ktorí vykonávajú práce na základe dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov, tak aby bol zaznamenaný začiatok a koniec časového úseku, v ktorom zamestnanec vykonával prácu a **viesť evidenciu vykonanej práce** u zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu na základe dohody o vykonaní práce, tak aby v jednotlivých dňoch bola zaznamenaná **dĺžka časového úseku**, v ktorom sa práca vykonávala,
- f) prihlásiť do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového poistenia zamestnancov, ktorí uzatvorili dohodu o vykonaní práce a **to najneskôr pred začatím výkonu činnosti, odhlásiť zamestnanca najneskôr v deň nasledujúci po zániku poistenia, zrušiť** prihlásenie do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia, ak poistný vzťah nevznikol.

Aká je zodpovednosť zamestnanca voči zamestnávateľovi, s ktorým je uzatvorená dohoda o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Zamestnanec tiež zodpovedá zamestnávateľovi, s ktorým uzatvoril dohodu podľa § 223 ZP za škodu, spôsobenú zavineným porušením povinností pri výkone práce alebo v priamej súvislosti s ním **rovnako, ako zamestnanec v pracovnom pomere**. Náhrada škody spôsobená **z nedbanlivosti** nesmie byť vyššia ako **tretina** odmeny dohodnutej za vykonanie tejto práce, okrem prípadov podľa § 182 až 185 ZP.

Aká je zodpovednosť zamestnávateľa voči zamestnancovi s ktorým je uzatvorená dohoda o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Zamestnávateľ zodpovedá zamestnancovi za škodu, ktorú utrpel pri výkone práce podľa uzatvorenej dohody alebo v priamej súvislosti s ním, **rovnako** ako zamestnancovi v pracovnom pomere.

Ktoré ustanovenia Zákonníka práce sa vzťahujú na pracovno-právny vzťah založený dohodami o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Na pracovno-právny vzťah založený dohodami o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru sa vzťahujú ustanovenia:

- prvej časti ZP (§ 43, odsek 4 druhej vety, § 85 odsek 1 a odsek 2, § 90 odsek 10, § 91 až 95, § 98, § 119, ods.1až 3, § 122b ods. 1až3, § 123 ods.1 a 2, § 124 šiesta časť a § 173 až § 175.

Môže sa zamestnancovi, ktorý vykonáva prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, nariadiť prácu nadčas alebo pracovnú pohotovosť?

Zamestnancovi, ktorý vykonáva prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru **nemožno nariadiť a ani s nimi dohodnúť** pracovnú pohotovosť a prácu nadčas.

Je povinný zamestnávateľ vydať zamestnancovi potvrdenie o tom, či sa z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru vykonávajú zrážky?

Zamestnávateľ **je povinný vydať** zamestnancovi **potvrdenie** o tom, že sa z **odmeny zamestnanca vykonávajú zrážky**. V potvrdení zamestnávateľ musí uviesť v či prospech sa vykonávajú, v akej výške a v akom poradí je pohľadávka, pre ktorú sa majú zrážky ďalej vykonávať.

Aké sú podmienky na uzatvorenie dohody o vykonaní práce?

Podmienky pri uzatvorení dohody o vykonaní práce (ďalej len dohoda) sú podrobnejšie upravené v § 226 ZP. Dohodu môže zamestnávateľ uzatvoriť s fyzickou osobou, ak predpokladaný rozsah práce (pracovnej úlohy), na ktorý sa táto dohoda uzatvára nepresahuje **350 hodín v kalendárnom roku**. Do predpokladaného rozsahu sa započítava aj práca vykonávaná zamestnancom pre zamestnávateľa na základe inej dohody o vykonaní práce. Dohodu je možno uzatvoriť najviac na **12 mesiacov**.

Dohoda sa **uzatvára písomne**, inak je neplatná.

V dohode musí byť **vymedzená**:

- a) **pracovná úloha**,
- b) **dohodnutá odmena za jej vykonanie**,
- c) **doba v ktorej sa má pracovná úloha vykonať**,
- d) **rozsah práce, ak jej rozsah priamo nevyplýva z vymedzenia pracovnej úlohy**.

Kedy sa uzatvára dohoda o vykonaní práce?

Podľa ZP platného do 28. 2. 2021 dohoda sa musela uzatvoriť najneskôr **deň pred dňom** začatia výkonu práce. Zákom č. 76/2021 Z.z., ktorým sa novelizoval ZP, ktorý nadobudne účinnosť **1. 3. 2021** sa zrušilo toto ustanovenie. **Dohoda sa uzatvára pred začatím výkonu práce**.

Kedy musí zamestnanec vykonať pracovnú úlohu?

Pracovnú úlohu musí zamestnanec vykonať v **dohodnutej dobe**, inak môže zamestnávateľ od dohody odstúpiť.

Môže zamestnanec od dohody odstúpiť?

Zamestnanec môže od dohody odstúpiť len v tom prípade, ak **nemôže** pracovnú úlohu splniť preto, že mu zamestnávateľ nevytvoril dohodnuté pracovné podmienky. Zamestnávateľ je však v takomto prípade povinný zamestnancovi nahradiť škodu, ktorá mu tým vznikla.

Kedy je splatná odmena za vykonanie pracovnej úlohy?

Dohodnutá odmena za vykonanie pracovnej úlohy je splatná po dokončení a odovzdaní práce. Ak bolo medzi účastníkmi dohody dohodnuté, že časť odmeny bude splatná už pri vykonaní určitej časti pracovnej úlohy, zamestnávateľ je povinný v takomto prípade vyplatiť časť dohodnutej odmeny pri odovzdaní časti určitej pracovnej úlohy.

Kedy môže zamestnávateľ dohodnutú odmenu znížiť?

Dohodnutú odmenu môže zamestnávateľ zamestnancovi primerane znížiť, ak vykonaná práca ne zodpovedá dohodnutým podmienkam.

Aké sú podmienky na uzatvorenie dohody o pracovnej činnosti?

Podmienky pri uzatvorení dohody o pracovnej činnosti sú podrobnejšie upravené v § 228a ZP. Dohodu o pracovnej činnosti (ďalej len dohoda) môže zamestnávateľ uzatvoriť s fyzickou osobou v rozsahu **najviac 10 hodín týždenne**.

Dohoda sa **uzatvára písomne**, inak je neplatná.

V dohode musí byť uvedená

- a) **dohodnutá práca,**
- b) **dohodnutá odmena za vykonanú prácu,**
- c) **dohodnutý rozsah pracovného času a**
- d) **doba na ktorú sa dohoda uzatvára.**

Na akú dobu sa môže uzatvoriť dohoda o pracovnej činnosti a akým spôsobom sa môže skončiť?

Dohoda o pracovnej činnosti sa môže uzatvoriť na **dobu určitú, najviac na 12 mesiacov**. V dohode sa môže dohodnúť aj spôsob jej skončenia. Ak spôsob skončenia nebol dohodnutý v dohode, možno ho skončiť **dohodou** účastníkov k dohodnutému dňu alebo sa môže jednostranne skončiť len **výpovedou bez uvedenia dôvodu**. Výpovedná doba je **15 denná**. Začína sa dňom, v ktorom sa **písomná výpoveď doručila**.

Kedy je povinný zamestnávateľ vyplatiť odmenu zamestnancovi na základe dohody o pracovnej činnosti?

Zamestnávateľ je povinný vyplatiť odmenu zamestnancovi na základe dohody o pracovnej činnosti vo výplatnom termíne dohodnutom v písomnej dohode, ktorý musí byť stanovený **najneskôr** do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom sa práca vykonala.

II. Postup pri uzatváraní dohôd

o prácach vykonávaných mimo pracovného v podmienkach Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS)

Postup pri uzatváraní dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (ďalej len dohôd) je v súlade s platnými právnymi predpismi v podmienkach SLS nasledovný:

Pre fyzické osoby, ktoré nie sú zamestnancami SLS

- a) **návrh na uzatvorenie dohody** s potrebnými osobnými a ďalšími údajmi (napr. uviesť názov zdravotnej poisťovne fyzickej osoby, údaj či je držiteľ preukazu ŽTP, poberateľ dôchodku – starobného, výsluhového, invalidného alebo predčasného, študent, či je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, alebo jeho zamestnanec, alebo či je zdravotnícky pracovník) **predloží organizačná**

zložka SLS (organizátor podujatia) **Sekretariátu SLS** najneskôr **3 (tri) dni** pred dňom začatia práce (**z dôvodu povinnosti SLS prihlásiť zamestnanca do registra poistencov**),

b) návrh dohody podpisuje za:

- organizačnú zložku SLS: prezident, viceprezident alebo vedecký sekretár,
- za SLS, ako právne zastrešujúci subjekt, štatutárny orgán: prezident SLS, I. viceprezident SLS alebo výkonný riaditeľ Sekretariátu SLS,
- c) návrh dohody musí byť podpísaný aj druhým účastníkom dohody (fyzickou osobou – zamestnancom),
- d) návrh dohody musí mať okrem osobných údajov, vyplnené náležitosti uvedené v predchádzajúcich bodoch, pričom pracovnú úlohu (dohodnutú prácu) je potrebné konkrétne vymedziť a podrobnejšie popísať,
- e) dohodnutá výška odmeny za vykonanú prácu musí byť primeraná, pri jej stanovení sa spravidla vychádza z náročnosti práce, počtu odpracovaných hodín v súlade s § 224, odsek 2, písm. c) ZP,
- f) predpokladaný rozsah práce (pracovnej úlohy) musí korešpondovať s dobou, v ktorej sa má pracovná úloha vykonať a tiež s popisom pracovnej úlohy (za 1 deň, resp. v priebehu 24 hodín nemôže zamestnanec dopracovať viac ako 12 hodín, mladistvý zamestnanec viac ako 8 hodín).

Pre fyzické osoby, ktoré sú zamestnancami SLS

O uzavretí dohody so zamestnancom SLS rozhoduje výlučne výkonný riaditeľ Sekretariátu SLS. Organizačná zložka SLS návrh na odmenu zamestnancovi SLS (**za práce iného druhu, ako je jeho práca podľa pracovnej zmluvy**, ktorá bude vykonávaná nad rámec riadneho pracovného času), **musí vopred**, najneskôr týždeň pred uzatvorením dohody, prerokovať s výkonným riaditeľom Sekretariátu SLS. Organizačná zložka SLS je v žiadosti návrhu na uzavretie dohody povinná uviesť:

- podrobne vymedziť a popísať pracovné úlohy,
- presne vymedzenú dobu, kedy sa má pracovná úloha vykonať,
- uviesť predpokladaný rozsah práce a predpokladaný rozvrh pracovného času,
- navrhnúť výšku primeranej odmeny, v súlade s § 224, odsek 2, písm. c) ZP.

Zamestnávateľ (SLS) posúdi, či odmena navrhnutá organizačnou zložkou SLS je primeraná a či sú splnené všetky zákonné podmienky na jej vyplatenie. Podrobnejšie upravuje vnútorný predpis zamestnávateľa.

III. Domácka práca a telepráca

(§ 52 Zákonníka práce, účinnosť 1. 3. 2021)

Domácka práca je upravená v § 52 (odsek 1, písm. a) Zákonníka práce. Ak sa práca, ktorá by mohla byť vykonávaná na pracovisku zamestnávateľa, vykonáva pravidelne v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času alebo jeho časti z domácnosti ide o **domácku prácu**.

Telepráca je upravená v § 52, ods. 1, písm. b) Zákonníka práce. Ak sa práca, ktorá by mohla byť vykonávaná na pracovisku zamestnávateľa, vykonáva pravidelne v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času alebo jeho časti z domácnosti ide o **telepracu**, za podmienky, že sa práca vykonáva s použitím

informačných technológií, pri ktorých dochádza pravidelne k elektronickému prenosu dát na diaľku.

Kedy sa práca nepovažuje za domácku prácu alebo telepracu?

Za domácku prácu lebo a telepracu sa nepovažuje práca, ktorú zamestnanec vykonáva **príležitostne alebo za mimoriadnych okolností so súhlasom zamestnávateľa** alebo po dohode s ním z domácnosti zamestnanca za predpokladu, že **druh práce**, ktorý zamestnanec vykonáva podľa pracovnej zmluvy, **to umožňuje**.

Aké opatrenia prijíma zamestnávateľ pri domáckej práci a telepráci?

Zamestnávateľ pri domáckej práci a telepráci prijíma vhodné opatrenia, najmä:

- a) zabezpečí, nainštaluje a pravidelne udržiava technické a programové vybavenie potrebné na výkon telepráce, okrem prípadov, keď zamestnanec vykonávajúci telepracu používa po dohode so zamestnávateľom vlastné technické vybavenie a programové vybavenie,
- b) zabezpečuje ochranu údajov, ktoré sa spracúvajú pri telepráci, najmä pokiaľ ide o programové vybavenie,
- c) uhrádza za podmienok podľa § 145, ods. 2 ZP preukázateľne zvýšené výdavky zamestnanca spojené s používaním vlastného náradia, vlastného zariadenia a vlastných predmetov potrebných na výkon domáckej práce alebo telepráce,
- d) informuje zamestnanca o všetkých obmedzeniach používania technického vybavenia a programového vybavenia, ako aj o následkoch v prípade porušenia týchto obmedzení,
- e) predchádza izolácii zamestnanca vykonávajúceho domácku prácu alebo telepracu od ostatných zamestnancov a umožní mu vstup na pracovisko zamestnávateľa, ak je to možné, za účelom stretnutia sa s ostatnými zamestnancami,
- f) umožňuje zamestnancovi vykonávajúcemu domácku prácu alebo telepracu prístup k prehliadaniu kvalifikácie rovnako ako porovnatel'nému zamestnancovi s miestom výkonu práce na pracovisku.

Kedy zamestnanec nie je povinný používať pracovné prostriedky slúžiace na výkon domáckej práce alebo telepráce?

Zamestnanec, ktorý vykonáva domácku prácu alebo telepracu **má právo** počas jeho **neprerušiteľného denného odpočinku** a **neprerušiteľného odpočinku v týždni**, ak mu nie je v tomto čase nariadená alebo s ním dohodnutá **pracovná pohotovosť** alebo **práca nadčas**, počas čerpania dovolenky, sviatku, pre ktorý práca odpadla, a prekážky v práci **nepoužívať pracovné prostriedky slúžiace na výkon domáckej práce alebo telepráce**.

Ak zamestnanec v týchto prípadoch odmietne vykonať prácu alebo splniť pokyn zamestnávateľa, tak to zamestnávateľ nesmie posudzovať ako nesplnenie povinnosti.

Zamestnanec vykonávajúci domácku prácu alebo telepracu je povinný **bezodkladne** informovať zamestnávateľa o technických problémoch spojených s nefunkčnosťou technického a programového vybavenia, nefunkčností internetového pripojenia alebo iných príčinách, ktoré mu znemožňujú vykonávať prácu.

Vypracovala: JUDr. Mária Mistriková
V Bratislave, dňa 19. 2. 2021

Zo života odborných spoločností

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie (SSKB) – jej aktivity počas pandémie koronavírusu na prelome rokov 2020–2021

V úvode nového roku 2021 mi dovoľte zaželať v mene výboru SSKB všetkým členom SLS pevné zdravie, trpezlivosť, dostatok síl a entuziazmu do ďalšej zmysluplnej odbornej činnosti a mnoho výziev na neustále sa zlepšovanie v komunikácii odbornej, ale aj tej ľudskej.

„Smutným aspektom súčasného života je, že veda prináša nové poznatky rýchlejšie, ako spoločnosť získava rozum“ (citát Isaac Asimov)

Uplynulý rok bol aj rokom mnohých príležitostí pre klinické laboratória a zároveň odhalil ich kritické a zraniteľné oblasti. Laboratória a odborníci v laboratóriách uplatnili svoj zásadný význam pre zdravotnú starostlivosť, pre skutočné prežitie miliónov ľudí. Odborníci v laboratóriách vždy vedeli, aké dôležité sú kvalitné výsledky, aké kritické sú pre správnu liečbu a správneho pacienta a snáď si teraz uvedomí ešte viac nielen odborný, ale aj laický svet, aké dôležité sú rýchlo dostupné a kvalitné laboratórne výsledky a účasť v programe skúšok spôsobilosti a externého hodnotenia kvality pre nové metódy na testovanie nového koronavírusu. A za všetkými týmito snahami sú erudovaní pracovníci s mnohoročnou praxou a kontinuálnym celoživotným vzdelávaním. Dôraz sa kladie na kvalitu a dostupnosť laboratórných testov a táto pandémia koronavírusu si vyžaduje zdroje nielen finančné, ale hlavne personálne a odborné. Myslíme radšej dopredu a na to, čo od nás potrebujú kolegovia a pacienti.

V roku 2020 vydala SSKB dve čísla odborného časopisu „Laboratórna diagnostika“. V minulosti sa to nepodarilo a od roku 2017 sa vytlačilo iba po jednom čísle a následne bola registrácia na MK SR (Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky) č. 153/96 zrušená a tento údaj sa už nemal uvádzať na časopise.

Podľa zákona č. 167/2008 Z. z. je vydavateľ periodickej tlače povinný zabezpečiť, aby každé vydanie periodickej tlače okrem iného obsahovalo názov, periodicitu vydávania, údaje o vydavateľovi, dátum vydania, poradové číslo (v kalendárnom roku 1/2020, 2/2020, 1/2021, 2/2021...), ročník vydávania, cenu výtlačku, ISSN, ak bolo pridelené a evidenčné číslo periodickej tlače. Pri vydaní iba jedného čísla nebude pridelené žiadne registračné číslo z MK SR, pri vydaní dvoch a viac čísel je potrebné požiadať o novú registráciu. ISSN prideliť Univerzitná knižnica v Bratislave, Národná agentúra ISSN. Vydavateľ

musí o pridelenie ISSN požiadať – neprideliť sa automaticky, čo sme aj v spolupráci so SLS urobili.

Evidenčné číslo pre periodickú tlač s názvom „Laboratórna Diagnostika“ je aktuálne **EV 5929/20**. Podľa zákona č. 212/1997 Z. z. je vydavateľ periodickej publikácie povinný bezplatne a na svoje náklady odovzdať do troch dní od začatia rozširovania periodickej tlače povinné výtlačky určené Ministerstvu kultúry SR – sekcia médií, audiovizie a autorského práva.

Dovoľujem si preto aj touto cestou opätovne osloviť všetkých členov SSKB na publikovanie v uvedenom odbornom časopise. Redakcia časopisu víta celý rad možných foriem publikácií: kazuistiky zaujímavých skúseností z praxe; porovnanie analyzátorov alebo metód; pôvodné práce, prehľadové články, prípadne správy z kongresov, konferencií atď.

V minulom roku sme sa viac vzdelávali a stretávali hlavne vo virtuálnom svete. Boli sme vystavení tlaku mnohým novým poznatkami a informáciami hlavne v oblasti nových možností testovania koronavírusu, ale aj iným oblastiam diagnostiky a bude to pokračovať aj v tomto roku. Do pozornosti dávame niektoré zaujímavé webináre, ktoré sa už uskutočnili a niektoré sú plánované na rok 2021.

IFCC (Medzinárodná federácia klinickej chémie a laboratórnej medicíny) zaradila skríning novorodencov (NBS) do svojich strategických plánov a priniesla tento webový seminár v priamom prenose.

Webinár „**Zníženie detskej úmrtnosti prostredníctvom včasnej diagnostiky**“ – sa uskutočnil **4. 11. 2020**.

Traja svetovo uznávaní rečníci na ňom prezentovali informácie o stave skríningu novorodencov na celom svete, medzi nimi: prof. Piero Rinaldo (USA), prof. Jim Bonham (UK) a prof. Pranesh Chakraborty (Kanada). Pozvali sme všetkých laboratórných diagnostikov, lekárov, laborantov, zástupcov spoločností a mladých vedcov/praktikantov, aby sa pripojili k tejto významnej udalosti, ktorá bola naživo vysielaná po celom svete. Webinár sa uzavrel panelovou diskusiou. Záznam z webinára bude k dispozícii pre tých, ktorí sa nemohli zúčastniť na priamom prenose. Je vždy potrebné sa zaregistrovať, aby ste mali prístup k priamemu prenosu alebo k nahrávke.

Skríning novorodencov (NBS), včasná detekcia, liečba a manažment novorodencov

s vrodenými poruchami znižuje morbiditu a úmrtnosť dočiat. Bohužiaľ, iba asi jedna tretina dočiat na celom svete absolvuje skríning hneď po narodení, čo vedie k významne zvýšenému riziku ochorenia počas detstva a/alebo dospelosti.

17. decembra 2020 sa pre záujemcov konal bezplatný webinar na tému „**Úloha antigénových testov v pandémii covid-19**“.

V decembri 2020 sme od prezidenta IFCC – prof. Khosrow ADELI dostali list s nasledujúcim obsahom:

IFCC považuje dištančné vzdelávanie / eLearning formou živých webinarov s prednáškami odborníkov po celom svete za dôležitý nástroj, ako vrátiť vzdelávanie národným spoločnostiam a ich členom na celom svete. V novom strategickom pláne sa IFCC bude usilovať o to, aby bol globálnym najväčším poskytovateľom bezplatných e-learningových programov v oblasti laboratórnej medicíny. V rámci tejto novej stratégie IFCC nedávno pilotovala sériu LIVE WEBINAR prostredníctvom platformy WorkCast, aby získala skúsenosti s týmito typmi virtuálnych globálnych udalostí. Prof. Khosrow ADELI, prezident IFCC s radosťou oznamuje, že štyri webové semináre prezentované v septembri, októbri a novembri mali 2500 až 3500 účastníkov, každý z nich až zo 123 krajín sveta, ktorí naživo počúvali prezentácie webinarov. Skutočne medzinárodný charakter! Všetkým registrovaným účastníkom bolo tiež vydané osvedčenie o účasti.

Webinarný program IFCC sa v roku 2021 rozšíri na všetky funkčné IFCC jednotky vrátane výborov, pracovných skupín a osobitných projektov. Prezident IFCC všetkých osobne pozýva na účasť uvedením jedného z nich a vyzýva všetky regionálne federácie a národné spoločnosti, aby prihlásili návrhy webinarov. Hľadajú sa návrhy webinarov, ktoré by zahŕňali trochu prednášajúcich k určitej téme, ktorá by zaujímala komunitu IFCC. Kancelária IFCC zostaví harmonogram webinarov a prideli konkrétny dátum medzi januárom a decembrom 2021.

Čo sa týka logistiky, nie sú potrebné žiadne odborné znalosti organizácie, všetky technické podrobnosti bude riešiť nová pracovná skupina IFCC pre globálny e-learning / eAcademy a noví IFCC koordinátori e-learningu. IFCC použije rovnaký formát, aký bol úspešný v jeseň 2020. Každý webinár bude trvať 90 minút, bude zahŕňať prezentácie troch rečníkov (každý po 20 minút), panelovú diskusiu (20 minút) a záverečné správy. Môžu sa vybrať traja rečníci spomedzi členov odbornej spoločnosti alebo renomovaných kolegov a jedného predsedu / moderátora. Podrobnejšie informácie nájdete na: <https://www.sskb.sk/portal/virtualna-konferencia-ifcc-2021/>.

Virtuálna konferencia IFCC 2021 V dňoch **15.–17. februára 2021** sa uskutoční prvá virtuálna konferencia IFCC s názvom: **Kritická úloha klinických laboratórií v pandémii covid-19**.

Kľúčové témy:

1. Antigénové a molekulárne testovanie: doplnok alebo náhrada?
2. Sérologické testovanie a imunita: Čo bude ďalej?
3. Predanalytické a analytické problémy: Na čo si dať pozor?
4. Úloha biochemického a hematologického testovania pri monitorovaní novej liečby.
5. Pediatrický manažment vírusovej infekcie alebo expozícia vírusu SARS-Cov2 a multi-systémový zápalový syndróm u detí.
6. Laboratórny manažment a bezpečnosť laboratória.
7. Analytické a klinické validačné metódy.
8. Vzťah medzi prevalenciou a výkonnosťou testu.
9. Terapeutické monitorovanie liekov (napr. antikoagulanciá, antitrombotické látky atď.) a interferencie liekov.
10. POCT alebo domáce testovanie.
11. Modely na predikciu pozitivity a závažnosti. Otvorenie konferencie bude 15. 2. 2021 o 14.00 hod.

24. IFCC-EFLM Európsky kongres klinickej chémie a laboratórnej medicíny spolu s Národným kongresom Nemeckej spoločnosti klinickej chémie a laboratórnej medicíny sa bude konať **28. novembra – 2. decembra 2021** v Mnichove.

24. Medzinárodný kongres klinickej chémie a laboratórnej medicíny IFCC WorldLab sa bude konať **26.–30. júna 2022** v Soule, Kórea.

Výbor SSKB sa v roku 2020 obrátil na všetkých členov odbornej spoločnosti s výzvou na spoluprácu pri realizácii projektu v rámci medzinárodnej iniciatívy *Choosing wisely* alebo *Vyberaj rozumne*.

Cieľom je upozorniť na nevhodné postupy pri indikácii laboratórnych vyšetrení, s ktorými sa stretávame vo svojej praxi. Táto iniciatíva bude pokračovať aj v roku 2021.

Pri návrhoch môžu odborníci vychádzať z osobných skúseností, odporúčenie by malo byť vždy podložené v duchu evidence-based medicine.

Všetky aktuálne informácie vždy nájdete na webovej stránke www.sskb.sk.

A na záver by som sa chcela poďakovať všetkým členom výboru za neúnavnú spoluprácu, vynaložené úsilie, trpezlivosť a čas v tejto zložitej a náročnej dobe pandémie koronavírusu.

Poďakovanie patrí všetkým...

Prajem zdravie, silu a nádej.

A napokon aj záver ukončím citátom: „Všetky naše sťažnosti na to, čoho sme zbavení, pramenia z nedostatku vďačnosti za to, čo máme.“ (Daniel Defoe)

Hedviga Pivovarníková
prezidentka SSKB

Recenzia

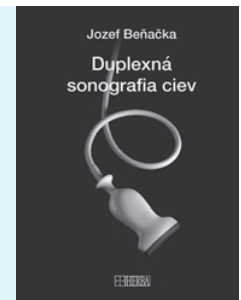
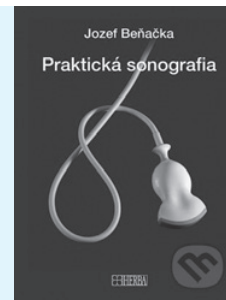
Beňačka Jozef: Praktická sonografia. Učebnica a atlas sonografie pre začiatočníkov aj pokročilých (322 obrázkov)

Herba: Bratislava, 2020, 208 s. ISBN: 9788089 631957

Doc. MUDr. Jozef Beňačka, PhD., MBA, MPH sa sonografiu venuje prakticky od nástupu do medicínskej praxe. Bol iniciátorom a zakladateľom Slovenskej spoločnosti pre ultrazvuk v medicíne a jej predsedom je dodnes. Praktické skúsenosti prezentoval v monografiách Atlas farebnej sonografie (1999), An Atlas of Color Flow Imaging (2000), Ultrasonografia a Compendium of musculoskeletal ultrasound (2012). Skúsenosti získaval v každodennej klinickej praxi, ale aj na mnohých zahraničných stážach a študijných pobytoch. So sonografiou súvisí aj jeho vedecko-odborná publikačná aktivita, je autorom viac ako 40 publikácií v domáciach a zahraničných odborných časopisoch. Ďalším významným míľnikom jeho odbornej práce sú dve knižky, ktoré chceme našim čitateľom priblížiť.

V rovnakom čase vyšli dve knižné publikácie: Praktická sonografia. Učebnica a atlas sonografie pre začiatočníkov aj pokročilých (322 obrázkov) je prvá a Duplexná sonografia ciev je druhá. Knižky prešli recenziami prof. Hrazdíru, doc. Kiňovej aj doc. Zelinkovej. Obe knižky začínajú stručnou históriou sonografie a približením všeobecných princípov ultrazvukovej diagnostiky. Autor na základe vlastných klinických skúseností veľmi konkrétne pripravuje budúcich sonografistov na precíznu prácu – popri vysoko odborných algoritmoch poskytuje aj praktické rady a skúsenosti z každodennej praxe. S podkapitolkou Praktické rady sa stretneme v každej časti knihy. V špeciálnej časti autor opisuje možnosti sonografického vyšetřovania pečene a žlčových ciest, pankreasu a sleziny, gastrointestinálneho traktu, obličiek, malej panvy a retroperitonea, hrudníka a pľúc, opisuje USG krku – štítnej žľazy a slinných žliaz, opisuje cievy krku a horných končatín, venuje pozornosť biopsii a drenáži pod USH kontrolou.

Druhá knižka Duplexná sonografia ciev sa venuje v 8 kapitolách duplexnej sonografii ciev – cievam krku a horných končatín, artériám dolných končatín a aorte, vénom dolných končatín, pečeni, obličkám, v samostatnej kapitole sa opisuje kanylácia ciev pod USG kontrolou.

V závere oboch knižiek je terminologický slovník, podrobný vecný index, literatúra a stručná história, poslanie a ciele Slovenskej spoločnosti pre ultrazvuk v medicíne.

Sonografia si získala pevné miesto v medicíne. Moderné prístroje sú súčasťou klinických pracovísk. Sonografické vyšetrenie je funkčné, s okamžite dostupnými výsledkami, pre pacienta bezpečné. Víťame preto skúsenosti doc. Beňačku, s ktorými sa vynikajúcim spôsobom v knihe podelil nielen so všetkými lekármi, ktorí nastupujú na dráhu sonografistov, ale vymieňa si skúsenosti aj so skúsenými pracovníkmi, ponúka svoje riešenia a odporúčania a prijíma a akceptuje tie, ktoré sa osvedčili inde. Pohľad cez možnosti sonografie na pacienta a jeho ochorenie prispieva k novým pohľadom na patofyziológiu viacerých gastrointestinálnych, kardiovaskulárnych, pľúcnych, nefrologických aj cievnych ochorení, ale aj ďalších stavov.

Predložená monografia poskytuje súhrn súčasných poznatkov o možnostiach ultrasonografie. Oceňujem, že autor predkladá túto knižnú publikáciu ako zdroj pre štúdium začínajúcich lekárov. Atlas sonografie je mimoriadne cenný a môže byť podnetom pre sústavnejšie štúdium najnovšej medicínskej literatúry.

Rukopis je veľmi dobre spracovaný a obsahovo rozložený, vhodne doplnený kvalitnými farebnými obrázkami a tabuľkami, ktoré uľahčujú zrozumiteľnosť a podporujú vstiepitelnosť nových informácií. V celom rukopise cítiť jednotiaci pohľad prvého autora.

Kniha je určená pre mladých začínajúcich lekárov, ale aj pre ich skúsenejších kolegov z klinickej praxe – pre lekárov všetkých odborov, osobitne internistov všetkých špecializácií, pre praktické využitie v klinickej praxi, ale aj pre pregraduálne a postgraduálne vzdelávanie. Knihy Praktická sonografia a Duplexná sonografia ciev patria do knižnice každého lekára a budú jej ozdobou. Vzhľadom na veľký záujem o publikácie odporúčame obrátiť sa priamo na Vydavateľstvo zdravotníckej literatúry Herba (ShopHerba.sk).

prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.

75 rokov profesora MUDr. Petra Krištúfka, CSc.

Náš jubilant a priateľ sa narodil 18.8. 1945 rodičom, zdravotníkom. Prežil krásne detstvo v Pezinku, štúdium na strednej chemickej priemyselke zakončil maturitou. V Bratislave na Lekárskej fakulte UK mu oznámili, že prijímacie skúšky síce urobil, ale pre veľký počet uchádzačov nebol prijatý. Dodnes ho teší toto zamietavé stanovisko, lebo už slávnostná imatrikulácia po prijatí na Lekársku fakultu Karlovej univerzity v Prahe a o šesť rokov promócia v starobyľom Karolíne boli nezabudnuteľné. Mimočasom, v minulom roku tam so slzami v očiach stál opäť, aby pod sochu Karla IV a za účasti vedenia Karlovej univerzity a Lekárskej fakulty prijal pri príležitosti 50 rokov od promócie diplom od svojej alma mater.

Okrem vyčerpávajúceho sedenia pri knihách a účasti na praktikách (spestrených basketbalom) poznával Prahu, ktorá bola vtedy krajšia, lacnejšia, bola viac pre domácie a bola pôvodnejšia – bez developerského znetvorovania. Dýchala nádhernou tradíciou, kultúrnymi, športovými podujatiami, a romantickými krčmami, kam sa chodili oslavovať skúšky. Tvrdá tortúra pri pražskom štúdiu sa jubilantovi vyplátila. Hneď po nástupe do Podunajských Biskupíc (1969) ho zakladajúci riaditeľ profesor Virsik poslal na pľúcne oddelenie a ešte k tomu aj na pracovisko, ktoré začínalo s funkčnou diagnostikou (spirometriou). Spojenie kliniky s prístrojmi nevoňalo každému, ale jubilant sa v ňom našiel. Rástol, zúčastňoval sa kongresov a študijných pobytov v Európe a o šesť rokov od prijatia sa stal neoficiálne najmladším primárom oddelenia, ktoré sa postupne stalo celoslovenským centrom vzdelávania vo funkčnej diagnostike. Vo viacerých činnostiach boli Biskupice vzorom pre vtedajšie Československo. Používali vlastné náležité hodnoty (normy) a základné interpretačné algoritmy. Manažérsku prípravu absolvoval v USA (Virginia) vďaka nadácii Project Hope. Navštívil viaceré prestížne nemocnice na východnom pobreží USA, sídlo amerického kongresu a spolu s kolegami bol prijatý čs. veľvyslankyňou v USA. A nakoniec sa po 20 rokoch od prijatia do nemocnice stal jej riaditeľom.

Nasledovalo neopakovateľné – doslova romantické – obdobie, kedy bol Peter Krištúfek presvedčený, že sa všetci schopní ľudia budú podieľať na manažovaní stále sa zlepšujúcich zdravotníckych služieb. Z oddelenia funkčnej diagnostiky sa stala klinika a jubilant sa cez atestácie a vedecké hodnoty dostal až k profesúre. Spolu so spolupracovníkmi stvorili Národný ústav tuberkulózy a respiračných chorôb, ktorý mal sedem výučbových báz pre vzdelávanie lekárov, sestier a iných zdravotníckych pracovníkov. Biskupice pracovali ako dobre nalaďený orchester s komplexnou starostlivosťou (od pôrodnice až po geriatricu), ktorého ikonou a šéfdirigentom bol zakladajúci riaditeľ profesor Virsik vo funkcii predsedu etickej rady.

Táto rozprávka trvala celých trinásť rokov a pri náhodných stretnutiach s pamätníkmi sa s dojatím spomína na atmosféru v špitáli. Nič ale netrvá večne, vytíčať z davu sa nevypláca. V roku 2003 bol profesor Krištúfek na základe vykonštruovanej príčiny odvolaný z postu riaditeľa a hlavného odborníka pre pneumológiu a ftizeológiu, v roku 2005 boli torakochirurgia a všetky pľúcne (okrem pediatrie) prevádzky premiestnené do nemocnice v Ružinove, ale jubilant pokračoval aj napriek nepriazni v práci na Slovenskej zdravotníckej univerzite. R. 2003 bol zvolený za prezidenta Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS). Pomerne často dochádzalo k paradoxným situáciám, pri ktorých otváral kongresy a iné významné zdravotnícke podujatia spolu s ministrom, ktorý ho odvolal. Vedecko – vzdelávacia a manažérska činnosť pokračovala. Spolu so svojim predchodcom profesorom Dzurikom založili Slovenskú akreditačnú radu na prideľovanie kreditov za vzdelávanie, ktorá bola vďaka medzinárodným kontaktom začlenená do Európskej akreditačnej rady. Podieľal sa na kreovaní Domu zdravotníkov podľa vzoru Domu medica europea v Bruseli. Spolu riaditeľkou sekretariátu a s prezidiom SLS sa spolupodieľal (2011) na vzniku Dvorany slávy významných slovenských lekárov a zdravotníkov, ktorá dvakrát ročne uvádza a pripomína prominentov z histórie. Súčasne s touto akciou prebiehajú aj vernisáže diel od kolegov, alebo blízkych spolupracovníkov (obrazy, fotografie, návrhy medailí).

Aj napriek vyššiemu veku je stále odborným garantom odboru na SZU a vedie prípravu lekárov, ktorí špecializačnú prípravu z pneumológie a ftizeológie ukončujú atestačnou skúškou. Okrem toho prednáša a skúša lekárov v príprave na atestáciu z vnútorného lekárstva a verejného zdravotníctva. Pozývajú ho prednášať pre posudkových lekárov, všeobecných praktických lekárov a tiež medikov 3. až 6. ročníka v slovenčine a v angličtine. Je v štátnicovej komisii z vnútorného lekárstva a v skúšobnej komisii pre certifikovanú pracovnú činnosť z problematiky funkčného vyšetrenia pľúc. Klinika pravidelne raz ročne organizuje Školu pneumológie a ftizeológie, ktorá je celoštátnym vzdelávacím podujatím pre pneumológov – ftizeológov. V roku 2005 sa podieľal na založení časopisu Medicínsky monitor (neskôr Monitor medicíny SLS) a doteraz do väčšiny čísel píše úvodníky, v ktorých glosuje aktuálne zdravotnícke i nezdravotnícke udalosti. Niektoré z nich sa pre svoju aktuálnosť a jemnú iróniu stali obsahom publikácie „Recepty na prežitie“. Okrem Monitoru medicíny SLS je členom redakčných rád viacerých odborných časopisov (Studia pneumologica et phthiseologica cechoslovaca, Respiro a i.). V súčasnosti spolu so širokým autorským kolektívom slovenských odborníkov finalizuje práce na monografii „Pneumológia a ftizeológia“.

Asi to ide s vekom, ale človek najskôr musí mať niečo „nažité a zažité“. Pohľad do minulosti a najmä do budúcnosti by ale vždy mal byť optimistický. Peter Krištúfek je obklopený skvelou rodinou, prajnými priateľmi a krásnou prírodou, preto je jeho snahou rozdávať dobrú náladu a sem-tam aj múdre rady všetkým, ktorí o to stoja. V mene všetkých priateľov a spolupracovníkov mu želáme, aby mu dobrá nálada a zdravie vydržali nekonečne dlho.

*Daniel Paulovič a priatelia
K laudácii sa pripájajú aj členovia Prezídia
Slovenskej lekárskej spoločnosti.*

Odborná informácia

Posledný februárový deň patrí Medzinárodnému dňu zriedkavých chorôb

Už 14 rokov si ľudia na celom svete v posledný februárový deň pripomínajú Medzinárodný deň zriedkavých chorôb. Na svete žije viac ako 300 miliónov ľudí, ktorí denne bojujú s jednou zo 6 000–8000 zriedkavých chorôb. Len na 5,5 miliónovom Slovensku sa ich odhaduje asi na 300 000.

Zriedkavé choroby sú závažné, život ohrozujúce a zväčša chronické choroby. Pacienti a ich rodiny čelia nedostatku spoločenského povedomia, ako aj skúsenostiam z chýbajúceho poznania ich choroby tak medzi laickou, ako aj odbornou verejnosťou. Krehké nie je iba ich zdravie, ale aj sociálne a ekonomické istoty.

Medzinárodná kampaň zdôrazňuje potrebu rovnocenného prístupu k zdravotnej starostlivosti nezávisle od frekvencie výskytu diagnózy. Poukazujeme na fakt, že zriedkavosť výskytu či nedostatočné vedecké poznanie o chorobe by nemali byť dôvodom, prečo sa na týchto ľuďoch zabúda. „Rovnocenný prístup k starostlivosti je veľkou výzvou solidarity spoločnosti 21. storočia. Aj pandémia COVID–19 nám ukazuje, že nedostatočné vedecké poznanie nemôže byť dôvodom odopierať diagnostiku, liečbu či starostlivosť,“ hovorí zakladateľka Slovenskej aliancie zriedkavých chorôb Beáta Ramljaková.

Až 25 % pacientov so zriedkavými chorobami čaká na správnu diagnózu niekedy až 30 rokov! Nie je preto prekvapením, že cesta pacientov k správnej diagnóze je plná nádejí a sklamaní, zbytočných a bolestivých vyšetrení či zákrokov.

redakcia

Kronika Monitoru medicíny SLS

Prof. MUDr. Ľudovít Danihel, PhD., jubiluje

Začiatkom októbra 2020 oslávil významné životné jubileum – 70 rokov, prednosta Ústavu patologickej anatómie LF UK a UNB v Bratislave prof. MUDr. Ľudovít Danihel, PhD., popredný predstaviteľ slovenskej i európskej patológie, vysokoškolský pedagóg.

Ľudovít Danihel sa narodil v rodine inžiniera ekonómie v Bratislave, kde prežil svoje detské roky. V Bratislave navštevoval základnú školu (ZDŠ Hlboká) aj strednú školu (SVŠ Metodova) (1966–1969). Po maturite absolvoval vysokoškolské štúdium na Lekárskej fakulte UK v Bratislave (1969–1975), ktorú ukončil s vyznamenaním.

Hneď po promócií v auguste 1975 nastúpil na Ústav patologickej anatómie LF UK ako asistent a pokračoval neskôr ako odborný asistent. V duchu tradícií bratislavského univerzitného pracoviska získal výborné základy a prehľad tak vo všeobecnej, ako aj v klinickej patológii a potrebnú zdravotnícku kvalifikáciu. V roku 1979 zložil atestáciu I. stupňa a v roku 1990 atestáciu II. stupňa z patológie.

Na Ústave patologickej anatómie sa od začiatku venoval aj vedecko-výskumnej činnosti a v roku 1986 po úspešnej obhajobe dizertačnej práce „Fluorescenčný dôkaz katecholaminov v srdci“ získal titul kandidáta lekárskeho vied (CSc.). V roku 1990 habilitoval na tému „Gestačná trofoblastová choroba“ na docenta patologickej anatómie, v roku 1996 úspešne obhájil inauguračnú prednášku s názvom „Choriokarcinóm – súčasné možnosti diagnostiky“ a v r. 1997 ho prezident SR menoval za univerzitného profesora v odbore patologickej anatómie a súdne lekárstvo.

Profesionálne sa venoval a venuje najmä aplikovanej diagnostike orientovanej imunohistochemii a gynekopatológii s dôrazom na trofoblastovú chorobu. V tejto oblasti absolvoval aj viacero zahraničných študijných pobytov vo Viedni, kde sa v pracovnej skupine prof. Breiteneckera zdokonaľoval vo využívaní najnovších imunohistochemických metód. Jeho aktivity v tomto smere sú obci domácich i zahraničných patológov dobre známe v podobe jeho pútavých kongresových vystúpení, ako aj vedeckých a odborných publikácií. Po absolvovaní príslušných postgraduálnych školení bol v r. 1990 vymenovaný za krajského odborníka pre oblasť trofoblastovej choroby. Preto bolo viac ako prirodzené, že v r. 1993 patril medzi spoluzakladateľov národného Centra pre gestačnú trofoblastovú chorobu MZ SR, v ktorom vedie oddelenie histopatologickej diagnostiky. Pôsobnosť prof. Danihela v tejto oblasti prekročila hranice Slovenska, keďže konzultačne posudzuje biopické prípady trofoblastovej choroby aj pre viaceré zahraničné pracoviská. Jeho odborná kvalifikácia, výborné jazykové znalosti najmä z nemčiny a dobrá profesionálna povest, viedli aj k tomu, že na základe pozvania viedenského univerzitného pracoviska prednášal každoročne vybrané kapitoly z gynekopatológie aj v rámci

pregraduálnej medicínskej výučby na tamjšej univerzite (1995–2000).

Najlepším osvedčením jeho pracovných aktivít a výsledkov vedecko-výskumnej činnosti boli pozvania prednášať na zjazdy Rakúskej spoločnosti patológov vo Viedni (1993–1998) a Gynekologicko-pôrodnickej spoločnosti v Gazi (1996) ako aj na svetový kongres trofoblastovej choroby v Jeruzaleme (1998). Prednášal na početných svetových, európskych a iných medzinárodných kongresoch od mexického Acapulca cez brazílske Sao Paulo až po grécke Thessaloniki, často ako „invited speaker“.

Prof. Danihel je spoluautorom viacerých vedeckých monografií a vysokoškolských učebníc, skript a iných učebných textov, autorom a spoluautorom 36 vedeckých prác v zahraničných a domácich karentovaných časopisoch a okolo 600 vedeckých a odborných prác a publikovaných abstraktov z domácich a zahraničných vedeckých konferencií a kongresov s vyše 500 citáciami registrovanými v medzinárodných citačných indexoch a s vyše 250 ostatnými citáciami.

Bol a je hlavným riešiteľom a spoluriešiteľom viacerých vedecko-výskumných úloh, z toho najvýznamnejšie sú: Identifikácia biologicky aktívnych látok trofoblastu za fyziologických a patologických stavov (2000–2002). Imunohistochemická a molekulovo-genetická analýza karcinómu endometria (2008–2010). Identifikácia prediktívnych epigenetických biomarkerov pre karcinómy prsníka (2011–2014).

Kvalita jeho publikačnej aktivity bola odmenená viacerými cenami, napr. Cena za najlepšiu publikáciu Slovenskej gastroenterologickej spoločnosti (1977), Cena za najlepšiu publikáciu Československej spoločnosti patológov (1989, 2000), Cena Slovenskej spoločnosti patológov (2003), Guothova cena Predsedníctva SLS (1994).

Prof. Danihel žije veľmi aktívne a prispieva k rozvoju slovenskej a československej patológie, klinickej medicíny a vedy aj v ďalších smeroch. Okrem pregraduálnej výučby patológie na LF UK je aktívnym prednášateľom na postgraduálnych doškoľovacích kurzoch, členom skúšobných komisií pre špecializačné štúdium z patológie. Na fakulte pôsobí aj vo funkcii člena štátnicových komisií. Je garantom doktorandského študijného programu v študijnom odbore patologickej anatómie a súdne lekárstvo (školiť aj predsedu komisie pre obhajoby dizertačných prác) a garantom habilitačného konania a inauguračného konania v tomto akreditovanom odbore na LF UK v Bratislave. V rokoch 1991–1994 vykonával funkciu prodekanu a v rokoch 1994–1997 prvého prodekanu LF UK v Bratislave. Členom Vedeckej rady LF UK bol v rokoch 1991–1997 a opäť od roku 2003 až doteraz. Členom Vedeckej rady UK bol v rokoch 2000–2002, 2010–2019. Od roku 2002 je prednostom Ústavu patologickej anatómie LF UK v Bratislave.

Prof. Danihel je členom Československej spoločnosti patológov (1990–1994, vedecký

sekretár) členom Slovenskej spoločnosti patológov SLS (1994–1998, vedecký sekretár, 1998–2007, prezident), Imunohistochemickej spoločnosti SLS, Slovenskej gynekologickej spoločnosti SLS, Slovenskej divízie medzinárodnej akadémie patológov (SDIAP) (1994–1998, zakladajúci člen a prvý prezident; 1998–2007, viceprezident; 2007–2010, prezident), Svetového združenia spoločností patológov (WASP), Európskej spoločnosti patológov. Je aj členom redakčných rád časopisov Česko-slovenská patológia, Gynekológia pre prax, Praktická gynekológia, Derma.

Prof. Danihel je držiteľom Pamätnej medaily UK a Pamätnej medaily LF UK z príležitosti 100. výročia založenia UK a LF UK, Striebornej medaily a Zlatej medaily LF UK, Striebornej medaily SLS (2000) a Zlatej medaily SLS (2010), Medaily založenia Spoločnosti lekárske-slovenskej v Pešti (2016) a Hynkovej medaily LF UK (2020). Je aj čestným členom Spolku slovenských lekárov v Bratislave (2016). Predsedníctvo SLS mu pri príležitosti súčasného jubilea udelilo čestné členstvo Slovenskej spoločnosti patológov SLS. Je držiteľom Prémie Literárneho fondu za rozvoj slovenskej vedy doma i v zahraničí (2020).

Voľné chvíle venuje náš jubilant rodine. Manželka Angelika je zubná lekárka, deti – dcéra Angelika je inžinierka ekonómie a s manželom vychovávajú synčeka Miška. Syn Ľudovít je lekár, pracuje ako odb. asistent na III. chirurgickej klinike LF UK v Bratislave.

Rád navštevuje kultúrne podujatia, ako koncerty a divadelné predstavenia. Oblubuje vychádzky do prírody a rekreačne sa venuje lyžovaniu.

Vážený pán profesor, milý Ľudo. Pri príležitosti Tvojho významného životného jubilea Ti, nielen vo svojom mene, ale iste aj v mene Tvojich spolupracovníkov, kolegov, celej obce slovenských i českých patológov – ale i klinikov – prajeme najmä veľa zdravia, ale aj úspechov v ďalšej tvorivej práci, radosť a spokojnosť v osobnom živote v kruhu rodiny a priateľov.

Ad multos annos!

prof. MUDr. Dalibor Ondruš, DrSc.

prof. MUDr. Lukáš Plank, CSc.

K laudácii sa pripájajú aj členovia Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Kronika Monitoru medicíny SLS

Dr.h.c. Prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., 60-ročný

Každé jubileum je nepochybne dostatočným dôvodom na krátke hodnotenie a úprimné prianie. Zhostiť sa oboch týchto obligátnych aktov v prípade profesora Krčméryho nie je jednoduché, ale je to veľká príležitosť vyjadriť úctu a poďakovanie za všetko to, čím nás obohatil a ako významne prispel k našej vlastnej zmene. Každá spoločnosť, všetky ľudské činnosti v celej histórii priniesli mnoho príkladov, ako výnimoční jedinci prispeli alebo priamo spôsobili zásadné zmeny v ich vývoji. Už po krátkej a neúplnej rekapitulácii činnosti profesora Krčméryho ako lekára, vedca, pedagóga a humanistu – rozvoj SZU, vznik Trnavskej univerzity, založenie Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety (2003) s jej mimoriadne bohatou spolupracou na Slovensku (viaceré ústavy a detašované pracoviská v Žiline, Košiciach, Rožňave, Piešťanoch, Michalovciach, Banskej Bystrici, Bardejove, Trstenej, Spišskej Novej Vsi, Partizánskom a v Skalici), v zahraničí (Příbram, Praha, Báčsky Petrovec, Srbsko, výskumná činnosť a spoločné študijné programy s University of Scranton, Spojené štáty, Katolíckou univerzitou Nairobi, International University Hamburg, Jihočeskou univerzitou, Khemarak

University Kambodža, Diakoneteuniversität Oslo (Nórsko), ale aj v oblasti humanitárnych projektov (Keňa, Burundi, Etiópia, Uganda, Južný Sudán, Rwanda, Kambodža, Haiti). Okrem toho v rámci vysokej školy v Bratislave fungujú štyri inštitúty – Inštitút misijnej práce a tropického zdravotníctva bl. Jána Pavla II., Inštitút sociálnych vied a zdravotníctva bl. Pavla Petra Gojdiča, Inštitút zdravotníctva a sociálnej práce sv. Ladislava a Postgraduálny inštitút).

V tejto súvislosti nemožno nespomenúť činnosť v utečeneckých táboroch, pri epidémiách a prírodných katastrofách, ale aj pomoc bezdomovcom na Slovensku. O výnimočnosti profesora Krčméryho nemožno pochybovať. Avšak okrem uvedených pozoruhodných diel treba vyzdvihnúť spôsob, akým uvedené veci budoval a tvoril – s neuveriteľnou pokorou, skromnosťou a v priateľskom duchu. Tieto fakty treba ale hodnotiť aj v širokých sociálnych súvislostiach, pretože sa stal symbolom pracovnosti, ústretovosti, neustálej túžby po vzdelaní a pomoci slabším, ktoré sú pre nás mnohých inšpiráciou nasledovať profesora naplňajúc jeho krédo – exempla trahunt! V tomto kontexte je prirodzené úprimne popriať

profesorovi mnoho ďalších príjemných chvíľ v rodinnom kruhu, vrátane tých ktoré prežije s nami, s priateľmi a nasledovníkmi; a veľa ojedinelých nápadov a riešení, tvorivej mysle, ktoré pozitívne ovplyvnia starostlivosť o chorých, slabých a opustených vydaných napospas sociálnym, ekonomickým a klimatickým krízam.

Veľmi, veľmi ďakujeme pán profesor!

Ad multos annos!

prof. MUDr. Tibor Šagát, PhD.

Kronika Monitoru medicíny SLS

Životné jubileum profesora MUDr. Ľubomíra Lisého, DrSc.

Narodil sa v Bobrovci 3. augusta 1940. Je ženatý, má jednu dcéru Karolínu. Manželka Iveta je lekárka, pracuje tiež v odbore neurológia. Základnú a strednú školu absolvoval v Liptovskom Mikuláši. Pokračoval v štúdiu na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach, ktorú ukončil s výborným prospechom v roku 1963. Následne nastúpil do nemocnice v Liptovskom Mikuláši, kde pracoval ako sekundárny lekár na pľúcnom, gynekologicko-pôrodníckom, psychiatrickom a internom oddelení. Po skončení ročnej vojenskej služby pokračoval v práci v tamojšej nemocnici na neurologickom oddelení, ale tiež pol roka zastupoval obvodných lekárov spolu aj s vykonávaním pohotovostných lekárskejších služieb v okrese Liptovský Mikuláš. Na základe konkurzu v decembri 1968 nastúpil do funkcie odborného asistenta na Katedru neurológie Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Trenčíne. Po presťahovaní pracoviska do Bratislavy (1970) pokračoval v práci na neurologickej klinike a zúčastňoval sa na vzdelávaní lekárov v odbore neurológia nielen na Slovensku ale aj v Čechách. Postupne získal špecializáciu v odbore neurológia I. a II. stupňa (1968 a 1971). Na Lekárskej fakulte UK v Bratislave

obhájil kandidátsku prácu (Polyelektromyografický výskum suprasegmentálnych vplyvov na fázické a tonické propioceptívne miechové reflexy pri centrálnych poruchách hybnosti, 1971) a neskôr aj doktorskú dizertačnú prácu (Diagnostika porúch hybnosti v oblasti paravertebrálnych svalov, 1992). R. 1992 sa habilitoval v odbore neurológia na LF UK v Bratislave habilitačnou prácou Proprioceptívne a exteroceptívne reflexy v niektorých kostrových svaloch človeka. Titul profesora z odboru neurológia získal r. 1997 v Českej republike na základe inauguračného konania.

Absolvoval celý rad študijných pobytov v zahraničí, prednášal na kongresoch v Nemecku, Rakúsku, Taliansku, Francúzsku, Španielsku, Holandsku, Izraeli, Maďarsku, Poľsku, Rusku, Bulharsku, Slovinsku ai.). Absolvoval študijný pobyt na neurologickej klinike univerzity v Ríme, kde prednášal ako hosťujúci profesor (1991). Absolvoval študijné pobyty na Neurologickej klinike Technickej univerzity v Mníchove (1983), na Inštitúte klinickej neurofyziológie v Ljubjani (1983), Fyziologickom ústave Bulharskej akadémie vied v Sofii, Neurologickej klinike vo Viedni (AKH, 1992), Corine Goldsmith Dickinson centre

pre sklerózu multiplex v nemocnici Mount Sinai, New York (2009), v centre pre sklerózu multiplex v New Jersey (2009), v centre pre sklerózu multiplex pri nemocnici Charing Cross v Londýne (2010) a v centre pre sklerózu multiplex pri nemocnici Karolínskej univerzity v Štokholme (2012).

Ako hosťujúci profesor prednášal na americko – ruskom odbornom podujatí v Petrohrade (1995) organizovanom Vojenskou lekárskou akadémiou. Okrem prednášok v ruskom jazyku v plenárnych zasadaniach viedol

workshopy zamerané na elektrofyziologickú a ultrasonografickú diagnostiku v neurologii. Podujatia sa zúčastnili lekári aj z okolitých štátov patriacich k bývalému Sovietskemu zväzu. Na záver podujatia dostal ďakovný diplom.

Aktívne sa prednáškami zúčastnil 3-mesačného medzinárodného vzdelávacieho kurzu o epidemiológii neinfekčných ochorení Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO). Bol spoluorganizátorom celosvetového kongresu o centrálnych poruchách hybnosti. V r. 1994 bol navrhnutý za člena expertného tímu pre štúdium Parkinsonovej choroby v Číne. V rokoch 1993 až 1995 bol menovaný do funkcie poradcu Svetovej zdravotníckej organizácie pre neurologiu v Ženeve. V roku 1994 bol menovaný za člena Kvalifikačnej komisie Slovenskej akadémie vied.

Je členom redakčných rád viacerých odborných časopisov. Zúčastnil sa riešenia viacerých výskumných úloh (cievne ochorenia mozgu, stereotaktická liečba centrálnych porúch hybnosti, liečba spasticity botulotoxínom pri detskej mozgovej obrne a po cievnej mozgovej príhode, migrény, sklerózy multiplex). R. 2011 úspešne obhájil záverečnú správu APVV projektu zameraného na zhodnotenie účinnosti nemedikamentózne liečby Alzheimerovej choroby.

V období rokov 1994 až 2010 bol vedúcim Katedry neurologie LF SZU v Bratislave a súčasne aj prednostom Neurologickej kliniky LF UK a UNB v Ružinove. Do septembra 2010 vykonával funkciu predsedu Akademického senátu Lekárskej fakulty SZU a bol členom Vedeckej rady SZU a vedeckých rád jej dvoch fakúlt (LF a FOaSP). V minulosti bol členom Vedeckej rady Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej

univerzity. Pri Lekárskej fakulte UK v Bratislave je členom komisie pre obhajoby doktorantských dizertačných prác.

Je spoluautorom 24 knižných publikácií a veľkého počtu časopiseckých domáчих a zahraničných odborných publikácií (vyše štyristo), za ktoré získal opakovane päťkrát ocenenia za najlepšiu publikáciu roka v odbore neurologia. Spolupracoval s Ústavom normálnej a patologickej fyziológie SAV, kde sa zúčastňoval aj na výskume biologických vplyvov na človeka v podmienkach kozmických letov. Spolupracoval s Neurochirurgickou klinikou LF UK v Bratislave pri stereotaktickej liečbe centrálnych porúch hybnosti. V 70. rokoch spolupracoval s Gynekologickou klinikou SZU v NsP akad. L. Dérera v Bratislave pri riešení príčin stresovej inkontinencie žien za pomoci elektromyografickej diagnostiky a tiež aj s Detskou fakultnou nemocnicou (ešte na Úprkovej ul. v Bratislave) pri diagnostike neurologických komplikácií diabetes mellitus u detí za pomoci elektromyografickej diagnostiky. Bol koordinátorom celoštátnej multicentrickej štúdie o účinnosti medikamentózne liečby neuropatickej bolesti prevažne pri diabetickej neuropatii. Je hlavným riešiteľom viacerých farmakoterapeutických štúdií sclerosis multiplex. V spolupráci s Fakultou telesnej výchovy a športu UK riešil problematiku biologických predpokladov pre určité typy športov (hlavne krasokorčuľovanie).

Dva roky vykonával funkciu predsedu Federálneho výboru Čs. neurologickej spoločnosti (1990–1992) a 12 r. predsedu výboru Slovenskej neurologickej spoločnosti SLS. Bol podpredsedom Slovenskej spoločnosti pre klinickú neurofyziológiu SLS. Za svoju aktívnu činnosť dostal

Zlatú medailu „Propter merita“ SLS a Pamätnú medailu Spolku lekárov v Bratislave. Za spoluprácu s Českou neurologickou spoločnosťou sa stal čestným členom Českej neurologickej spoločnosti JE Purkyňa.

Zaslúžil sa o založenie Európskej federácie neurologickej spoločnosti v meste Marseille (čestná medaila mesta). Zastupoval Slovenskú neurologickú spoločnosť vo výbore Európskej federácie neurologických spoločností (EFNS) ako aj vo výbore Svetovej federácie neurologie (WFN). V súčasnosti je členom vedeckej komisie pre neurogenetiku a neuroimunológiu pri Európskej akadémii neurologie. R. 2016 získal ocenenie MH SR za „Inovatívny čin roka 2015“ – za zavedenie epigenetickej liečby sklerózy multiplex.

V súčasnosti pracuje ako profesor neurologie na Neurologickej klinike LF SZU v Bratislave. Jeho odborné zameranie sa nezmenilo – pokračuje v práci v oblasti elektromyografickej diagnostiky neurologických ochorení, zvlášť v starostlivosti o pacientov so sklerózou multiplex.

R. 1998 sa stal čestným občanom štátu Georgia (USA). Je čestným občanom rodnej obce aj mesta Liptovský Mikuláš.

V Bratislave 22. 12. 2020

*prof. MUDr. Ján Benetin, PhD.
Prednosta Neurologickej kliniky SZU
a UN Bratislava*

*prof. MUDr. Zuzana Gdovinová, CSc., FESO,
FEAN
Prezidentka SNeS SLS*

Kronika Monitoru medicíny SLS

MUDr. Milan Jurikovič, CSc., emeritný ústredný riaditeľ Tatranských ústavov, sa dožil 90 rokov

Jubilant sa narodil 24. 11. 1930 v Modre. Stredoškolské štúdium absolvoval v Trnave. Ako 13-ročný (1943) ochorel na extrapulmonálnu tbc. Choroba sa vliekla až do jesene 1946, kedy bol prvýkrát hospitalizovaný vo Vyšných Hágoch. Sanatórny klimatický pobyt, v tom čase ešte bezliekovej antituberkulotickej liečby, bol po 3 mesiacoch našťastie účinný. Pobyt v sanatóriu ovplyvnil jeho rozhodnutie študovať medicínu. Lekársku fakultu UK v Bratislave ukončil promóciou roku 1956. V období rokov 1959 až 1967 vykonal atestácie z odborov vnútorné lekárstvo a tbc a pľúcne choroby na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov (t.č. Slovenská zdravotnícka univerzita) v Bratislave. V 1980 úspešne obhájil aspirantúru a získal titul kandidáta vied (školiťel prof. Halák, oponenti prof. Virsik, doc. Jezerský a doc. Štubňa). Ako sekundárny

lekár nastúpil (1956) do Odborného liečebného ústavu tbc a respiračných chorôb vo Vyšných Hágoch. V období 1961–1966 pôsobil ako expert v tbc sanatóriu v Cottbuse (NDR), pracoval aj ako okresný odborník v Eberswalde. Po návratе z NDR sa stal primárom vo Vyšných Hágoch a roku 1974 bol menovaný do funkcie ústredného riaditeľa Odborných liečebných ústavov vo Vysokých Tatrách (Nový Smokovec, Tatranská Polianka, Tatranská Kotlina, Psychiatrický ústav na Prednej Hore). V období rokov 1980–1989 zastával funkciu prezidenta Slovenskej pneumologickej a ftizeologickej spoločnosti (SPFS), v rámci ktorej bol (1985–1989) aj federálnym predsedom Československej pneumologicko – ftizeologickej spoločnosti. V tom období sa stal členom rozšíreného pléna Vedeckej rady ministerstva zdravotníctva (MZ) SSR a predsedom hlavnej

problémovej komisie Vedeckej rady MZ SSR v odbore pneumológia. V rámci medzinárodných dohôd organizoval pod gesciou ústredného riaditeľstva vo Vysokých Tatrách odbornú spoluprácu so zahraničnými partnermi z Poľska, Maďarska, NDR, Juhoslávie a ZSSR. Stal sa čestným členom zahraničných spoločností a ústavov v Sremskej Kamenici (Juhoslávia) a v Moskve a pôsobil ako člen redakčnej rady časopisu Zeitschrift für Lungenerkrankheiten. Mimoriadnym úspechom bolo založenie a uvedenie do činnosti Celoslovenského registra tuberkulózy, ktorý dodnes mapuje a centralizuje údaje o manažmente tuberkulózných pacientov. Tento register je svojou komplexnosťou vzorom pre celú Európu. Odborná práca jubilanta obsahuje množstvo prednášok na odborných domácich i zahraničných fórach a viac ako 60 odborných prác s prvým autorstvom. Za svoju vedecko vzdelávaciu činnosť dostal od Slovenskej lekárskej spoločnosti viaceré pocty (Zlatá medaila J.E. Purkyne, Medaila založenia spoločnosti lekársko-slovenskej a Virsikova cena). Lásku k medicíne zdedil aj syn jubilanta, ktorý pracuje na pľúcnej klinike v Prahe na oddelení funkčného vyšetřovania pľúc a v spánkovom laboratóriu.

Významným momentom kariéry MUDr. Milana Jurikoviča, CSc., bola osobná účasť pri počiatkoch medikamentózneho liečby tbc na Slovensku, pri posudzovaní účinnosti nových antituberkulotík v rámci dlhodobých a krátkodobých režimov. Zúčastňoval sa na štúdiách optimalizácie liečby v rámci aspirantúry a tiež ako ústredný riaditeľ Tatranských ústavov. Vypracoval Štatút a odbornú profiláciu jednotlivých zariadení pre tbc detí, dospelých, pre netuberkulózne choroby a pre hrudníkovú chirurgiu, čím stanovil ich ďalšiu profiláciu. V roku 1985 bol hlavným organizátorom pamätného Československého kongresu pneumológov a ftizeológov s medzinárodnou účasťou vo Vyšných Hágoch, na ktorom sa zúčastnila špička Európskych odborníkov na čele s riaditeľkou Medzinárodnej únie boja proti tbc a pľúcny chorobám, madame Rouillon. Zahraníční hostia pochvalne hovorili o vysokej úrovni kongresu, o dokonalej organizácii a o kráse Vyšných Tatier.

Keď som po prvýkrát ako mladý vedecký sekretár pneumologicko – ftizeologickej spoločnosti zavítal do hágskeho sanatória, ktoré v jednej ohromnej budove sústreďovalo celý pacientsky a medicínsky život, bol som očarený priestormi, ktoré tvorili malé sebestačné kráľovstvo s obchodíkmi, kaderníctvom, spoločenskými miestnosťami, herňami, ale aj so skvele vybavenou knižnicou, rozsiahlou kinosálou – prednáškovou miestnosťou a so všetkým, čo človek môže potrebovať, aj keby bol odrezaný od sveta. Tomuto všetkému vládol ústredný riaditeľ, ktorý pre úspech medzinárodného kongresu dokázal urobiť maximum. Mal som pocit, že „domáci záhradníci a ostatní nadšenci leštili každé stebielko trávy, vnútorné palmy boli načesané ako mladice a technickí pracovníci čakali na každú chybičku, aby ju ihneď opravili“. Mal som na starosti odborný program a keď som prejavil žiadosť, aby sa minútu pred začiatkom zvolávali účastníci do sály, domáci mi dali na výber buď elektrický

signál, úder na koľajnku, alebo kravský zvonec. Odvtedy už som tak kvalitne pripravený kongres nemal príležitosť organizovať, lebo okrem erudície rozhodovala snaha ukázať, že v Tatrách sa dajú robiť rovnako kvalitné kongresy na medzinárodnej úrovni ako vo veľkých mestách.

Ďakujem emeritnému ústrednému riaditeľovi a bývalému prezidentovi našej odbornej spoločnosti za možnosť prežiť spolu s ním veľký kus vedecko – vzdelávacej činnosti, čo ma skvele pripravilo na moje neskoršie zameranie. Som rád, že okrem manažérskych schopností a odbornosti nadelili sudičky Milanovi Jurikovičovi aj dlhovekosť.

K deväťdesiatke Ti Milan spolu s prezidiom Slovenskej lekárskej spoločnosti a s celou pneumologickou obcou želáme všetko najlepšie, veľa zdravia, šťastia a chuti do života.

prof. MUDr. Peter Krištúfek, CSc.

Kronika Monitoru medicíny SLS

Prof. MUDr. Adriena Sakalová, DrSc., vzácný človek, lekár hematológ, pedagóg, vedec a kolega

Prof. Dr. Adriena Sakalová, DrSc. – exceptional person, physician haematologist, teacher, scientist and colleague

Pavel Kotouček

Hematologické oddelenie, Broomfield Hospital, Anglicko

Súhrn

Prof. MUDr. Adriena Sakalová, DrSc., (*1930 †2020) bola významnou osobnosťou československej a slovenskej hematológie. Vytvorila jedinečný slovenský register vrodenej hemolytických anémií a rozvíjala výskum v oblasti erytrocytov. V 80. rokoch implementovala protokoly Fínskej leukemickej pracovnej skupiny, ktorá sa v tom čase venovala liečbe myelómu, a tak položila základy polychemoterapie v liečbe mnohopočetného myelómu na Slovensku. Ako prednostka Kliniky hematológie a transfúziológie v Bratislave sa v 90. rokoch pričínala spolu so svojím tímom o zavedenie autológnej transplantácie krvotvorných buniek pre pacientov s mnohopočetným myelómom. V r. 1989–2003 bola prednostkou Kliniky hematológie a transfúziológie SZÚ, LF UK a FN a v tých istých rokoch aj vedúcou Katedry hematológie a transfúziológie SZU.

V r. 2006 spolu s kolegami a prof. Šoltésom založila Slovenskú myelómovú spoločnosť. Prof. Sakalová bola výnimočný a starostlivý lekár, pravý učiteľ a vedec. Počas celého svojho života podporovala nielen svojich pacientov a ich rodiny, ale i doktorandov, študentov a svojich kolegov.

Kľúčové slová: prof. Adriena Sakalová, mnohopočetný myelóm, vrodená hemolytická anémia, Klinika hematológie a transfúziológie, Katedra hematológie a transfúziológie, Slovenská zdravotnícka univerzita, slovenská medicína, československá medicína, Slovenská myelómová spoločnosť.

Pani profesorka Sakalová vychovala niekoľko generácií hematológov, položila základy polychemoterapie v liečbe mnohopočetného

myelómu na Slovensku a vytvorila jedinečný slovenský register vrodenej hemolytických anémií (www1). Ako prednostka Kliniky hematológie

a transfúziológie v Bratislave sa v 90. rokoch pričínala spolu so svojím tímom o zavedenie autológnej transplantácie krvotvorných buniek pre pacientov s mnohopočetným myelómom (Hrubisko a Mistrík, 2005).

V roku 2006 so svojimi kolegami a s aktívnymi pacientami s myelómom a s významnou podporou prof. MUDr. Ladislava Šoltésa, DrSc., založila Slovenskú myelómovú spoločnosť (SMYS) (www2). Svojou prednáškovou účasťou na lekárske aj pacientske konferenciách rozvíjala SMYS až do konca života. Tu sa neúnavne venovala pacientom a ich rodinám.

Obrázok 1. Ustanovujúce stretnutie Slovenskej myelómovej spoločnosti (január 2006), v strede pani prof. Sakalová, vpravo prof. Elena Tóthová (Košice) a MUDr. Pavel Kotouček, FRCPPath.

Mal som životné šťastie, že pani profesorka mi ponúkla miesto sekundárneho lekára na Klinike hematológie v Bratislave (1994). My, vtedy mladí doktori, sme mali pred ňou veľký rešpekt. Pred veľkou vizitou sme sa snažili dôsledne pripraviť na referovanie našich pacientov s mnohopočetným myelómom so všetkými detailami. O dvadsať rokov neskôr som mal znovu šťastie, keď som pani profesorku mohol doprevádzať na cestách z Bratislavy do Liptovského Jána na Školu myelómu. Cesty sa opakovali každú jeseň počas niekoľkých rokov. Počas týchto ciest sme mali možnosť prebrať mnohé významné otázky z vedy, medicíny i života. Dozvedel som sa vzácne fakty

z histórie československej a slovenskej medicíny, ktorej ona bola súčasťou. Tiež mi vyrozprávala zaujímavé príhody z jej života.

Trasu nášho cestovania sme si určovali sami vďaka prenájatému autu. Niekedy sme išli cez Považie, inokedy cez Nitrú a potom hore Pohroním. Raz sme sa náročky vybrali cez Rišňovce, kde pani profesorka zaspomínala na svojho otca, ktorý bol v tejto obci prvým obvodným lekárom. Pani profesorka Sakalová, rodená Benková, sa tu narodila 21. septembra 1930. Jej otec MUDr. Štefan Benko sem prišiel z Rumanovej v roku 1925. Obec mala poprvýkrát svojho obvodného lekára. Predtým obyvatelia obce dochádzali k lekárovi do Rumanovej. Ordinácia a byt lekára boli v Dolných Rišňovciach. V tejto budove bola tiež miestna četnícka stanica a prvá trieda ľudovej školy. Lekár Benko pôsobil v obci do začiatku roka 1939. Práca obvodného lekára bola veľmi namáhavá a náročná nielen na odborné vedomosti, ale aj na pracovný čas. Lekári nemali určenú pracovnú dobu, k pacientom boli privolávaní aj v nočných hodinách. K pacientom chodili v každom počasí. Často museli v ordinácii alebo priamo v domácnostiach pacientov uskutočňovať aj nevyhnutné chirurgické zákroky alebo pôrody. Toto formovalo malú Adrienu, dcéru pána doktora Benku, a možno tu sa prebudilo jej lekárske povolanie (www3).

Keď sme cestou na Donovaly prechádzali cez Banskú Bystricu, pani profesorka mi rozprávala o jej začiatkoch v Krajskej nemocnici v tomto meste. Nastúpila sem v roku 1955 po úspešnom absolvovaní Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Pracovala na internom oddelení. Po absolvovaní atestácií z vnútorného lekárstva a z hematológie pracovala ako internistka a hematologička (Fábryová, 2010).

Pani profesorka bola nezvyčajne všestranná a nebála sa akceptovať prichádzajúce príležitosti. Prijala ponuku pracovať v Nemeckej demokratickej republike, kde pôsobila v rokoch 1964–1968 ako konzultant v hematológii. S nemeckými hematológmi spolupracovala aj po návrate na Slovensko. Jej profesionálna všestrannosť sa prejavila v publikačnej činnosti. S nemeckými kolegami, ktorí sa zaoberali anémiami, publikovali v r. 1994 v časopise Blood článok o výsledkoch genetického mapovania rodín s vrodeným deficitom pyruvát kinázy (Lenzner, Sakalova a kol., 1994). A s myelómovými odborníkmi napísali články o liečbe kostnej choroby spôsobenej myelómom, ktoré boli uverejnené v časopise Blood (Fontana, Sakalova a kol., 1998) a v Journal of Clinical Oncology (Menssen, Sakalova a kol., 2002).

Na Slovensku pokračovala ako primárka klinického oddelenia Kliniky hematológie a transfúziológie (KHaT FN) Fakultnej nemocnice v Bratislave pod vedením prednostu prof. MUDr. Hrubíšku, DrSc. R. 1989 prebrala jeho funkciu a odborne aj organizačne viedla KHaT FN ako prednostka až do roku 2003.

R. 1970 začala pracovať aj ako odborná asistentka na Katedre hematológie a transfúziológie na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov

Summary

Prof Sakalová (*1930 +2020) was a pioneer of Czechoslovak and Slovak Haematology. She created a unique registry of hereditary anaemias in Slovakia and established research in this field. Prof Sakalová's other interest was in multiple myeloma and other plasma cell dyscrasias. In the 1980 s she implemented polychemotherapy regimes for the Finnish Leukemia Group in Slovakia and in the 1990 s with her colleagues set up an autologous transplant programme for patients with myeloma. In 1989–2003 she was Head of Department of Haematology and Transfusiology of the University Hospital Bratislava and the Slovak Medical University. In 2006 she co-founded with her colleagues and Prof Dr Ladislav Šoltés, DrSc. the Slovak Myeloma Society. Prof Sakalová was a caring physician, exceptional teacher and scientist. She continued supporting her colleagues and patients in a very gentle and generous way all through her career.

Key words: prof. Adriana Sakalová, multiple myeloma, hereditary haemolytic anaemia, Slovak Medical University, Department of Haematology and Transfusiology, Slovak medicine, Czechoslovak medicine, Slovak myeloma society.

a farmaceutov v Bratislave (dnešná Slovenská zdravotnícka univerzita) (www4), a od r. 1989 do 2003 tam pôsobila ako jej vedúca. Vďaka jej úsiliu rozvíjať vzdelávanie v hematológii a transfúziológii boli vydané učebnice Hematológia a transfúziológia: teória a cvičenia, určená pre stredné zdravotné školy (Sakalová a Lipšic, 1995) a Klinická hematológia, určená pre postgraduálne štúdium v odbore hematológia a transfúziológia (Sakalová a kol., 2010).

prof. Sakalová stála pri zrode Československej a neskôr i Slovenskej hematologickej a transfúziologickej spoločnosti spolu s významnými českými a slovenskými odborníkmi ako profesor Heřmanský, Hrubíško, Hromec, Čáp, Wiedermann, Chrobák, Libánsky, Váňasek, Dobrý, Skála, ďalej doc. Hrubíšková a MUDr. Šteruská (www5).

Rozvíjala výskum na klinike v oblasti autoimunitných hematologických ochorení a r. 1974 obhájila dizertačnú prácu zameranú na využitie cyklofosfamidu v imunosupresívnej liečbe autoimunitnej hemolytickej anémie a autoimunitnej trombocytopenie (CSc.) (Fábryová, 2010).

Svoje odborné skúsenosti uplatňovala aj v pedagogickej činnosti. R. 1991 sa habilitovala na docentku Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a r. 1996 ju prezident Michal Kováč vymenoval za profesorku v odbore vnútorných chorôb (Fábryová, 2010).

Počas našich ciest do Liptovského Jána sme veľa diskutovali o jej prednáškach, ktoré si pripravila pre pacientov a ich rodiny na Školu myelómu. Čerpala zo svojich vlastných skúseností ako aj zo spolupráce s kolegami na Slovensku i v zahraničí. Tak som sa dozvedel o jej aktívnej spolupráci s fínskou leukemickou pracovnou skupinou, ktorá sa v minulosti zaoberala aj liečbou myelómu (Palva a kol., 1987). Zaviedla ich polychemoterapeutické protokoly ako MOCCA (MOCCA – skratka pre kombináciu liekov methylprednisolone, oncovin, cyclophosphamide, CCNU a alkeran). Tieto postupy boli na tú dobu pokrokové a porovnateľné s historickým trendom vo vyspelých krajinách ako napr. v Anglicku (Cook and Morris, 2020). Tak sa už v 80. rokoch dosiahlo významné zlepšenie prežitia i kvality života pacientov s myelómom na Slovensku (Fábryová, 2010).

V r. 1989 sa stala doktorkou vied za práce zaoberajúcej sa včasnou diagnostikou mnohopočetného myelómu. Okrem mnohých vedeckých článkov o myelóme napísala aj prvú slovenskú monografiu Generalizovaný plazmocytóm (Sakalová, 1983). Pri príležitosti 50. výročia založenia centra pre liečbu myelómu na Slovensku vydala knihu pre odbornú verejnosť Mnohopočetný myelóm – história a súčasnosť (Sakalová a kol., 2016) a tiež príručku pre pacientov Súčasná liečba mnohopočetného myelómu a jej perspektívy (Sakalová a kol., 2016).

Prednášky pani profesorky na celonárodných patientských seminároch SMYS v Liptovskom Jáne boli súčasťou kvalitného odborného programu pripraveného tímom doc. Miroslava Hrianku, zosnulého predsedu patientskej sekcie SMYS. prof. Sakalová významne prispievala k edukácii pacientov. Najnovšie výskumy poukazujú, že súčasná onkologická liečba už nie je možná bez takejto edukácie (Lamborne, 2019). Pacienti mali počas slávnostnej večere, alebo medzi prednáškami priestor prediskutovať priamo s pani profesorkou nielen otázky svojej liečby, ale aj svoje každodenné starosti. Bola im oporou a povzbudením. Aj vďaka tomu sa vzťahy medzi lekárom a pacientom na Škole myelómu formovali úplne novým partnerským spôsobom, ktorý sa až teraz začína kodifikovať v súčasnej onkológii (Gilligan a kol., 2017). Inšpirovaná aktivitami doc. Hrianku a jeho vedeckými štúdiami Návrat ku zdraviu 2013 a 2015 (Kotouček, Hrianka a kol., 2015), pani profesorka začala podporovať v SMYS integratívnu onkológiu s dôrazom na edukáciu pacientov a partnerský vzťah pacient – lekár (Kotouček, Sakalová, Fábryová, 2012). Integratívnej terapii venovala i samostatnú kapitolu vo svojej príručke pre pacientov (Sakalová a kol., 2016).

Záverom

Múdrosť pani profesorky pramenila z jej úcty k životu a z potreby hľadať pravdu a dobro. Dobro pre kolegov, študentov a doktoradov, pacientov a ich rodiny s láskavosťou uplatňovala. Pani profesorka mala ku nám, svojim kolegom úctu a rešpekt a mohli sme sa pri nej cítiť ako rovnocenní partneri. Jemne, ale dôrazne, nás

povzbudzovala do ďalšieho vzdelávania i vedeckej činnosti a podporovala náš odborný rast. Čtli, vážili a rešpektovali sme si ju pre jej prirodzenú autoritu a láskavosť. Ona sama hovorila, že kolektív je ako veľká rodina a ona bola pre nás doslova ako naša matka (www1).

prof. Lewis H. Chrisman vo svojom článku *Arousing Curiosity* v časopise *Journal of Education* hovorí, že pravý učiteľ má dar vo svojich študentoch vzbudiť živý záujem a túžbu objavovať a obdivovať pravdu (Chrisman, 1950). Pani profesorka mala tento dar.

Literatúra

- COOK G., MORRIS C.: Evolution or revolution in multiple myeloma therapy and the role of the UK. *B J Haem*, 191, 2020, s. 542–551.
- CHRISMAN L.H.: Arousing curiosity. *The Journal of Education*, 133, 1950, č. 3, s. 78–80.
- FÁBRYOVÁ V.: prof. MUDr. Adriena Sakalová, DrSc. *Lekársky Obzor*, 9, 2010, s. 59.
- FONTANA A., HERRMANN Z., MENSSEN H.D., SAKALOVÁ A., BOEWER C., FACON T. et al.: Effects of intravenous ibandronate therapy on skeletal related events (SRE) and survival in patients with advanced multiple mye-

- loma. *Blood*, 1998, 92 (Suppl 1), p. 106a.
- GILLIGAN T., COYLE N., FRANKEL M. et al.: Patient-Clinician Communication: American Society of Clinical Oncology Consensus Guideline. *Journal of Clinical Oncology*, 2017, 35 (31): 3618–3632.
- HRUBIŠKO M., MISTRÍK M.: Transplantácia krvotvorných buniek. 1. vyd. Bratislava: Liga proti rakovine, 2005, 36 s.
- KOTOUEK P., EZEKWESILI R., HRIANKA M., HRIANKOVA M., NANISTOVA E.: Finding the meaning of life of patients with multiple myeloma correlates with better control of their disease by chemotherapy. *Clinical Lymphoma Myeloma and Leukemia*, 2015, e203–e204.
- KOTOUEK P., SAKALOVÁ A., FÁBRYOVÁ V.: Integrative hematology-new therapeutical approach in medicine. *Lekársky Obzor*, 2012, 61, s. 431–433.
- LAMBOURNE T., MINARD L.V., DEAL H. et al.: Optimizing Patient Education of Oncology Medications: A Patient Perspective. *J Cancer Educ*, 2019, 34 (5): 1024–1030.
- LENZNER C., NURNBERG P., THIELE B. et al.: Mutations in the pyruvate kinase I gene in patients with hereditary hemolytic anemia. *Blood*, 1994, 83 (10): 2817–2822.
- MENSSEN H.D., SAKALOVÁ A., FONTANA A. et al.: Effects of Long-Term Intravenous Ibandronate Therapy on Skeletal-Related Events, Survival, and Bone Resorption Markers in Patients With Advanced Multiple Myeloma. *Journal of Clinical Oncology*, 2002, 20 (9): 2353–2359.
- PALVA I.P., AHRENBERG P., ALA-HARJA K. et al.: Treatment of multiple myeloma with an intensive 5-drug com-

- bination or intermittent melphalan and prednisone; a randomised multicentre trial. *European Journal of Haematology*, 1987, 38: 50–54.
- SAKALOVÁ A.: Generalizovaný plazmocytóm. Bratislava: Veda, 1983, 230 s.
- SAKALOVÁ A.: Mnohopočetný myelóm, história a súčasnosť. K 50-ročnému jubileu Centra pre liečbu mnohopočetného myelómu na Slovensku. 1. vyd. Martin: Osveta, 2016, 90 s.
- SAKALOVÁ A., ŠTEFÁNIKOVÁ Z., HRIANKA M. et al.: Súčasná liečba mnohopočetného myelómu a jej perspektívy. 1. vydanie. Bratislava: A-medi management, s.r.o. 2016, 60 s.
- SAKALOVÁ A., LIPŠIC T.: Hematológia a transfúziológia: teória a cvičenia. Edícia učebníc pre stredné zdravotnícke školy. Martin: Osveta, 1995, 527 s.
- SAKALOVÁ A. a kol.: Klinická hematológia. 1. vyd. Martin: Osveta, 2010, 295 s.
- Internetové zdroje (websites):
- www1 <http://www.hematology.sk/modules.php?name=News&file=article&sid=894>, 10. 1. 2021
- www2 <https://pacientmyelom.webnode.sk/co-zname-na-myelom-pre-pacienta/>, 10. 1. 2021
- www3 <http://www.om5ja.sk/fil/ris/od1918-8.htm>, 10. 1. 2021
- www4 <http://www.szu.sk/index.php?id=70>, 10. 1. 2021
- www5 <http://sls.sk/web/wp-content/uploads/2019/12/Historia-SLS.pdf>, 10. 1. 2021

Do redakcie došlo 10. 1. 2021.

Kronika Monitoru medicíny SLS

Za pani profesorkou MUDr. Adrienu Sakalovou, DrSc.

Dňa 11. 9. 2020, len dva týždne pred dovŕšením okrúhleho životného jubilea, nás opustila veľká osobnosť slovenskej medicíny a vzácný človek – pani prof. MUDr. Adriena Sakalová, DrSc. Celá hematologická a transfúziologická obec prijala túto správu s veľkým zármutkom, keďže pani profesorka vychovala celé generácie súčasných hematológov-transfúziológov a zásadne zasiahla do vývoja odboru. Pri tejto príležitosti je vhodné venovať niekoľko spomienok na jej bohatý prácou naplnený život.

Pani profesorka sa narodila 21. septembra 1930 v Rišňovciach, okres Hlohovec, do rodiny obvodného lekára, kde lekárske povolanie malo svoju tradíciu. Rodinné zázemie naplnené láskou k ľuďom a snaha pomáhať iným formovali aj jej vývoj, čo ju viedlo k rozhodnutiu venovať sa medicíne. Podobne jej brat sa stal detským neurológom, manžel bol urológ a v rodinnej tradícii pokračovali aj jej dve deti.

Po skončení vysokoškolského štúdia začala pracovať v Krajskej nemocnici v Banskej Bystrici, kde pôsobila až do r. 1964. Už v tomto období sa začala venovať perspektívnemu medicínskemu oboru hematológii a transfúziológii. Po získaní atestácie vykonávala funkciu ordinára pre hematológiu. Neskôr v rokoch 1964–1969 pracovala v bývalej NDR ako špecialistka a vedúca interného oddelenia Okresnej nemocnice Forst-Laussitz, kraj Cottbus a 2 roky pôsobila v Berlíne, spočiatku v mestskej nemocnici Friedrichsheim Krankenhaus a neskôr na Klinike hematológie – Charité Humboldtovej univerzity.

V r. 1969 po návrate z NDR nastúpila pracovať na Klinik hematológie a transfúziológie Fakultnej nemocnice v Bratislave pod vedením prof. M. Hrubíška, zakladateľa odboru hematológie a transfúziológie na Slovensku. Od r. 1970 už ako odborná asistentka katedry na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov (terajšia Slovenská zdravotnícka univerzita – SZU) sa venovala výučbe a príprave nových špecialistov. Sústavný záujem o rozvoj odboru, systematické zvyšovanie kvalifikácie, nesmierna usilovnosť a pracovitosť ju viedli v r. 1974 k obhájeniu titulu kandidátky vied. Dizertačnú prácu venovala využitiu cyklofosfamidu a imunosupresívnej liečbe AIHA a AITP. V r. 1989 získala titul doktorky vied. Doktorská práca zaoberajúca sa časťou diagnostikou mnohopočetného myelómu už vtedy predurčila smer jej ďalšieho záujmu. V r. 1991 sa habilitovala na docentku a v r. 1996 bola menovaná profesorkou pre odbor vnútorné choroby na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (LF UK). V rokoch 1990–2005 pôsobila ako vedúca Katedry hematológie a transfúziológie LF UK a SZU, v rokoch 1990–2003 zastávala aj funkciu prednostky KHaTK Univerzitnej nemocnice v Bratislave.

Práve pod jej vedením došlo k významnému odbornému rastu uvedeného pracoviska. Bolo založené Centrum pre alogénne transplantácie kostnej drene a krvotvorných kmeňových buniek, vznikol Národný register darcov kostnej drene a hemofilické centrum komplexnej starostlivosti získalo štatút Národného hemofilického centra,

rozvíjali sa ďalšie špecializované úseky kliniky a formovali sa odborné tímy. Pani profesorka stála pri inovácii koncepcie odboru hematológie a transfúziológie, podporovala edukáciu a rast nových špecialistov.

Ako sme uviedli, klinický záujem a vedecký výskum prof. Sakalovej bol prioritne zameraný na problematiku mnohopočetného myelómu a príbuzných chorôb (Waldenströmova makroglobulinémia, monoklonové gamapatie, amyloidóza). Veľké klinické skúsenosti so súborom takmer 1000 pacientov a neustále sledovanie vývoja v tejto problematike vo svete ju viedli k zavedeniu nových postupov do diagnostiky a liečby. Výsledkom bolo predĺženie života a jeho kvality u pacientov s myelómom. Fakt, že až dnes po zavedení vysokodávkovanej chemoterapie, s následnou autológou transplantáciou kostnej drene a vďaka novým generáciám liekov sa dosahujú tie isté výsledky, ktoré pani profesorka dosahovala už v 80-tych rokoch minulého storočia, svedčí o jej medicínskej intuícii. Je samozrejmé, že výsledky práce našli odozvu aj v zahraničí.

Druhým okruhom problémov, ktorým sa pani profesorka venovala, boli poruchy erytrocytov. Intenzívne sa zaoberala výskumom vrodenných a získaných hemolytických anémií. Popísala prvé rodiny vrodenných erytrocytových enzymopatií na Slovensku a zaoberala sa aj výskumom talasémií. Výsledkom bol rozsiahly register vrodenných hemolytických anémií vedený na klinike. Bola členkou viacerých medzinárodných pracovných skupín pre výskum erytrocytových porúch. Zvlášť treba spomenúť jej spoluprácu s významným pracoviskom prof. K. Indráka v Olomouci, čo umožnilo získať prvé genetické analýzy vrodenných hemolytických anémií u nás a spoluprácu s prof. Jacobaschovou z NDR, hlavne

pri diagnostike enzýmových porúch erytrocytov.

Okrem nespočetných prednášok na rôznych domácich a zahraničných fórach treba spomenúť hlavne jej publikačnú činnosť. Bola autorkou 4 zahraničných knižných publikácií (v 2 ako prvá autorka) a 13 domácich učebníc a monografií (v 5 ako prvá autorka). Publikovala vyše 450 odborných článkov v domácich a 253 v zahraničných časopisoch. Jej publikácie získali viac ako 1300 citácií, z nich 326 u zahraničných autorov. Z najvýznamnejších treba spomenúť jej monografie Generalizovaný plazmocytóm a Mnohopočetný myelóm a paraproteínémie, obe boli vydané ako u nás, tak aj v zahraničí. Za zmienku stojí aj jedna z jej posledných prác, učebnica Klinická hematológia z r. 2010, ktorá sa stala základnou literatúrou v príprave na atestáciu z odboru hematológie a transfúziológie.

Pani profesorka Sakalová sa angažovala aj v mnohých domácich a medzinárodných

spoločnostiach. Dvadsať rokov bola vedeckou sekretárkou Slovenskej hematologickej a transfúziologickej spoločnosti (SHaTS), členkou a sekretárkou Federálneho výboru Hematologickej spoločnosti. Za svoju prácu získala mnohé ocenenia: sedemkrát ceny a medaily Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS), rezortné vyznamenanie Ministerstva zdravotníctva SR, pamätné medaily SZU a bola navrhnutá na Medzinárodnú cenu J. A. Komenského. Bola čestnou členkou SLS, SHaTS a Českej hematologickej spoločnosti JEP. V r. 2015 bola slávnostne uvedená do Dvorany slávy slovenskej medicíny za zásluhy o rozvoj slovenskej medicíny, zdravotníctva a Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Charakteristika pani profesorky Sakalovej by nebola úplná, keby sme sa nezmienili o jej ľudskej stránke, ktorú charakterizovala čestnosť a spravodlivosť. Bola to práve jej noblesa ako lekárky, neobyčajná láskavosť, srdečnosť a viera

v dobro, ktoré k nej priťahovali ľudí. V dnešnom svete plnom závidy, intríg a nespravodlivosti bola statočným a úprimným človekom, na ktorého sa bolo možno vždy obrátiť s odborným problémom alebo aj s osobnými starosťami. Ako hlboko veriaci človek svoje kresťanské presvedčenie a hodnoty uplatňovala aj v živote. To všetko vytváralo prirodzenú autoritu, ktorú mala medzi kolegami a študentami.

Drahá Adika! Ťažko sa píšú tieto riadky. Patrila si k ľuďom, o ktorých sme si mysleli, že ani nemôžu odísť. O to väčší je zármutok nad Tvojím odchodom. Ako Tvoji kolegovia, priatelia a žiaci môžeme len sľúbiť, že budeme pokračovať v Tvojej práci a naďalej si budeme ctiť a dodržiavať etické kritériá, ktoré si nás naučila.

Nezabudneme!

doc. MUDr. Viera Fábryová, CSc., mim.prof.
prof. MUDr. Mikuláš Hrubisko, CSc.

Kronika Monitoru medicíny SLS

Odišiel vzácny a múdry človek, profesor Michal Valent...

...Kto nikdy neoral, nevie, čo to znamená „obzrieť sa po brázde“. Znamená to zastaviť sa a obzrieť sa na vyoranú brázdou... Nejde o to, tešiť sa z pooraného. Je to oveľa viac. Je to uistenie sa, či sme dobre a k spokojnosti urobili to, čo sme mali...

Významný slovenský lekár, parazitológ, vysokoškolský profesor a organizátor zdravotníctva, profesor MUDr. Michal Valent, DrSc., zomrel 24. 10. 2020 vo veku 91 rokov.

To jesenné októbrové sobotné ráno bolo smutné. Navždy nás opustil pán profesor Michal Valent. Človek s dobrým srdcom, pozitívnym myslením, plný sily a optimizmu, ktorý rozdával nádej všetkým ľuďom okolo seba. Jeho životopis je vpísaný do mnohých kníh, vedeckých prác, ľudských osudov. Bude žiť v našich srdciach, pokiaľ bude na svete čo len jeden z jeho mnohých priateľov. Tento nekrológ sa mi píše veľmi ťažko.

Michal Valent sa narodil 3. 10. 1929 v Lutile. Po promócií na Lekárskej fakulte Slovenskej univerzity (dnešnej Univerzite Komenského) v Bratislave začal pracovať na II. gynekologicko-pôrodníckej klinike v Bratislave. Po získaní špecializácie zo ženského lekárstva (1957) sa stal odborným asistentom a pracoval na tejto klinike do roku 1960. Za toto obdobie sa osvedčil nie len ako výborný odborník ale aj ako obľúbený pedagóg vo funkcii vedúceho odborných praktických cvičení pre poslucháčov V. a VI. ročníka. Medzi mnohými absolventami Lekárskej fakulty Univerzity Komenského (LF UK) v roku 1961 a prof. Valentom sa vytvorili vzácne priateľské vzťahy. Aj keď ich po 60-ročnom trvaní prerušila neúprosná smrť, zostávajú natrvalo v našich spomienkach a srdciach.

Prof. Valent po vykonávaní vedúcich odborných funkcií začal v decembri 1963 pracovať, Pod vedením prof. Vršanského a neskôr prof. Čatára, ako vedecký pracovník Výskumného parazitologického laboratória pri Katedre všeobecnej biológie LF UK v Bratislave (neskôr Parazitologický ústav LF UK). Rýchlo vnikol do štúdia parazitárnych ochorení v gynekológii a pôrodníctve, špeciálne otázok urogenitálnej trichomoniázy. V rokoch 1982-1995 bol riaditeľom Parazitologického ústavu LF UK a neskôr aj UK. Absolvoval študijné pobyty v Bonne, v New Dillí a v Bombaji. Roku 1985 sa stal doktorom biologických vied a po troch rokoch univerzitným profesorom lekárskej parazitológie. Je priekopníkom vo vedeckej gynekologicko-parazitologickej oblasti. Pôsobil ako lektor v Akadémii vzdelávania, kde šíril zdravotnícku osvetu v oblasti ochrany zdravia a prevencie pred chorobami. Dlhé roky pôsobil na Slovenskej zdravotníckej univerzite na úseku dokumentovania pregraduálneho a postgraduálneho vzdelávania. Bol iniciátorom a spoluautorom mnohých životopisných publikácií významných predstaviteľov gynekológie a pôrodníctva, ale aj ďalších osobností na Slovensku. Bol čestným členom Slovenskej lekárskej spoločnosti a mnohých slovenských, českých i medzinárodných odborných spoločností. Za svoju prácu dostal Kríž prezidenta SR II. triedy (1994) a Rad I. triedy (2011). Je členom Dvorany slávy slovenskej medicíny (2014). Patrí mu uznanie a vďaka za to, že sa celým svojím životom a prácou zaslúžil o rozvoj medicíny, medicínskej vedy, výskumu a vzdelávania u nás.

V dnes už neexistujúcom švédskom domku v záhrade Lekárskej fakulty, kde pracoval

emeritný profesor MUDr. Michal Valent, DrSc., visel na stene – okrem fotografií osobností, ktoré si ctil – aj citát ruského neurológa Bechtereva: „Ak sa chorému po rozhovore s lekárom viditeľne neulaví, mal by lekár zanechať svoje povolanie!“ Pán profesor bol lekárom do posledných chvíľ svojho života, pretože každý jeho návštevník u neho pookrial na ducha, načerpával nové sily a odhodlanie zmeniť nezmeniteľné.

Žijeme v hektickej dobe, kde meradlom hodnôt sú peniaze. Profesor Michal Valent nikdy nepodľahol kultu „zlatého teľaťa“. V živote hľadal vzdelanosť, vznešenosť, krásu a lásku. Pre tieto ideály spájali celý život ľudí a sám bol príkladom.

Profesor Valent spísal svoje myšlienky, názory a odkaz dnešku aj budúcnosti v knihe „Michal Valent: priatelia moji, bol to iný čas...“ V tejto smutnej chvíli listujem v jeho knihe a hľadám silu v jeho odkaze.

Profesor Valent nám hovorí:

„Základom života je na jednej strane viera - na druhej optimizmus a radosť. Pri všetkej biede, akú som prežil ako malý dedinský chlapec, som vždy bol veselý, vedel som sa úprimne smiať.“

Profesia lekára je poslanie. Byť lekárom, to znamená len chodiť do zamestnania. Naplniť poslanie vyžaduje poctivú a sústredenú prácu. Stráca sa vzťah pacienta a zdravotníka, vzťah klienta a lekára je falošný... Trápi ma, že sa kdesi stratila „štátna kultúra“.

Človek musí ostať pokorný, musí mať v srdci niečo, čo mu je sväté. Človek musí rešpektovať svoju jedinečnosť. Každý človek má právo byť hrdý na svoju prácu, má právo byť spokojný a optimistický. Každý by mal mať určitú hrdosť. Človeku by mal byť svätý jeho pôvod, rodina, zamestnanie, vlast, národ... Ak to nie je tak, potom len plávame na vode.

Nikdy som nemal problém s ráciom, religiozitou ani politickým presvedčením, vždy som hľadal človeka. Akonáhle začneme kategorizovať, stratí sa priateľstvo. Ľudia by sa mali stretávať pre radosť a spokojnosť a nie pre hľadanie rozdielov.“

Profesor Valent patril k osobnostiam slovenskej medicíny. Ale všetky rozmery jeho odbornej, vedeckej, klinickej a pedagogickej práce presahuje rozmer plnohodnotného, čestného a mimoriadne pozitívneho človeka. Človeka, ktorého je v živote šťastím stretnúť.

Prof. Bernadič spomína na životné obdobia, v ktorých prof. Valent zohral významnú úlohu: „Profesor Valent bol najskôr mojim učiteľom, neskôr šéfredaktorom časopisu Praktická gynecológia, ktorý sme spolu zakladali a kde som pracoval od začiatku až do jeho ukončenia ako „jeho“ odborný redaktor (1994-2009). Pri množstve redakčnej práce sa mi stal napokon aj vzácnym priateľom. Profesora si vážim za vedomosti, ktoré nám plným priehrdím odovzdával, za prístup, ktorým nás ako študentov motivoval. Nemožno nespomenúť jeho neobyčajnú vieru v človeka, nezištnú obetavosť dobrej veci, vynikajúcu pamäť na všetky jubileá a výročia a nezmerný dar rozdávať dobrú náladu úsmevom a vtipom, ktorý mal naporúdzi v akejkolvek situácii. Vždy svojich žiakov a spolupracovníkov viedol k úcte k práci iných, láske k národu a koreňom slovenskej medicíny. Som rád, že sme spolu napísali knižku Medailóniky významných osobností ženského lekárstva na Slovensku. Krédom Michala Valenta bola Bergsonova analógia s výstrelom z luku: „Čím viac natiadneš tetivu dozadu, tým ďalej doletí šíp dopredu.“ Profesor Valent neúnavne približoval osobnosti, ktoré položili základy nášho školstva, medicíny a vedy. Hovoril, že naša budúcnosť rastie z našej histórie.“

Profesor Valent bol polyhistor a pre svoje nové myšlienky dokázal získať nielen svojich priateľov. Vďaka nemu sa v mnohých nemocniciach konali výstavy obrazov Vincenta Hložníka,

Igora Rumanského, Albína Brunovského či Jána Želibského. Prof. Valent bol vedeckým sekretárom Slovenskej gynekologicko-pôrodnicej spoločnosti (SGSP) od jej vzniku v januári 1969. V tejto zodpovednej funkcii zotrval takmer štyri desaťročia, keď významne prispel k plneniu poslania a zachovania tradície SGPS. Za zásluhy o rozvoj úrovne spoločnosti bol prof. Valent zvolený za doživotného čestného vedeckého sekretára. Prof. Štencl, doživotný čestný prezident SGPS spomína: „S profesorom Valentom ma spája veľa rokov najužšia a bezkonfliktná spolupráca prezidenta a vedeckého sekretára SGSP SLS, čo si nesmierne cením a za čo si ho vážim a obdivujem.“

Do posledných dní organizoval stretnutia Milovníkov poézie Milana Rúfusa. Spolu s primárom Jánom Kolárom zaviedol v Žiari nad Hronom Deň primára Jána Straku venovaný starostlivosti o matku a dieťa. V Žiari nad Hronom spoluzakladal galériu lekára a maliara Jula Považana. V Čadci bol pri založení Háľkových lekárskeho dňa. Rodisko udelilo prof. Valentovi čestné občianstvo a odhalilo v novembri 2016 na Kultúrnom dome v Lutile pamätnú tabuľu. Tieto počty si vysoko vážil.

Prof. Riečanský zo svojich spomienok na prof. Valenta vyzdvihuje neopakovateľnú atmosféru dlhoročných spoločných stretnutí, ktoré utužovali vzájomné priateľstvo. Emeritný profesor Michal Valent stál v roku 2002 pri zrode klubu Sapientia na LF UK spolu s prof. Kmetym a prof. Štefanovičom. Klub združuje významné pedagogické a vedecké osobnosti. Prof. Valent bol vedúcim organizátorom a tvorcom programov klubu, bol predsedom a od založenia trvalým sekretárom klubu. Prispel k vysokej odbornej a spoločenskej úrovni mesačných stretnutí, na ktorých aktívne vystupovali tak členovia LF UK a ostatných fakúlt vysokých škôl, spisovatelia, umelci, výtvarníci a mnohé ďalšie významné osobnosti kultúrneho, spoločenského i politického života. Vysoko si vážim, že na podnet prof. Valenta som sa stal členom klubu Sapientia a v posledných rokoch jeho predsedom.

Prof. Michal Valent bol aktívnym iniciátorom a organizačným realizátorom návrhov medailí významných osobností, kongresov SGPS a dôležitých inštitúcií. Realizovali sa takto medaily profesorov Štefánika, Šeligu, Pontúcha a medaila Za rozvoj ženského lekárstva na Slovensku, s portrétom vedeckého sekretára na reverze

medaily (medailu predstavujeme aj na titulnej strane). Pri príležitosti celoštátnych kongresov (na ktorých sa organizačne prof. Valent zúčastňoval ako najdlhšie pôsobiaci vedecký sekretár odbornej spoločnosti) boli vydané a distribuované medaily profesorov Dlhoša, Schwarza, Štefánika, Hudcoviča a primára Topoľského. Má zásluhy aj na vytvorení pamätných a jubilejných medailí pri výročiach Lekárskej fakulty UK, Slovenskej lekárskej spoločnosti, Spolku slovenských lekárov v Bratislave, Slovenskej zdravotníckej univerzity aj jej medaily *Doctor honoris causa SZU*. Podieľal sa na realizácii rektorských, dekanských a iných insignií SZU v Bratislave.

Prof. Valent navrhol realizáciu medailí pre občianske združenie Akadémie vzdelávania – MUDr. Ivan Hálek, Juraj Fandly. Medaily akadémie Jána Hovorku pre SPS pri SAV v Košiciach. Medailu MUDr. Jána Straku pre SL v Žiari nad Hronom. Pričinil sa o realizáciu Pamätnej dosky profesora Šeligu, ktorá bola umiestnená vo vestibule I. gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF UK, FN na Zochovej ulici, inicioval Pamätnú tabuľu básnika, filozofa Milana Rúfusa.

Pýtate sa, ako to všetko mohol stihnúť? Odpoveď je jednoduchá: so srdcom, s priateľmi a s úsmevom a vďaka rodinnému zázemiu a porozumeniu svojej manželky MUDr. Marty Valentovej, CSC. rod. Štefancovej, odbornej lekárkou dermatológie. V oddelení klinickej parazitológie úspešne spolupracovali skoro 20 rokov. A ešte pán profesor s úsmevom hovoril: *Treba pozitívne myslieť a v tejto neľahkej dobe treba sa držať v pevnom zdraví. Človek musí mať pred sebou stále nové úlohy, musí byť pripravený ich riešiť. A so zdvihnutým prstom dodal: ... len sa treba dožiť!*

Na záver si pripomeňme osobné vyznanie profesora Michala Valenta: „Život som nežil preto, aby som získal vyznamenania, ale žil som a pracoval tak, aby moje výsledky boli hodné vyznamenani. Usiloval som sa žiť tak, aby som bol hodný mojej vlastnej spokojnosti, že som nepremárnil ani jednu chvíľu svojho života, že som sa nespreneveril vlastnému svedomiu, ľudskosti a národu. K tomu pridávam lásku k svojmu rodisku a najmä milovanému Slovensku. Tu spočinem a rád by som to urobil vo viere, že všetko, čo som mohol, som dokázal. Úprimne sa čudujem, čo všetko sa zmestilo do môjho života. Možno aj preto, že som sa nevyhýbal povinnostiam, ktoré život prinášal.“

Vážený pán profesor, drahý priateľ, budeš nám chýbať! S Tebou odchádza veľa optimizmu - a aj keď je „ľudí stále viac – bez Teba bude „človeka“ stretnúť ešte väčšou vzácnosťou!“

Češť Tvojej pamiatke!

Marián Bernadič, Ján Štencl, Igor Riečanský
K spomienke sa pripájajú aj ďalší členovia Prezídia SLS

Za Miškom Valentom

Odišla, odišla tvorivá rozprava.
Už ide sama ďalej.
Nádej nám radostnú
ešte k nej Miško nalej.

Nemôžeš opustiť
a len tak si odísť!
Kto nás rozradostní,
ohreje naše kosti?

Vínko si priniesol?
Dám ku slaninke soľ.
Zohriatu stoličku
A ešte kúsok chleba?
Reč je nepotrebná.

Chodníčky Lutilské
stretávky lekárske
rozsmial slovíčkom,
vetičkou prevhodnou.
Napätie?
Hore dnom!

Miško neodísiel.
Ani nám nezomrel.
V krúživých letoch lieta
vo výškach oblohou,
aby nás tam počkal,
aby nás tam znova
novým vtipom objal.

Škovránok spieva koscom
nad dozretým poľom
v škovránčom lete svojom.

Nosieval paličku.
V zosláblom teličku
v srdci ubolenom.
V tichu sa raduje.
V tichu nás miluje.

Odložené pero.
Nezohriate kosti.
Kto nás rozradostní?
Michal preradostný.

Karol Kapeller
24. októbra 2020

Kronika Monitoru medicíny SLS

MUDr. Aladár Šalata, CSc., (8. 2. 1931–29. 10. 2020)

MUDr. Aladár Šalata, CSc., sa narodil 8. 2. 1931 v Dobrej nad Ondavou. Dnes je táto dedina už zaliata vodami Domaše. V rodisku absolvoval 5 tried ľudovej školy, roku 1950 maturoval na Štátnom gymnáziu v Prešove. Po maturite nastúpil na LF UPJŠ v Košiciach, po treťom ročníku prestúpil na novovznikajúcu Fakultu detského lekárstva KU v Prahe, kde promoval roku 1956. Po ukončení fakulty nastúpil do Svidníka ako prvý detský lekár. Už ako 25-ročný sa stal najmladším primárom v Československu. Pracoval aj ako vedúci odboru zdravotníctva ONV vo Svidníku. R. 1958 odchádza do Starej Ľubovne, kde sa zaslúžil o zriadenie lôžkového detského oddelenia. R. 1960 sa vrátil do Svidníka, kde pôsobil až do roku 1982. Mal zásluhy na skvalitnení detských služieb, pomáhal zriaďovať detskú ozdravovňu v Šarišskom Štiavniku. Od roku 1970 do roku 1981 bol riaditeľom OÚNZ, zaslúžil sa o výstavbu novej nemocnice vo Svidníku.

R. 1982 nastúpil na miesto primára vo FN v Košiciach, od roku 1983 do roku 1990 bol riaditeľom SLK Bardejovské kúpele. Významne rozšíril a skvalitnil kúpeľnú starostlivosť pre detských pacientov. V Bardejovských kúpeľoch bol zamestnaný až do odchodu do dôchodku (1992). Aj počas dôchodku pracoval ako detský lekár v Gaboltove, bol revíznym a posudkovým lekárom vo Svidníku.

Atestáciu z pediatrie I. stupňa získal roku 1958, druhú roku 1963, zo sociálneho lekárstva atestoval roku 1984. Titul kandidáta lekárskeho vied získal na LF UPJŠ v Košiciach (1972).

Významná je jeho činnosť zameraná na

vzdelávanie lekárov. Bol pri založení Spolku lekárov vo Svidníku (1978). Pred jeho založením pracoval vo výbore Spolku lekárov v Bardejove. Zorganizoval viacero lekárskeho podujatí, aj s medzinárodnou účasťou. R. 1970 vo Svidníku pripravil dvojdnú konferenciu Starostlivosť o dieťa vo vidieckom prostredí, roku 1974 Pediatrické dni v spolupráci so Slovenskou pediatrickou spoločnosťou, roku 1976 dvojdnú konferenciu na počesť životného jubilea zakladateľa detského lekárstva na východnom Slovensku a dlhoročného prednostu Detskej kliniky FN v Košiciach, prof. MUDr. Ferdinanda Démanta. R. 1986 sa jeho zásluhou konala v Bardejovských kúpeľoch konferencia Európskej spoločnosti sociálnej pediatrie

Bol členom výborov viacerých odborných spoločností, 4 volebné obdobia bol vo výbore Slovenskej pediatrickej spoločnosti, bol členom hlavnej problémovej komisie pre výskum v pediatrii, členom Európskej spoločnosti pre sociálnu pediatriu.

Za prácu dostal viac vyznamenaní: získal titul Zaslúžilý lekár (1981), za zásluhy o Slovenskú lekársku spoločnosť dostal Zlatú medailu SLS (1991), dostal štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu (1988), Cenu mesta Svidník aj Cenu primátora mesta Bardejov.

Aj v dôchodku bol stále aktívny. Vykonával funkciu predsedu Klubu dôchodcov v Bardejovských kúpeľoch, sprevádzal turistov po pamätihodnostiach Horného Šariša a písal. V regionálnej tlači uverejnil mnoho príspevkov zameraných na život zdravotníkov aj na lekárske

akcie v minulosti, najmä v Bardejovských kúpeľoch. R. 2003 vydal publikáciu o rodnej obci Dobrá nad Ondavou, jej živote a zániku. R. 2005 vyšla jeho kniha spomienok Príbehy spod Ondavskej vrchoviny.

Medzi jeho záľuby patrila aj hra na husliach, či recitovanie. Aktívne sa venoval turistike. V Bardejovských kúpeľoch založil roku 1985 Kúpeľskú stopu zdravia. Kým mohol, každý rok sa jej zúčastňoval na bežkách.

Manželka Viera pracovala v zdravotníctve ako zdravotná sestra, dve dcéry ukončili štúdium medicíny, syn právo.

Zomrel vo veku nedožitých 90 rokov po dlhej a ťažkej chorobe dňa 29. 10. 2020.

Jozef Chovanec

Kronika Monitoru medicíny SLS

Spomienka na profesora Birčáka, prednostu I. detskej kliniky LF UK a UN

Uplynulo už 10 rokov, čo sme sa v bratislavskom krematóriu navždy rozlúčili s profesorom Birčákom, dlhoročným prednostom I. detskej kliniky DFNSP na Úprkovej ulici. Dodnes si pamätáme na túto emotívnu rozlúčku... Pán profesor vedel, že sa blíži jeho koniec a svoj pohreb si vopred dôkladne zrežoval. Miloval poéziu a bol známy recitovaním básní slovenských básnikov. Keď sa zaplnila smútočná sieň krematória, hrobové ticho zrazu prerušil jeho hlas s vopred nahratou recitáciou básne Jána Smreka «Až umriem raz, nech je to v máji, keď kvitne biely orgován... a všetci sme cítili, že chcel naposledy osláviť život so všetkými jeho krásami. Profesora Birčáka sme si vážili, pretože vždy kládol doraz na profesionalitu a jeho prioritou bola snaha byť výborným učiteľom, výborným klinikom a výborným vedcom. Mali sme to šťastie, že sme mohli čerpať z jeho obdivuhodnej pracovitosti, duševnej sily a vyrovnanosti ako aj

z jeho hlbokých vedomostí. Jeho život bol originálny aj svojím filozofickým prístupom k realite, ktorá ho obklopovala. Preto na neho často spomínáme aj v dnešných mimoriadne hektických časoch. Čo by na to všetko povedal profesor Birčák? Profesor Birčák bol ateistom a vždy tvrdil, že náboženstvo narobilo v dejinách viac škody, ako úžitku a tomu ostal verný do konca svojho života. Nebál sa smrti a bol pripravený opustiť tento svet bez veľkých očakávaní. Hoci bol aj komunistom, viac-menej formálnym, nikdy nebol zákerný a nehodnotil ľudí na základe stranického princípu. Túto spomienku chceme ukončiť úsmevnou príhodou, ktorej autorom bol sám profesor Birčák a ktorá bola uverejnená v Medicínskom monitore v roku 1979 v rubrike Extrasystolika. Išlo o príhodu s menovaním docentky Jakubcovej, prednostky I. detskej kliniky, profesorkou, k čomu prispel aj jej vtedajší odborný asistent Birčák. Aj tu bolo vidieť, že mal úctu

k jej odborným kvalitám, hoci mala jednoznačne protikomunistické zmysľanie.

“Nadišiel čas menovať docentku Jakubcovú za profesorku, keďže II. detská klinika na Lazaretskej už profesorku mala. Boli tu však vážne kádrové problémy. V kádrovom posudku mala uvedenú, že je liberálneho zmysľania a to bol v tom čase ťažký hriech. Tak sa vedúci straníckej skupiny vybral za politickými špičkami, reku, čo by sa dalo robiť, vec je vážna. Poradili mu, aby napísal taký kádrový posudok, ktorý by bol prijateľný. Stranici na I. detskej zasadli a dali si záležať na tom, aby vypracovali posudok, ktorý by bol na vyšších fórach prijateľný. Po dlhej úvahe poverili vtedajšieho odborného asistenta Birčáka, aby novokoncipovaný posudok predniesol a obhájil na celozávodnom výbore KSS pri fakulte. Po prednesení tohto tak starostlivo pripraveného posudku, nastal v sieni šum, ktorý nakoniec vyústil do ironického záveru: “Súdrh Birčák, veď podľa tohto hodnotenia ani Panna Mária by nebola lepšia! Pannou Máriou pani Irenka skutočne nebola, ale po prepracovaní posudku sa profesorkou predsa stala.”

Vladimír Bzdúch, Ľubica Tichá a všetci úprčníci

Kronika Monitoru medicíny SLS

Spomienka k nedožitým 60. narodeninám detského chirurga MUDr. Vladimíra Cingela, PhD.

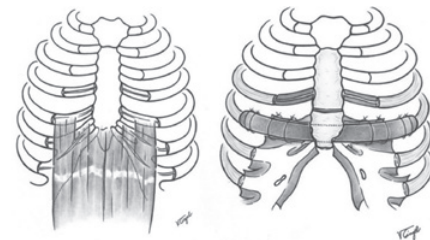
Pamätáte si to, ako keby to bolo včera... Dnes je to však už päť rokov. Bol začiatok februára 2016, keď nám postupne zazvonili telefóny. Správa nás šokovala, nechceli sme jej veriť. Náš priateľ a bývalý dlhoročný primár Kliniky detskej chirurgie vtedajšej Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou v Bratislave, MUDr. Vladimír Cingel, PhD., nás nečakane navždy opustil vo veku 55 rokov. Stalo sa tak v Dubaji, kde v tom čase prechodne pôsobil ako konzultant detskej chirurgie v nemocnici Latifa. Chystal sa rozvinúť jemu blízku problematiku operácií deformovaného hrudníka na Blízkom východe. Koncom minulého roka by sa dožil významného životného jubilea 60. rokov. Žiaľ, osud to zariadil inak, a miesto laudácie k okrúhlemu jubileu, píšeme už len spomienky na časy minulé.

Vladimír Cingel sa narodil 21. decembra 1960 v Žiline, kde navštevoval základnú školu aj gymnázium. Svoje detstvo však z veľkej časti prežil v Terchovej, kam ku starým rodičom chodieval na víkendy a prázdniny. K tejto krásnej obci pociťoval celý život silný citový vzťah. „Mal som šťastné detstvo, pretože som bol obklopený láskou svojich rodičov a starých rodičov. Bolo aj krásne, pretože som prvé roky trávil v malebnej dedine – v Terchovej. Tu som prežil to, čomu sa dnes v televízii hovorí rozprávka,“ vyznal sa v jednom z rozhovorov pre Žilinský večerník. V rokoch 1980 až 1986 študoval na Lekárskej fakulte Univerzity

Komenského v Bratislave. Podľa slov jednej z jej pedagógov, doc. RNDr. Viery Pospíšilovej, CSc., z Ústavu histológie a embryológie LF UK, Vladimír Cingel bol ako medik nie len vynikajúci študent, ale aj umelec – vedel nádhorne nakresliť študované histologické preparáty, a s podobným záujmom študoval a kreslil aj vrodené vývinové chyby. Málokto vie, že aj svoju dizertačnú prácu k získaniu titulu PhD., ktorú obhajoval roku 2012 na tému Chirurgická liečba vrodených deformít hrudnej steny, si ilustroval z veľkej časti sám (obr. 1). Neskôr sa jeho umelecké vlohky prejavili aj v podobe amatérskej fotografie, pričom túto svoju vášeň využíval aj pri detailnom zdokumentovaní rôznych operačných nálezov a postupov. Doktor Cingel od skončenia svojho vysokoškolského štúdia pracoval skoro celý svoj profesionálny život na Klinike detskej chirurgie vtedajšej Detskej fakultnej nemocnice s poliklinikou (DFNSP) v Bratislave. Počas celej doby pôsobil aj ako odborný asistent v rámci Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a venoval sa výchove ďalších generácií lekárov. Po odchode z Kliniky detskej chirurgie krátko pôsobil na I. chirurgickej klinike LF UK v Bratislave, následne prijal ponuku už v spomínanom Dubaji, kde si ho v relatívne mladom veku našla smrť. Jeho plány návratu na Slovensko a získania titulu docent, o ktorých nám hovoril krátko pred svojou smrťou, už ostali navždy nenaplnené...

Obrázok 1. Chirurgická liečba vrodených deformít hrudnej steny (ilustroval V. Cingel).

Jeho takmer 30-ročné pôsobenie na Klinike detskej chirurgie môžeme zhrnúť myšlienkami, ktoré v rámci kondolencií odznali na pohrebe, a sú z pera vtedajšieho riaditeľstva DFNSP: „Doktor Cingel mal veľmi široký chirurgický záber a výkonnosť, vedel pomôcť komplikovaným pacientom a pre

každé dieťa hľadal optimálne riešenie. Nebál sa hľadať a uplatňovať v medicíne nové operačné postupy, čo si DFNS vždy veľmi vážila a informovala o jeho úspechoch a nových operačných riešeniach širokú verejnosť. Nikdy nezabudol na svojich učiteľov, predchodcov a kolegov, vážil si ich prácu a všetko, čo ho naučili.“ Mediálny najväčší úspech mu priniesla vyše 19-hodinová operácia, ktorou v roku 2007 aj so svojim tímom oddelil päťmesačné siamské dvojčatá zrastené hrudníkom a bruchom (žiaľ deti zomreli do dvoch mesiacov po oddelení).

Medzi najväčšie úspechy primára Cingela, aj v medzinárodnom meradle, patrila implementácia metód pediatickej miniinvazívnej chirurgie. S plnou vážnosťou môžeme prehlásiť, že miniinvazívna chirurgia detského veku na Slovensku je „dietaťom“ primára Cingela, ktoré vychoval až do dospelosti. Svojou zručnosťou a múdrosťou si vydobyl veľký rešpekt aj v rámci Európskej spoločnosti pediatických endoskopických chirurgov (ESPE), ktorej bol zakladajúcim členom. Aj vďaka jeho osobnej angažovanosti sa 4. ročník kongresu ESPE v roku 2014 uskutočnil v Bratislave. V roku 2016, po smrti MUDr. Vladimíra Cingela, ESPE vydala pamätnú medailu s jeho menom (obr. 2). Jeho vynikajúce organizačné schopnosti sa jasne preukázali aj v rámci Slovenskej spoločnosti detskej chirurgie, traumatológie a endoskopie chirurgie SLS, kde pôsobil v rokoch 1992 až 2014 v pozícii vedeckého sekretára. Bol zároveň veľmi úspešným organizátorom viacerých kongresov českých a slovenských detských chirurgov, na ktoré jeho pozvanie prednášať prijali najväčší svetoví detskí chirurgovia.

Vladimír Cingel bol publikačne veľmi aktívny, ako spoluautor sa podieľal na viacerých monografiách, ako Princípy chirurgie 2 (SAP, 2010) a Detská

chirurgia (SAP, 2014). Primár Cingel je autorom aj jedinečnej knižnej publikácie, ktorá zachytáva históriu, súčasnosť a budúcnosť Kliniky detskej chirurgie v Bratislave (Vydavateľ Berg, 2008). Z nej si dovoľme citovať časť z jeho predslovu, v ktorom vysvetľuje svoj rešpekt voči histórii: „V živote človeka sa môže stať, že vybočí zo správnej cesty. Hľadal som odpoveď, ako sa toho možno vyvarovať. A našiel som ju práve v poznaní histórie. Poznať históriu znamená vlastniť kompas, ktorý ukazuje nielen na profesijné, ale aj ľudské hodnotové orientácie.“ Medzi najcitovanejšie práce doktora Cingela patrí opis prvého slovenského prípadu *fetus in fetus*, pri ktorom z hrudníka donoseného novorodenca chirurgicky odstránil jeho malformované nedominantné dvojča (Cingel a kol.: Surg Radiol Anat, 2012; Varga a kol.: Ann Anat, 2010). Celosvetovo sa jednalo iba o druhý prípad *fetus in fetus* lokalizovaný v mediastíne. Podobne je vo svete hojne citovaná aj jeho publikácia o Polandovom syndróme, vrodenej agenéze veľkého prsného svalu spojenej s vrozenými chybami hrudníka a ruky na tej istej strane (Cingel a kol.: Surg Radiol Anat, 2013). Záber jeho publikačnej aktivity v rámci detskej chirurgie bol však oveľa rozsiahlejší, venoval sa tak úrazom v detskom veku, ako aj vrozeným chybám tráviaceho systému, či detskej onkochirurgii. V rámci Slovenska ako prvý aplikoval metódu „single incision laparoscopic surgery“, a to v prípade 11-ročného dievčaťa, ktorému počas

jedného zákroku a cez jeden otvor pri pupku vykonal cholecystektómiu, aj splenektómiu (Cingel a kol.: Biomed Papers, 2014).

Vážený pán primár, milý Vladko, dovolili sme si pri príležitosti Tvojho nedežitého životného jubilea, spoločne s čitateľmi Monitora medicíny SLS, zaspomínať na Tvoje úspechy na poli detskej chirurgie. Priblížili sme tým výsledky Tvojho výskumu aj mladšej generácii lekárov a vedcov, ktorá Ťa žiaľ už nezažila na operačnej sále, či počas prednášok na kongresoch. Zostala tu bez Teba Tvoja rodina – milujúca manželka, uznávaná imunologička, a dcéra. Nedokončili sme spolu množstvo odbornej činnosti, ktorú sme si ešte spoločne naplánovali. Nestihli sme napríklad ani dokončiť a publikovať Tvoj nový a unikátny systém klasifikácie deformít hrudníka, ktorému si sa venoval niekoľko rokov. Ako si vždy spomínal, Tvoje výnimočne šikovné chirurgické ruky boli darom od Boha. Dokázal si toho na poli chirurgie oveľa viac, a svojou charizmou a nadšením si zanietil kolegov z rôznych odborov medicíny, dokázal si pracovne a vedecky spojiť praktickú medicínu s teóriou, ako aj s tou najmodernejšou technikou. To je to, čomu sa dnes hovorí „interdisciplinárny prístup“. Neprestajne však spomíname nielen na naše odborné vedecké debaty, ale aj na spoločne strávený čas pri polovačkách, či spoločných posezeniach. Chýbaš nám...

Jozef Babala, Ivan Varga

Klinika detskej chirurgie Lekárskej fakulty UK
v Bratislave a Národného ústavu
detských chorôb Bratislava
a Ústav histológie a embryológie, Lekárska
fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Predstavujeme nové knihy

Legáth L., Buchancová J. a kol.: Pracovné lekárstvo. Vybrané kapitoly I.

Martin: Osveta, 2020, 295 s. ISBN 9 788080 634933

Na pulty kníhkupectiev so zdravotníckou literatúrou sa dostáva najnovšia knižná publikácia venovaná aktuálnym otázkam poškodenia zdravia z práce. Významní predstavitelia pracovného lekárstva prof. Janka Buchancová (Martin) a prof. Ľubomír Legáth (Košice) spolu s tímom spolupracovníkov (doc. Z. Kabátová, prof. E. Kurča, doc. M. Lacko, dr. M. Turčanová Koprušáková) pripravili prvú časť trilógie Pracovné lekárstvo. Moderne koncipované dielo vychádza z aktuálnych potrieb praxe, zohľadňuje meniace sa pomery vo výrobe, nástup IT technológií, meniacu sa štruktúru pracovnej sily. Autori sa sústredili na diagnostiku a diferenciálnu diagnostiku najčastejšie hlásených chorôb z povolania v Slovenskej republike. Kniha vznikla v spolupráci popredných odborníkov z odboroch klinické pracovné lekárstvo,

posudkové lekárstvo, orl, ortopédia a neurológia. V úvodnej kapitole autori hodnotia trendy výskytu hlásených chorôb z povolania vrátane zamerania na vek a pohlavie. Analyzujú vzťahy medzi kategóriami prác a najčastejšími položkami Zoznamu chorôb z povolania SR a špecifickými diagnózami, faktormi expozície a uvádzajú výskyt v rôznych odvetviach ekonomickej činnosti.

V druhej kapitole sa sústreďujú na ochorenia kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené prácou s vibrujúcimi nástrojmi (vazoneuróza, ochorenia nervov ai.). V tretej kapitole sa autori venujú poruchám sluchu z hluku. V tejto časti autori podrobne opisujú anatómiu a fyziológiu ucha, klasifikáciu hluku, riziká hluku ako noxy, V druhej časti tejto kapitoly sa autori venujú možnosťami diagnostiky a diferenciálnej

diagnostiky sluchových lézií, ale aj v širšej súvislosti systémovým účinkom hluku na organizmus (KVS, metabolický systém, spánok, kognitívne funkcie a i.).

V závere knihy nechýba literatúra, zoznam skratiek a ako príloha je Zoznam chorôb z povolania. Názornosť a informačnú hodnotu knihy zvyšuje 144 vradených obrázkov a grafov, ako aj 25 prehľadných tabuliek.

Kniha je určená pre lekárov prvého kontaktu, lekárov pracovných zdravotných služieb, lekárov špecialistov v odbore pracovné lekárstvo, posudkové lekárstvo, orl, ortopédia a neurológia, ale aj pre študentov medicíny a verejného zdravotníctva. Užitočné informácie v knihe nájdu aj pracovníci Úradov verejného zdravotníctva, hlavne v oblasti hygieny práce.

Už teraz očakávame druhú a tretiu časť predstavenej prvej časti trilógie. Kniha svojim obsahom a modernou formou spracovania patrí do každej lekárskej knižnice.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Odborný redaktor Monitoru medicíny SLS

Predstavujeme nové knihy

Marian Bátorovský a spol.: Aktuality v problematike kolorektálneho karcinómu

Bratislava: Herba, 2020, 175 s. ISBN 978 80 89631 93 3

Po sérii siedmich vydaní *Aktualít v gastroenterológii*, ktoré postupne vyšli v zdravotníckom vydavateľstve Herba od roku 2013, sa k čitateľovi dostáva v úvode jubilejného roka 2020 reprezentačné vydanie venované problematike kolorektálneho karcinómu. Prof. MUDr. Marian Bátorovský, CSc., MPH, ako hlavný autor a editor pripravil som spoluautorami ďalšiu knihu do série *aktualít* – tentokrát sú to **Aktuality v problematike kolorektálneho karcinómu**. Edícia prináša recentné poznatky z rôznych oblastí gastroenterológie a lekári si už zvykli, že je to výborný a dostupný zdroj najnovších informácií. Autorský kolektív si zvolil prof. Bátorovský podľa zamerania monografie tak, aby autori obsiahli celú šírku danej problematiky: hlavný autor a editor je prof. MUDr. Marian Bátorovský, CSc., MPH, spoluautori sú MUDr. Michal Bernadič, PhD., chirurg, MUDr. Rudolf Hrkáč, CSc., gastroenterológ, MUDr. Boris Pekárek, PhD., gastroenterológ a MUDr. Tomáš Šálek, onkológ. Rukopis monografie obsahuje množstvo obrázkov väčšinou z vlastného klinického materiálu autorov, ale aj prehľadových schém a tabuliek, ktoré robia vysoko odborný text zrozumiteľným a dobre zapamätateľným.

Gastroenterológia je základnou súčasťou v rámci veľkej internej medicíny. Prezentovaná monografia na vysokej odbornej úrovni prináša aktuálnu problematiku kolorektálneho karcinómu. Kapitoly voľne nadväzujú a vhodne sa dopĺňajú. Autori uvádzajú celé spektrum klinických a laboratórnych vyšetrení potrebných pre preventívnu a liečebnú prax.

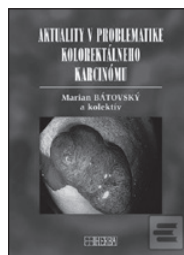
Rakovina hrubého čreva je tretím najčastejším diagnostikovaným nádorovým ochorením v Európe. Slovensko bolo dlho v jej výskyte na prvom mieste v Európe. Na Slovensku je ročne novodiagnostikovaných až 8-tisíc karcinómov

trávacieho traktu, z toho 4-tisíc je karcinóm hrubého čreva a konečníka.

Medzi rizikové faktory ochorenia patrí najmä genetická predispozícia, vyšší vek, iné nezhubné zápalové ochorenie hrubého čreva, ale aj cukrovka, obezita a nesprávna životospráva. Riziko ochorenia zvyšuje strava bohatá na tuky a chudobná na vlákninu, pitie alkoholu, fajčenie, stres a sedavý spôsob života. „Príznaky rakoviny hrubého čreva a konečníka zvyčajne nebudú výrazné ani trvalé, často sú prerušované, striedavé a zdanlivo bezvýznamné. Závisia od veľkosti nádoru a jeho umiestnenia v hrubom čreve. Medzi najčastejšie príznaky patria: hnačka alebo zápcha, tmavé zafarbenie stolice, prítomnosť krvi v stolici, nebolestivé krvácanie z konečníka, stolica odchádzajúca v úzkom prúžku, neúmyselná strata hmotnosti či nechutenstvo a tiež únava.

Včasný odhalenie rakoviny hrubého čreva a konečníka výrazne zlepšuje možnosti a účinnosť liečby. Podľa odhadov dosahuje úspešnosť liečby pri včasnom určení diagnózy až 90 %. Existuje niekoľko vyšetrení, ktoré umožňujú diagnostikovať ochorenie ešte v čase, keď je pacient bez príznakov. Odhaliť sa dá dokonca už prednádorový stav. V súčasnosti sa veľká pozornosť venuje osvetovým a preventívnym aktivitám. Z hľadiska prevencie je významný test na okultné (skryté) krvácanie v stolici, ktorý je veľmi jednoduchý a bezbolestný. Ľudia starší ako 50 rokov by si ho mali urobiť aspoň raz za dva roky, a to aj pokiaľ nemajú žiadne iné problémy. Medzi diagnostické metódy patrí vyšetrenie konečníka, kolonoskopia, ktorá umožňuje aj odber tkaniva na histologické vyšetrenie, magnetická rezonancia či rtg vyšetrenie.

Monografia je rozdelená do deviatich častí. V úvode sú dve kapitoly venované epidemiológii a možnostiam prevencie kolorektálneho

karcinómu. Ďalšia kapitola sa venuje problematike kolorektálnej karcinogenézy. V štvrtej kapitole autori analyzujú pokročilý adenóm kolorekta, v piatej kapitole pilóvitú léziu kolorekta. Endoskopické resekcie včasného kolorektálneho karcinómu sú bohaté ilustrované nálezi z klinického materiálu autorov, čím sa zvyšuje informačná hodnota celého diela. Pre prax má mimoriadnu hodnotu aj ďalšia kapitola „Taktika závažnej polypektómie v kolorekte“. V poslednej kapitole onkológ prezentuje aktuality v možnostiach chirurgickej liečby kolorektálneho karcinómu.

Monografia predstavuje veľmi užitočný vstup do tejto náročnej problematiky. Každá kapitola má svoje odkazy na literatúru. Kniha je ešte doplnená o zoznam skratiek a stručný vecný index, ktorý umožňuje čitateľovi lepšiu orientáciu v texte.

Monografia je napísaná na vysoko odbornej úrovni, didakticky zrozumiteľne, sviežim odborným jazykom. Treba uviesť, že autori rešpektujú zákony korektnej slovenskej lekárskej terminológie, takže rukopis je dobre čitateľný.

Problematika kolorektálneho karcinómu je vzhľadom na stupeň poznania a možnosti liečby jednou z najnáročnejších tém modernej gastroenterológie. Na rozdiel od doteraz publikovaných diel v tejto problematike sa autori zamerali nielen na odborný obsah a záber diela, ale majú pred očami pacienta a jeho lekára. Čitateľovi v postgraduálnej príprave, gastroenterológovi a onkológovi prinášajú na pomerne malom priestore ucelené najmodernejšie informácie o danej problematike a algoritmy pre diagnostiku a liečbu.

Text obsahuje prehľadnú tabuľkovú dokumentáciu, ktorá je významnou pomôckou pre porozumenie textu a všetkých súvislostí. Monografia je vhodne obohatená aj o kvalitné endoskopické obrázky. Predkladané dielo predstavuje významný prínos pre lekárov v klinickej praxi ako aj pre postgraduálne vzdelávanie v odbore gastroenterológia. Kniha by nemala chýbať v knižnici klinických onkológov, ale ani gastroenterológov. Knihu si možno objednať aj na webovej stránke Vydavateľstva Herba.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
recenzent

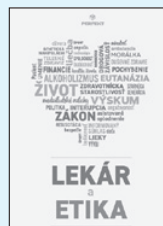
Predstavujeme nové knihy

Ivan Balažovjeh a kol.: Lekár a etika

Bratislava: Perfekt, 2020, 162 s. ISBN: 978-80-8046-977-1

Etika a morálka sú v súčasnosti stále častejšie skloňované témy v každej oblasti nášho života. Úzko súvisia so svedomím a zodpovednosťou. Pamätám si známy výrok: Svedomie je to, čo nám našepkáva, že nás niekto pozoruje... je veľmi ťažké priniesť definíciu etiky, ktorá uspokojí

každého. Napriek tomu si autori knihy uvedomujú, že je to nevyhnutné, dôležité pre lekára i pacienta, pre celú spoločnosť. Všeobecne za etické považujeme konanie v mene dobra (beneficiencia), princípu nepoškodzovania (primum non nocere) a autonómie seba i druhých

(rešpektovania), princípu spravodlivosti, dôstojnosti a pravdivosti. Mohli by sme dlho písať o naplňaní týchto princípov v rôznych dobách (historických i súčasných), politických systémoch (často stojacich proti sebe), náboženstvách, rôznych spoločenských komunitách a rodových usporiadaniach, až po pohľad jednotlivcov.

Etika aj morálka prešli veľký kus cesty, často poslúžili mocipánom, ale často ochránili aj bezbranných. Profesor Ivan Balažovjeh, internista, dlhoročný prednosta II. internej kliniky LF UK v Bratislave, významný slovenský lekár a vedec, ktorý reprezentoval Slovensko na mnohých zahraničných kongresoch ako vyzvaný

prednášateľ, ale ktorý učil aj generácie medicínov a zasväcoval ich do tajov medicíny, je priam povolaný vyjadriť sa k zásadným otázkam etiky v medicíne. Urobil tak – s vybranými spoluautormi (MUDr. L. Okruhlica, CSc., MUDr. D. Hunáková, CSc., MUDr. J. Blusková, MUDr. J. Hložník, MPH) – v predstavovanej knižke *Lekár a etika*.

Kniha začína širšie – autori analyzujú politiku, šport, umenie, ekonomiku (vždy vo vzťahu k etike). Široký záber, ktorý načrtáva horizont toho, čo treba brať do úvahy, sa postupne sústreďuje na úzku oblasť medicíny. Toto priblíženie je naozaj potrebné a autor sa ho zhostil výborne. Je to prechod od vecí verejných (kde sa každý považuje za odborníka a znalca) k jednotlivostiam (konkrétny lekár, konkrétny pacient a jeho problém). Autori sa venujú otázkam etiky v praxi zdravotníkov (zdravotných sestier, farmaceutov a lekárov). Nastolujú najaktuálnejšie otázky, na ktoré sa snažia odpovedať na základe odbornosti, skúsenosti, s využitím hlavných princípov etického konania. Prechádzame cez najaktuálnejšie a najpálčivejšie otázky dneška – vývoj nových liekov, alternatívna medicína, homeopatia, umelé prerušenie tehotenstva, asistované oplodnenie, sexuálna výchova, genetické manipulácie, posudzovanie etických priestupkov. Rovnako zásadná je aj otázka vzťahu mladšej generácie k rodičom a starým rodičom. V kapitole I sa ešte v samostatnej

časti autori venujú problematike náboženstva a medicíny, právu a dodržiavaniu poriadku, zachovávaní lekárskeho tajomstva, etiky v riadení štátu, v ekológii, etike vzťahu k zvieratám (nielen pokus na zvierati, ale aj chovanie zvierat).

Kapitola II – Klinická časť – začína vyšetrením pacienta, definovaním etických otázok diagnostiky a liečby, podrobnosťami informovaného súhlasu a jeho významom, mierou schopnosti pacienta rozhodovať o sebe, kvalita života, rehabilitácia, ale aj paliatívna liečba. Autori odpovedajú na otázky právnej istoty pacientov, približujú konkrétne situácie, ktoré doslova znemožňujú zachovanie lekárskeho tajomstva, hovoria o interferencii záujmov pri diagnostike a liečbe, približujú, ktoré vedľajšie okolnosti môžu ovplyvniť rozhodovanie lekára. V neposlednom rade sa venujú otázkam postgraduálneho celoživotného vzdelávania lekárov, ktoré sa viaže na výkon lekára a jeho špecializáciu (vyplýva zo zákona, ale lekár si ho musí hradiť sám!), zavedenie nových liekov do praxe, komplex otázok v súvislosti s transplantáciami rôznych orgánov a ich darovstvom. Na záver nechýba ani aktuálna úvaha lekára k súčasnej situácii – koronavírusovej pandémie. Autor písal knihu v čase prvej vlny tejto epidémie, napriek tomu sú jeho postrehy veľmi správne a aj v kontexte druhej vlny sa potvrdzujú. Šírenie epidémie nesúvisí s politickou

garnitúrou, vírus nerešpektuje hranice, zatiaľ sa správa netypicky (len malá časť pacientov má ťažký až smrteľný priebeh ochorenia). Nevie, čo bude nasledovať po druhej vlny, či príde ďalšia, či sa vytvorí imunita (aj pomocou očkovania) a vírus sa utlmí... Spoločne s autorom veríme, že sa podarí cirkuláciu vírusu prerušiť (izolácia pacientov, očkovanie, cielená liečba). Ostáva nám spolu s autorom veriť, že veda prinesie účinný protívírusový liek, účinnú vakcínu a všetci dokážeme dodržiavať princípy etického správania voči svojim blízkym a voči sebe.

Knihu odporúčam najmä začínajúcim lekárom, sestram a farmaceutom, ale aj medicom, aby z nej čerpali pri štúdiu lekárskej etiky v rámci pregraduálneho aj postgraduálneho štúdia. Pre zaradenie tejto knihy minimálne medzi odporúčanú literatúru Lekárskej etiky hovorí úspešná dlhoročná klinická práca prvého autora i jeho spoluautorov.

Kniha je napísaná sviežim štýlom, aj náročné témy autori približujú cez konkrétne skúsenosti v konkrétnych klinických situáciách. Ponúkajú východiská, ktoré sú prijateľné a akceptovateľné nielen z hľadiska vedy, filozofie, ale aj praktického života.

prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Odborný redaktor Monitoru medicíny SLS

Predstavujeme nové knihy

V týchto dňoch sa do rúk slovenských čitateľov dostávajú významné knižné publikácie košických autorov:

Frankovičová, M. a kolektív: Komplexné riešenie dialyzovaných pacientov z pohľadu chirurga, vysokoškolská učebnica

Frankovičová M., Zavacká M., Torma N.: Chirurgia tepnožilových spojení pre potreby dlhodobej hemodialýzy, monografia

Autori sa v publikáciách zaoberajú problematikou vytvárania a manažmentu tepnožilových spojení pre potreby hemodialýzy u pacientov s terminálnym renálnym zlyháváním obličiek.

Na dialyzačných pracoviskách v Slovenskej republike je ročne chronicky dialyzovaných množstvo pacientov. Pre mnohých z týchto pacientov jednou zo základných podmienok úspešnej dialýzy je kvalitný a dlhodobý fungujúci cievny prístup, ktorý je najväčším majetkom dialyzovaného pacienta. Operácie tepnožilových spojení pre potreby dlhodobej hemodialýzy sú neoddeliteľnou

súčasťou a zároveň jednou z najproblematickejších častí cievnej chirurgie. Pacientov zaradených do dlhodobého hemodialyzačného programu pribúda. Zvyšuje sa priemerný vek pacientov, veková hranica sa posúva. Všetky tieto okolnosti majú za následok potrebu vytvárania ďalších a ďalších AV fistúl, lebo aj ich použiteľnosť má svoje hranice a je taktiež obmedzená. Správnu operačnú taktiku, individuálnym prístupom k pacientovi a precíznou operačnou technikou prispieva cievny chirurg k zlepšeniu kvality života chorých pacientov, z ktorých len malé percento

má to šťastie, že ich choroba sa vylieči úspešnou transplantáciou obličiek. Vytváranie cievnych prístupov pre potreby dlhodobej hemodialýzy predstavuje dnes neoddeliteľnú súčasť cievno-chirurgickej praxe, na druhej strane je táto súčasť poznačená mnohými problémami a často aj neúspechmi.

Rezervy, ktoré máme, spočívajú predovšetkým v lepšom využívaní zobrazovacích metód v oblasti prevencie i diagnostiky možných rozvíjajúcich sa komplikácií cievneho prístupu.

Starostlivosť o pacienta v terminálnom štádiu obličkového zlyhania si vyžaduje úzku a intenzívnu spoluprácu medzi nefrológom, cievny chirurgom, angiológom a intervenčným radiológom. Za týchto podmienok je možné predĺžiť obdobie bezproblémového používania prístupu pre hemodialýzu, zmenšiť počet komplikácií, zlepšiť kvalitu života pacientov v dlhodobom hemodialyzačnom programe a tým i znížiť celkové náklady na liečbu pacientov s chronickým renálnym zlyháním.

Spomínané knižné diela o cievnych prístupoch u dialyzovaných pacientov a komplexnom riešení problematiky dialyzovaných pacientov sú prínosom pre medicínsku prax, pre postgraduálnu výchovu cievnych chirurgov, nefrológov, internistov aj všeobecných lekárov.

prof. MUDr. Július Mazuch, DrSc.
prof. MUDr. Vladimír Šefránek, PhD.

Pozvánka

Spolok slovenských lekárov v Bratislave

Spolok slovenských lekárov v Bratislave a Slovenská lekárska spoločnosť Vás pozýva na odborné večery, ktoré sa konajú v Malej posluchárni NTÚ LFUK, Bratislava, Sasinkova 4, vždy v pondelok o 17,00 hodine.

PROGRAM:

18. 1. 2021

Večer Ústavu lekárskej fyziky, biofyziky, informatiky a telemedicíny LF UK

Predseda: doc. RNDr. M. Kopáni, PhD.

1. Kopáni M.: Niektoré fyzikálne vlastnosti corpus pineale
2. Kopáni M., Svobodová H.: Biomineralizácia v tkanivách a bunkách organizmu
3. Varchola J.: Kvantový mozog

25. 1. 2021

Večer Psychiatrickej kliniky LF UK a UNB

Predseda: prof. MUDr. J. Pečeňák, PhD.

1. Pečeňák J.: Trendy vo využití psychotropných látok (drog) v liečbe duševných chorôb
2. Segeda V., Šašváry F.: Prvé skúsenosti s liečbou depresie ketamínom
3. Turček M.: Farmakologické postupy pri liečbe závislostí

1. 2. 2021

Večer Dermatovenerologickej kliniky LFUK a UNB

Predseda: prof. MUDr. M. Šimaljaková, PhD.

1. Šimaljaková M.: Diabetes a koža
2. Nemšová J.: Larva migrans – importovaná parazitárna infekcia
3. Gulánová B.: Parainfekčné exantémy
4. Viestová A.: Infekcia HIV

8. 2. 2021

Večer Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB

Predseda: prof. MUDr. J. Koller, CSc.

1. Koller J.: Súčasné možnosti špecializovaného liečenia rozsiahlych strát kože a mäkkých tkanív pri popáleninových úrazoch a ranách rôzneho pôvodu
2. Bukovčan P.: Využitie lokálnym podtlakom asistovanej liečby v terapii nehojajúcich rán
3. Dragúňová J., Kuniaková M.: Príprava, spracovanie a uschovanie transplantátov buniek a tkanív pre klinické aplikácie v Centrálnej tkanivovej banke Kliniky popálenín a rekonštrukčnej chirurgie LF UK a UNB

15. 2. 2021

Večer Kliniky stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie LF UK a OÚSA

Predseda: prof. MUDr. P. Stanko, PhD.

1. Edelstein R.: Mýty a dogmy v manažmente biofilmu a zubného kameňa
2. Kubec F., Kútny P., Kajo K., Stanko P.: Naše skúsenosti s rýchlerezom
3. Stanko P., Feltsan T., Šebová I., Jovankovičová A.: Stomatochirurgia v predškolskom veku

22. 2. 2021

Večer I. internej kliniky LF UK a UNB

Predseda: doc. MUDr. S. Kiňová, PhD.

1. Komorníková A.: Klostridiové infekcie – diagnostika a terapia
2. Gašpar L.: Diabetická noha – najčastejšia príčina amputácií končatín
3. Oravec S.: Malé denzné LDL a ateroskleróza

8. 3. 2021

Klinicko – patologickoanatomická konferencia

Predseda: prof. MUDr. L. Danihel, PhD.

15. 3. 2021

Večer I. a II. kliniky anestéziológie a intenzívnej medicíny LFUK

Predseda: MUDr. J. Koutun, CSc.

1. Kálig K.: Problematika zastavenia obehu v zdravotníckom zariadení

2. Hanuljaková S.: Problematika monitorovania vedomia počas celkovej anestéziológie v 21. storočí
3. Gebhardtová A., Polakovičová I.: Vitamín C koktail pri sepe
4. Záhorec R.: Sepsa – diagnostika a terapia v kocke

22. 3. 2021

Večer Kliniky ústnej, čelustnej a tvárovej chirurgie LF UK a UNB

Predseda: MUDr. L. Czakov, PhD.

1. Czakov L.: Rekonštrukcie extraorálnych defektov orofaciálnej oblasti mikrovaskulárnymi lalokmi
2. Galis B.: Komplikácie pri mikrovaskulárnych rekonštrukciách malignít maxilofaciálnej oblasti
3. Hirjak D.: Chirurgická liečba vrodených anomálií skeletu tváre
4. Vavro M.: Sialoendoskopia v liečbe ochorení slinných žliaz

29. 3. 2021

Večer Imunologického ústavu LF UK

Predseda: doc. MUDr. M. Bucová, CSc.

1. Bucová M., Ďurmanová V., Čopíková D., Lisá I., Gmitterová K., Javor J., Buc M.: Úloha zápalu u pacientov so sclerosis multiplex
2. Suchánková M., Urban J., Gánovská M., Tibenská E., Szaboová K., Tedlová E., Majer I., Bobovčák M., Jonner J., Bucová M.: Úloha receptorov TREM-1 a TREM-2 v imunopatogenéze pľúcnej sarkoidózy a hypersenzitívnej pneumonitídy v kontexte T bunkovej imunitnej odpovede
3. Shawkatová I., Ďurmanová V., Javor J., Párnická Z.: Novšie rizikové varianty v genetickej determinácii Alzheimerovej choroby
4. Buc M.: Možnosti využitia regulačných T-lymfocytov v liečbe autoimunitných chorôb

Vážení páni doktor/ doktorka!

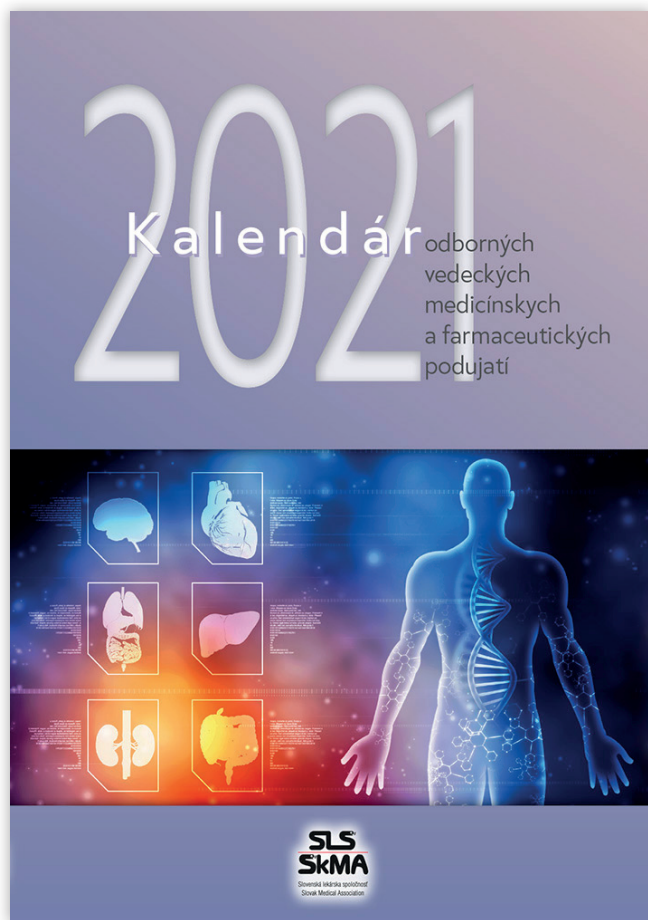
Výbor Spolku slovenských lekárov v Bratislave v snahe zabezpečiť vhodný program na pravidelné odborné večery (apríl - jún 2021) si Vás dovoľuje požiadať o nahlásenie Vašich príspevkov na adresu vedeckého sekretára Spolku slovenských lekárov (Doc. MUDr. V. Bzdúch, CSc., Detská klinika LF UK a NÚDCH, Limbová 1, 833 40 Bratislava 37).

V návrhu uveďte autorov, názov prednášky (bloku prednášok), panelovej diskusie, pracovisko (odbornú spoločnosť) garantujúce program a Vám vyhovujúci predbežný termín zaradenia prednášky do programu Spolku SL, ako aj spätnú adresu, telefón, e-mail, prípadne fax. Krátke zdelenia prednesených prednášok budú po dodaní vedeckému sekretárovi SSL (bzduch@gmail.com) uverejnené v Monitore Medicíny SLS.

Homepage Spolku slovenských lekárov v Bratislave: www.sslba.sk

Slovenská akreditačná rada pre kontinuálne medicínske vzdelávanie prideliť 2 kredity za účasť na odbornom večeri Spolku slovenských lekárov.

K A L E N D Á R 2021
odborných vzdelávacích podujatí Slovenskej lekárskej spoločnosti

Slovenská lekárska spoločnosť (SLS) každoročne zostavuje a vydáva ročenku **Kalendár odborných vzdelávacích podujatí SLS** (ďalej ročenka). Obsahuje základné informácie o plánovaných odborných a vedeckých vzdelávacích podujatiach SLS a jej organizačných zložiek, vrátane kolektívnych a pridružených členov, ktoré ako hlavný organizátor alebo spoluorganizátor v rámci sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov zabezpečuje, resp. ktoré odborne garantuje. Okrem názvu podujatia, dátumu a miesta konania sú v nich uvedené kontaktné adresy organizátorov podujatí. V súlade s platnou legislatívou organizátori podujatí vydávajú pre účastníkov Potvrdenia o účasti s príslušnou výškou CME kreditov.

Informácie o podujatiach sú zoradené podľa časovej následnosti a podľa abecedného poradia názvov odborných spoločností, spolkov lekárov a spolkov farmaceutov (ďalej len organizačné zložky SLS). Okrem základných a ďalších dôležitých informácií je v ročenke uvedený aktuálny zoznam všetkých organizačných zložiek SLS s počtom členov ku dňu redakčnej uzávierky.

Priebežnú aktualizáciu informácií zverejnených v ročenke (zmeny dátumu a miesta konania podujatí a pod.) a dodatočné zaradenie podujatí, ktoré neboli do redakčnej uzávierky registrované na SLS zabezpečujeme prostredníctvom stránky www.sls.sk a časopisu Monitor medicíny SLS.

Ročenka je bezplatne zasielaná všetkým výborom organizačných zložiek SLS, vrátane kolektívnych a pridružených členov. Kalendár podujatí SLS 2021 bude vydaný vo februári 2021.

PhDr. Želmíra Mácová, MPH
riaditeľka Sekretariátu SLS

Dr.h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
prezident SLS

OBJEDNÁVKA „KALENDÁR odborných podujatí SLS 2021“
(VS: 21-2002/8888)

Názov firmy:

Fakturačná adresa:

Kontaktná osoba:

Tel. / fax / e-mail:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Objednávame Kalendár SLS 2021 – v počte kusov.

Cena 15€/ks + poštovné/balné + DPH

Ceny sú stanovené dohodou (podľa zákona 18/1996 Z.z., v znení neskorších predpisov), bez DPH! Slovenská lekárska spoločnosť je platiteľom DPH. Faktúru vystavíme na základe Vašej objednávky.

Dátum:

Meno a priezvisko zodpovednej osoby
pečiatka firmy

Kalendár odborných podujatí SLS na I. polrok 2021

DÔLEŽITÝ OZNAM:

Z dôvodu pretrvávajúcej pandémie koronavírusu je možná zmena uvedených termínov podujatí. Platnosť termínov podujatí si prosím overte na uvedených kontaktoch. Ďakujeme za pochopenie!

JANUÁR 2021

Očkovanie proti COVID-19 – mýty, fakty, realita 13. január 2021

Webinár

Téma: Základné aspekty ochorenia COVID-19, možnosti ochrany so zameraním sa na očkovanie, rozdelenie a charakteristiky základných druhov vakcín, nežiaduce účinky a účinnostné dáta, princípy postvákcináčnej imunitnej odpovede, kontraindikácie očkovania.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie
prof. MUDr. Mgr. Miloš Jeseňák, PhD., MBA, Dott. Ric., MHA
Univerzitná nemocnica Martin
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 0918 737 098
e-mail: jesenak@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-MEDI management s. r. o., Ing. Dana Chodasová,
Bárdošova 2, 831 01 Bratislava,
0903 224 625, marketing@amed.sk
www.ssaki.eu, www.amed.sk

63. česko-slovenská psychofarmakologická konferencia

15. – 16. január 2021, Jeseník, Česká republika

Medzinárodná konferencia / on-line

Téma: Križovatky psychofarmakológie.

Hlavný organizátor:

Česká neuropsychofarmakologická spoločnosť, z. s.
Spoluorganizátor: Slovenská psychiatrická spoločnosť
www.cnps.cz

Spektrum ochorení neuromyelitis optica – NMOSD

19. január 2021 – 10. január 2022

Celoslovenský dištančný AD test

Téma: Diagnostika a liečba skupiny ochorení neuromyelitis optica – aktuálne poznatky.

Hlavný organizátor:

I. neurologická klinika LF UK a UNB
Slovenská neurologická spoločnosť
prof. MUDr. Peter Turčáni, PhD.
1. neurologická klinika LF UK a UNB
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
Tel.: 02/57290452, 0905 106957
e-mail: turcani1@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

SPACEIQ, s. r. o., Sokolská 18, 811 04 Bratislava,
Katarína Valachovičová, 0905 401757,
valachovicova@spaceiq.sk
www.neurologia.space

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec 21. január 2021, Lučenec, zasadačka Starej radnice

Miestny seminár

Téma: Gynekologicko-pôrodné oddelenie, III. DKL SZU.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Lučenec
MUDr. Peter Kirschner
Tel.: 047/4311265
e-mail: kirschner@lncsp.sk

XXX. bratislavské postgraduálne dni detskej neurológie

21. – 22. január 2021

Medzinárodný kongres / on-line

Hlavný organizátor:

Neuropediatrická sekcia
Slovenskej neurologickej spoločnosti
MUDr. Miriam Kolníková, PhD.
e-mail: kolnikova@nuch.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, https://MUDr.online/podujatia

Očkovanie proti Covid-19 – otázky a odpovede 27. január 2021

Celoslovenský seminár / dištančný on-line webinár

Téma: Očkovanie proti Covid-19.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť
alergológie a klinickej imunológie
prof. MUDr. Mgr. Miloš Jeseňák, PhD., MBA, FAAAAI
Oddelenie klinickej imunológie
a alergológie UN Martin
Klinika detí a dorastu JLF UK a UN Martin

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
Bárdošova 2, Biznis Centrum LUXE, 831 01 Bratislava,
Ing. Dana Chodasová,
0903 224 625, marketing@amed.sk
www.amed.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Strede

27. január 2021, Dunajská Streda, NSP, Svet zdravia -zasadačka OAİM

Téma: Ortopédia.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajžák
Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdavia.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NSP
Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

28. január 2021, Vranov nad Topľou

Miestny seminár / prezenčný

Téma: Prehľad špecializačných prác.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svetzdavia.com

Spoluorganizátor:

Vranovská nemocnica a. s.
Organizačno-technické zabezpečenie: Vranovská nemocnica a. s.
www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

XLV. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou

január – jún 2021

Téma: Výchova a vzdelávanie v ošetrovatelstve zamerané na podporu a ochranu komunitného zdravia -multidisciplinárna spolupráca so sociálnymi pracovníkmi a pracovníkmi pôsobiacimi vo verejnom zdravotníctve V., Varia.

Hlavný organizátor:

Sekcia pedagogických pracovníkov SSSaPA,
prof. PhDr. Ivica Gulášová, PhD., MHA
Narcisová 40, 821 01 Bratislava
Tel.: 0901 780780
e-mail: mpalun@gmail.com,
ivica.gulasova4@gmail.com

FEBRUÁR 2021

Okresný odborný seminár

1. február 2021

Prešov, Kinosála psychiatrického pavilónu FNŠP J. A. Reimana

Téma: Neurologické ošetrovatelstvo.

Hlavný organizátor:

Spolok SSPA v Prešove
Organizačné zabezpečenie podujatia:
PhDr. Božena Sokolová, MHA, MPH
FNŠP J. A. Reimana Oddelenie ortopédie

Hollého 14, 080 01 Prešov

Tel.: 051/ 7011774, 0908 197410

e-mail: sokolova@fnspresov.sk

IV. kazuistiky v internej medicíne a kardiológii 4. – 5. február 2021

Celoslovenská konferencia/dištancná live stream webinár

Téma: Kazuistiky z internej medicíny a kardiológii.

Hlavný organizátor:

Slovenská internistická spoločnosť
prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
Organizačno-technické zabezpečenie:
A-medi management, s. r. o.,
Bárdošova 2, Biznis Centrum LUXE, 831 01 Bratislava,
0903 224625, marketing@amed.sk
www.amed.sk

Psychofarmakologické sympóziu**4. – 5. február 2021**

Celoslovenské sympóziu, dištančné, on-line

Téma: Keď sa v liečbe nedarí / Umenie liečiť.**Hlavný organizátor:**Psychofarmakologická sekcia SPsS
MUDr. Dagmar Breznoščíková, PhD.Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, lekárska fakulta
Trieda SNP 1, 040 11 Košice

Tel.: 055/2343393, 0918 689353

e-mail: dagmar.breznosckova@upjs.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:Berlina, s. r. o., Donnerova 7, 841 04 Bratislava,
Dr. Katarína Šutovská, MBA,02/20783555, 0915 728903, office@berlina.sk
www.psychiatry.sk, www.psychofarmakologia2020.berlina.sk, www.medicinskyportal.sk**Stretnutie mladých gynekológov****5. február 2021, Banská Bystrica, Hotel Lux**

Celoslovenská konferencia

Téma: Doškolenie v gynekológii a pôrodnictve, predateštná príprava gynekológov.**Hlavný organizátor:**

Sekcia mladých gynekológov SGPS

Koordínator: MUDr. Pavel Doležal

www.sgps.sk

XXII. RINOFEST – Demonštračný kurz septorinoplastiky a endoskopie chirurgie PND**7. – 9. február 2021, Klinika otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – FN**Medzinárodné vzdelávacie podujatie – chirurgický kurz
Téma: Chirurgia nosa a PND.**Hlavný organizátor:**

Klinika otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – FN

Rinologická sekcia SSO

MUDr. Marián Sičák, PhD.

ul. Generála Vesela 21, 034 26 Ružomberok

Tel.: 044/4382634

e-mail: vajzerova@uvn.sk

Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Klinika otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku, Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN

Mgr. Ľubomíra Vajzerová

- sekretariát Kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku, 044/4382634, vajzerova@uvn.sk

www.plastikanosa.eu, http://www.uvn.sk

Škola rádiológie III – Hrudná rádiológia**11. február 2021**Celoslovenský seminár / dištančný on-line webinár
Vzdelávací kurz určený najmä pre lekárov zaradených do atestačnej prípravy v odbore rádiológia ako aj iných lekárov so záujmom o vzdelávanie v odbore rádiológia.**Hlavný organizátor:**

Slovenská rádiologická spoločnosť

MUDr. Andrej Klepanec, PhD., MPH, EBIR

Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava

Tel.: 0905 273275

e-mail: info@slovakradiology.sk

www.slovakradiology.sk

Škola rádiológie IV – Urgentná rádiológia**12. február 2021**

Celoslovenský seminár / dištančný on-line webinár

Vzdelávací kurz určený najmä pre lekárov zaradených do atestačnej prípravy v odbore rádiológia ako aj iných lekárov so záujmom o vzdelávanie v odbore rádiológia.

Hlavný organizátor:Slovenská rádiologická spoločnosť
MUDr. Andrej Klepanec, PhD., MPH, EBIR

Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava

Tel.: 0905 273275

e-mail: info@slovakradiology.sk

www.slovakradiology.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy**17. február 2021, Dolný Kubín, Veľká zasaďačka DONsP**

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy

Oddelenie anestéziológie a intenzívnej medicíny

MUDr. František Mičáň

e-mail: sekretarslo@gmail.com

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec
18. február 2021, Lučenec, zasaďačka Starej radnice

Miestny seminár

Téma: OAİM, RDG.**Hlavný organizátor:** Spolok lekárov Lučenec

MUDr. Peter Kirschner

Tel.: 047/4311265

e-mail: kirschner@lcnspsk

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou
18. február 2021, Vranov nad Topľou

Miestny seminár / prezenčný

Téma: Fórum mladých odborníkov.**Hlavný organizátor:**

Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou

MUDr. Marína Romanová, MPH

Vranovská nemocnica, a. s.

M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou

Tel.: 0918 584470

e-mail: marina.romanova@svezdravie.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica a. s.**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Vranovská nemocnica a. s.

www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Efektívny manažment parodontológie v modernej praxi 1.**18. – 20. február 2021, Prešov**

Celoslovenský seminár / prednášky + praktický kurz na pokračovanie

Téma: Mechanická, chemická a chirurgická liečba parodontu.**Hlavný organizátor:**

Slovenská parodontologická spoločnosť

doc. MUDr. Eva Kovalová, PhD.

Tel.: 0908 974703

e-mail: kovalova@nextra.sk

Spoluorganizátor: Slovenská stomatologická spoločnosť, Slovenská dentálnohygienická spoločnosť, Fakulta zdravotníckych odborov PU v Prešove.**Organizačno-technické zabezpečenie:**doc. MUDr. Eva Kovalová, PhD., 0908 974703,
kovalova@nextra.sk

www.zdravyusmev.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Stredě
24. február 2021, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia – zasaďačka OAİM**Téma:** Gynekológia.**Hlavný organizátor:**

Spolok lekárov Dunajská Streda

MUDr. Edit Rajzák

Tel.: 031/5571215, –490, –227

e-mail: edit.rajzak@svezdravie.com

Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP

Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

25. február 2021 Odborný okresný seminár Lučenec**Téma:** Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta s rizikom vzniku a rozvoja Malnutricie. Stav malnutricie vo všetkých fázach starostlivosti. Posúdenie rizika vzniku a rozvoja malnutricie. Kazuistika.**Hlavný organizátor:**

Spolok SSPA v Lučenci

Organizačné zabezpečenie podujatia:

Mgr. M. Kiapesová, dipl. sestra

Anna Belková

Všeobecná nemocnica

Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec

Tel.: 0908 368 877

e-mail: kiapesova@lcnspsk

e-mail: belkova@lcnspsk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach
(raz mesačne – štvrtý štvrtok v mesiaci)**25. február 2021, Michalovce, Veľká zasaďačka NsP****Téma:** Psychiatrická nemocnica Michalovce.**Hlavný organizátor:** Spolok lekárov v Michalovciach

MUDr. Matúš Virčík

Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce

Tel.: 0907 653767

e-mail: vircikmatus@gmail.com

Spoluorganizátor: RLK Košice**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Spolok lekárov v Michalovciach,

Špitálska 2, 071 01 Michalovce

www.procure.sk/spolok-lekarov-sls/

MAREC 2021**Okresný odborný seminár****1. marec 2021****Prešov, Kinosála psychiatrického pavilónu FNsP J. A. Reimana****Téma:** Rehabilitačné ošetrovateľstvo.**Hlavný organizátor:**

Spolok SSPA v Prešove

Organizačné zabezpečenie podujatia:

PhDr. Božena Sokolová, MHA, MPH

FNsP J. A. Reimana Oddelenie ortopedie

Hollého 14, 080 01 Prešov

Tel.: 051/ 7011774, 0908 197410

e-mail: sokolova@fnspresov.sk

Bienále disekcie spánkovej kosti a chirurgie stredného ucha**6. – 8. marec 2021, Bratislava, Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB**

Celoslovenský workshop /prezenčný

Téma: Disekcia spánkovej kosti a chirurgia stredného ucha.**Hlavný organizátor:**

Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB

Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu

a chirurgiu hlavy a krku

prof. MUDr. Milan Profant, CSc.

Regina Hubková

Antolská 11, Bratislava
Tel.: 02/63531541
e-mail: hubkova@pe.unb.sk

Spoluorganizátor:

Nadácia Sluch ako dar

Organizačno-technické zabezpečenie:

Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB
www.sso.sk

Otologický deň

9. marec 2021, Bratislava, Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Otológia, diagnostika, konzervatívna, chirurgická liečba.

Hlavný organizátor:

Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB
Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku
prof. MUDr. Milan Profant, CSc.
Regina Hubková
Antolská 11, Bratislava

Tel.: 02/63531541

e-mail: hubkova@pe.unb.sk

Spoluorganizátor: Nadácia Sluch ako dar

Organizačno-technické zabezpečenie:

Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LF UK a UNB
www.sso.sk

X. kongres miniinvasive chirurgie s medzinárodnou účasťou

XXXVI. Stredoslovenské chirurgické dni

11. – 12. marec 2021, Tále, hotel Partizán

Téma: Videokazuistiky „Ako to robím ja“, zaujímavé kazuistiky + live prenos

Hlavný organizátor:

Sekcia endoskopické chirurgie
Slovenskej chirurgickej spoločnosti
www.sech.sk

XXVI. výročný kongres Slovenskej oftalmologickej spoločnosti

11. – 13. marec 2021, Košice, Hotel DoubleTree by Hilton

Medzinárodný kongres

Téma: Varia.

Hlavný organizátor:

Slovenská oftalmologická spoločnosť

Spoluorganizátor: Očné oddelenie UN LP Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:

Progress CA, s. r. o., p. Čižmarová
www.soska.sk, www.progress.eu.sk

XVI. jarný reumatologický seminár a I. reumatologický ošetrovateľský deň

12. marec 2021, Piešťany

Celoslovenský seminár / kombinovaný

Téma: Sekcia mladých reumatológov. Kardiálne komorbidity. Autoimunitné reumatologické ochorenia.

Hlavný organizátor:

Slovenská reumatologická spoločnosť

MUDr. Martin Žlnay, PhD.

e-mail: martin.zlnay@nurch.sk

doc. MUDr. Želmíra Macejová, PhD., MPH, mím. Prof.

e-mail: macejova@hotmail.com

Spoluorganizátor: Národný ústav reumatických chorôb, SLK Piešťany, a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:

TAJAPAN, s. r. o., Vážska 1, 821 07 Bratislava, zuzana.
fuzova@tajpan.com
www.srs-sls.sk

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov Rimavská Sobota

13. marec 2021, Rimavská Sobota

Okresný seminár /prezenčný

Téma: Kazuistiky v odboroch pediatria a psychiatria.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Rimavská Sobota

MUDr. Attila Gányovics

Tomašovská 49, 979 01 Rimavská Sobota

Tel.: 0908 162031

e-mail: Dr. ati@azet.sk

http://spoloklekarovs.wordpress.com

Jarný gynekologický deň 2021

17. marec 2021, Bratislava, Hotel Falkensteiner

Téma: Hormonálna liečba v gynekológii.

Hlavný organizátor:

Sekcia gynekologickej endokrinológie, klimaktéria a sénia SGPS
prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB

Antolská 11, Bratislava

www.sgps.sk

XXV. Guensbergerov deň

17. marec 2021, Bratislava, Psychiatrická klinika LFUK a UNB

Celoslovenská konferencia

Téma: Nové trendy v oblasti psychopatologického výskumu. Klasifikácie duševných porúch (DSM-5 a MKCH-11). Kazuistiky.

Hlavný organizátor:

Sekcia psychopatológie SPS

doc. MUDr. Ľubica Forgáčová, PhD.

Psychiatrická klinika SZU, UNB Ružinov

Ružinovská 6, 826 06 Bratislava

Tel.: 02/48234574

e-mail: forgacova@ru.unb.sk

Spoluorganizátor:

Psychiatrická klinika LFUK

a UNB Bratislava, Staré Mesto

Organizačno-technické zabezpečenie:

SLS, Pavol Vician,

vician@sls.sk

www.psychiatriy.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy

17. marec 2021, Dolný Kubín, Veľká zasadačka DONsP

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy

Interné oddelenie

MUDr. Peter Letavay, MBA

e-mail: sekretarslo@gmail.com

Jarný gynekologický deň 2021

18. marec 2021, Žilina, Hotel Holiday Inn

Téma: Hormonálna liečba v gynekológii.

Hlavný organizátor: Sekcia gynekologickej

endokrinológie, klimaktéria a sénia SGPS

prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB

Antolská 11, Bratislava

www.sgps.sk

XXXI. Getlíkov deň

18. marec 2021, Bratislava, Nemocnica sv. Cyrila a Metoda UNB

Medzinárodná konferencia

Téma: Diagnostické a terapeutické postupy v pediatrii.

Hlavný organizátor:

Lekárska fakulta SZU – Klinika pre deti a dorast

A. Getlíka LF SZU a UN Bratislava

doc. MUDr. Katarína Furková, CSc., mím. Prof.

Klinika pre deti a dorast A. Getlíka LF SZU

a UNB, Katedra pediatrie LF SZU a UNB

Tel.: 02/68672354, –2677

e-mail: katedrapediatrie@gmail.com

Spoluorganizátor organizačno-technické

zabezpečenie:

UNB, Nemocnica sv. Cyrila a Metoda,

Antolská 11, 851 07 Bratislava,

Slovenská pediatričná spoločnosť,

A-medi management, s. r. o.

www.amed.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

18. marec 2021, Lučenec, zasadačka Starej radnice

Miestny seminár

Téma: LC – ONCOMED, ORO –kožné malignity.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Lučenec

MUDr. Peter Kirschner

Tel.: 047/4311265

e-mail: kirschner@lcnsp.sk

Efektívny manažment parodontológie v modernej praxi 2.

18. – 20. marec 2021, Prešov

Celoslovenský seminár / prednášky + praktický kurz na pokračovanie

Téma: Mechanická, chemická a chirurgická liečba parodontu.

Hlavný organizátor:

Slovenská parodontologická spoločnosť

doc. MUDr. Eva Kovalová, PhD.

Tel.: 0908 974703

e-mail: kovalova@nextra.sk

Spoluorganizátor:

Slovenská stomatologická spoločnosť,

Slovenská dentálnohygienická spoločnosť,

Fakulta zdravotníckych odborov PU v Prešove.

Organizačno-technické zabezpečenie:

doc. MUDr. Eva Kovalová, PhD.,

0908 974703, kovalova@nextra.sk

www.zdravyusmev.sk

XXIII. demonštračný kurz chirurgie stredného ucha a disekcie spánkovej kosti

21. – 23. marec 2021, Klinika otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – FN

Medzinárodné vzdelávacie podujatie – chirurgický demonštračný kurz

Téma: Chirurgia stredného ucha.

Hlavný organizátor:

Klinika otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – FN

Otologická sekcia

MUDr. Marián Siciák, PhD.

ul. Generála Vesela 21, 034 26 Ružomberok

Tel.: 044/4382634

e-mail: vajzeroval@uvn.sk

Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť

pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku

Organizačno-technické zabezpečenie: Klinika

otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku,

Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN

Mgr. Ľubomíra Vajzerová – sekretariát Kliniky ORL

a chirurgie hlavy a krku,

044/4382634, vajzeroval@uvn.sk

www.plastikanosa.eu, http://www.uvn.sk

Jarný gynekologický deň 2021

24. marec 2021, Banská Bystrica, Hotel Dixon

Téma: Hormonálna liečba v gynekológii.

Hlavný organizátor:

Sekcia gynekologickej endokrinológie, klimaktéria

a sénia SGPS

prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB

Antolská 11, Bratislava

www.sgps.sk

66. kongres slovenských a českých detských chirurgov

24. – 27. marec 2021, Vysoké Tatry, Horný Smokovec, Grand Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres / prezenčný

Téma: Nekrotizujúca enterokolitída, detská traumatológia, traumatológia, varia.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť detskej chirurgie,

traumatológia a endoskopické chirurgie
MUDr. Martin Smrek, PhD.
Klinika detskej chirurgie NÚDCH LFUK
Limbová 1, 831 01 Bratislava
Tel.: 0905 451695
e-mail: smrek1@gmail.com
Organizačno-technické zabezpečenie:
Kongresové oddelenie SLS
www.ssdchtech.online

Jarný gynekologický deň 2021 25. marec 2021, Košice, Hotel Yasmin

Téma: Hormonálna liečba v gynekológii.

Hlavný organizátor: Sekcia gynekologickej endokrinológie, klimaktéria a sénia SGPS prof. MUDr. Miroslav Borovský, CSc.
I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB
Antolská 11, Bratislava
www.sgps.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

(raz mesačne – štvrtý štvrtok v mesiaci)

25. marec 2021, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: OAIM.

Hlavný organizátor:
Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatus@gmail.com
Spoluorganizátor: RLK Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procure.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

25. marec 2021, Vranov nad Topľou

Miestny seminár / prezenčný

Téma: Anestéziológia a intenzívna medicína.

Hlavný organizátor:
Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svetzdavia.com
Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica a. s.
Organizačno-technické zabezpečenie:
Vranovská nemocnica a. s.
www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Onkologická klinika SZU FNŠP FDR Banská Bystrica

25. marec 2021, Oddelenie hematológie FNŠP FDR BB

Téma: Súčasné liečebné možnosti HCC, Žilové vstupy – ich prínos a ošetrovateľská starostlivosť, Psychosociálna podpora onkologických pacientov, Práca psychológa na onkológii, Rádioterapia, Aferézny systém Spectra Optia – jeho využitie na našom pracovisku, Spracovanie a skladovanie periférnych kmeňových buniek, Transplantácia periférnych kmeňových buniek, Špecifiká ošetrovateľskej starostlivosti na Hematologickej JIS

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Banskej Bystrici
Organizačné zabezpečenie podujatia:
Mgr. Soňa Prandlová
Tel.: 0903 236 356
e-mail: prandlovasona@azet.sk

16. vedecká konferencia venovaná pamiatke prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.

26. marec 2021, Kongresové centrum Topoľčianky

Medzinárodná konferencia/ prezenčná

Téma: Varia.

Hlavný organizátor:

Slovenská diabetologická spoločnosť
MUDr. Marta Korecová
Rastislavova 18, 911 05 Trenčín
Tel.: 032/6520686, 0905 915818
e-mail: korecova.dia@rkorec.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
Kongresové oddelenie SLS, Valéria Petrovičová,
petrovicova@sls.sk
www.diaslovakia.sk

XXIX. deň prim. MUDr. Jána Straku

26. marec 2021, Žiar nad Hronom, Hotel Luna

Celoslovenská konferencia

Téma: Starostlivosť o ženu, matku a dieťa.

Hlavný organizátor:
Spolok lekárov Žiar nad Hronom
MUDr. Bronislava Berndtová
Svet zdravia a. s., Všeobecná nemocnica
Sládkovičova 11, 965 01 Žiar nad Hronom
Tel.: 0908 284186
e-mail: bronislava.berndtova@gmail.com

Spoluorganizátor:
Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť
Gynekologicko-pôrodné oddelenie
Žiar nad Hronom

Transplantačno-nefrologický seminár pri príležitosti Svetového dňa obličiek

26. marec 2021, Martin, Hotel Turiec

Celoslovenský seminár / prezenčný

Téma: Zdravé obličky.

Hlavný organizátor:
Slovenská nefrologická spoločnosť
doc. MUDr. Ivana Dedinská, PhD.
Univerzitná nemocnica Martin
Kollárova 2, 036 01 Martin
Tel.: 043/4203920
e-mail: ivana.dedinska@uniba.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
Farmi Profi, Ing. Michaela Hladová, 0903 133638, hladova@farmi-profi.sk
www.nfro.sk, www.transplant.sk

XXV. Šubjakov deň

26. marec 2021, Martin, Veľká a malá poslucháreň UNM

Medzinárodná konferencia

Téma: Dentoalveolárna a maxilofaciálna chirurgia.

Hlavný organizátor: Klinika stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie JLF UK a UNM
Slovenská spoločnosť oro-maxilofaciálnej chirurgie
doc. MUDr. Dagmar Státelová, CSc., mim. Prof.
Klinika stomatológie a maxilo-faciálnej chirurgie,
Univerzitná nemocnica Martin
Kollárova 5, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203517
e-mail: dagmar.statelova@uniba.sk,
stomatologia@unm.sk

Spoluorganizátor: Slovenská stomatologická spoločnosť, Slovenská komora zubných lekárov,
Spolok lekárov Martin, Občianske združenie pre rozvoj stomatológie a tvárove-čelustnej chirurgie
www.unm.sk www.jfmed.uniba.sk

IV. HIV dni

26. – 27. marec 2021, Turčianske Teplice

Medzinárodná konferencia

Téma: Aktuálne novinky v diagnostike a liečbe HIV.

Hlavný organizátor: Klinika infektológie a cestovnej medicíny JLF UK a UNM
doc. MUDr. Katarína Šimeková, PhD.
e-mail: katarina.simekova@uniba.sk

Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť infektológov

XXIX. Bárdošov memoriál

31. marec 2021, Bratislava, Kongresová sála UNB Petržalka

Celoslovenská konferencia

Téma: Stav asistovanej reprodukcie v podmienkach

Slovenska a počas pandémie SARS-Covid-19.

Hlavný organizátor: Sekcia asistovanej reprodukcie SGPS
MUDr. Martin Petrenko, CSc.
I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB
Antolská 11, Bratislava

Spoluorganizátor: Univerzitná nemocnica Bratislava
www.sgps.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Strede

31. marec 2021, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia – zasadačka OAIM

Téma: Interné.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajžák
Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdavia.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP
Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

Svetový deň obličiek 2021/ World Kidney Day 2021

marec /apríl 2021, Bratislava a ostatné krajské mestá

Krajský seminár

Téma: Zdravie obličiek pre každého všade – dobrý život s chorobou obličiek / Kidney Health for Everyone Everywhere – Living Well with Kidney Disease.

Hlavný organizátor:
Slovenská nefrologická spoločnosť
doc. MUDr. Martin Demeš, PhD., MPH
I. interná klinika SZU, UNB
Limbova 5, 833 05 Bratislava
Tel.: 02/59542670
e-mail: martin.demes@kr.unb.sk
+ krajskí odborníci pre nefrológiu
Organizačno-technické zabezpečenie:
FARM-PROFI, s. r. o.,
Pestovateľská 2, 821 04 Bratislava,
PharmDr. Katarína Bilá, Ing. Michaela Hladová,
0918 655120, 02/64461614, 1555; bila@farmi-profi.sk
www.nfro.sk

Odborný seminár

marec 2021

13,00–15,00 hod., poslucháreň UNM – Martin

Téma: Ošetrovateľská starostlivosť o pacientov na Očnej klinike, špecifiká práce na Oddelení lekárskej genetiky, špecifiká práce na Ústave klinickej biochemie. Ošetrovateľská starostlivosť o pacientov na Očnej klinike (2 prednášky), špecifiká práce na Oddelení lekárskej genetiky (1 prednáška), špecifiká práce na Ústave klinickej biochemie (1 prednáška), špecifiká práce na Klinike telovýchovného lekárstva (1 prednáška)

Organizátor: Očná klinika, Oddelenie lekárskej genetiky, Ústav klinickej biochemie, Klinika telovýchovného lekárstva, Spolok SSPA v Martine

Organizačné zabezpečenie podujatia:

PhDr. Jana Ucháčová
KDCH UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203147
e-mail: janau@zoznam.sk
PhDr. Eva Ferencová
KPaF UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4133950
e-mail: ferencova@mfn.sk

APRÍL 2021

Kurz Dysfágia

5. apríl 2021, Bratislava, Klinika ORL a chirurgie hlavy a krku LFUK a UNB

Celoslovenský workshop / prezenčný

Téma: Dysfágia.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku doc. MUDr. Miroslav Tedla, PhD., MPH Antolská 11, 851 07 Bratislava Tel.: 0905 303007 e-mail: miro.tedla@gmail.com

Spoluorganizátor: Klinika otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku LFUK a UNB

Organizačno-technické zabezpečenie: Štefánia Horváthová Tel.: 02/68672052 www.sso.sk

XXVI. GASTROFÓRUM

7. – 9. apríl 2021, Štrbské Pleso, Hotel Patria

Medzinárodný kongres / kombinovaný

Téma: Postgraduálne vzdelávanie. Pečeň, žľazové cesty a pankreas.

Hlavný organizátor:

Slovenská gastroenterologická spoločnosť MUDr. Eduard Veseliny, PhD. Bajkalská 18/A, 821 08 Bratislava

Organizačno-technické zabezpečenie:

TAJAPAN, s. r. o., Hrachova 6, 821 05 Bratislava, Ing. Zuzana Fúzová, 0911 454291, zuzana.fuzova@tajpan.com www.gastroforum.sk, www.sgssls.sk

XXIV. slovenský kongres cievnej chirurgie s medzinárodnou účasťou

8. – 10. apríl 2021, Jasná, Demänovská dolina, Residence hotel Družba

Medzinárodný kongres

Téma: Chirurgická a endovaskulárna liečba cievnych ochorení.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť cievnej chirurgie MUDr. Ján Tomka, PhD., MPH e-mail: jan.tomka@nusch.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Farmi-Profi, s. r. o., PharmDr. Katarína Bilá, 0918 655120, Ing. Michaela Hladová, 0903 133638, hladova@farmi-profi.sk www.sscch.sk, www.cievnachirurgia2021.sk

52. spoločná konferencia Sekcie detské gynekologie ČGPS a Sekcie gynekologie detí a dospievajúcich SGPS

8. – 10. apríl 2021, Lázně Bělehrad, Česká republika

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Téma: Novinky v oblasti detskej gynekológie.

Hlavný organizátor:

Sekcie gynekologie detí a dospievajúcich SGPS MUDr. Jana Alešová MUDr. Zuzana Nižňanská, PhD.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB Antolská 11, Bratislava

Spoluorganizátor: Sekcie detské gynekologie ČGPS ČLS JEP www.sgps.sk

Kazuistiky v gynekológii a pôrodnictve

9. – 10. apríl 2021, Jasná, Hotel Grand

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Prezentácia zaujímavých kazuistik v gynekológii a pôrodnictve.

Hlavný organizátor:

Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť doc. MUDr. Martin Redecha, PhD. I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB Antolská 11, Bratislava

www.sgps.sk

XIX. martinské dni imunológie

14. – 16. apríl 2021, Martin

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Téma: Imunológia a alergológia.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť

alergologie a klinickej imunologie

Ing. Jela Petrisková

Univerzitná nemocnica Martin

Kollárova 2, 036 01 Martin

Tel.: 0905 74778

e-mail: jela.petriskova@gmail.com

prof. MUDr. Mgr. Miloš Jeseňák, PhD., MBA, Dott. Ric., MHA JLF UK Martin

Spoluorganizátor: Spoločnosť alergológov

a klinických imunológov o. z.

Organizačno-technické zabezpečenie:

Agentúra IMPRES, s. r. o., Volgogradská 23, Martin, 0907 747778, jela@agenturaimpres.sk www.mdi-martin.com

19. Dobrotkov deň

15. apríl 2021, Bratislava, Filozofická fakulta UK

Celoslovenské sympóziu / kombinované

Téma: Forenzná psychológia a psychiatria.

Hlavný organizátor:

Slovenská psychiatrická spoločnosť

Katedra psychologie FiF UK

prof. PhDr. Anton Heretik, PhD.

e-mail: anton.heretik@gmail.com

www.psychiatriy.sk

XII. hemofilické dni s medzinárodnou účasťou

15. – 16. apríl 2021, Bratislava

Medzinárodná konferencia

Téma: Národný register hemofílie a iných vrodených koagulopatií. Farmakokineticky riadená profylaxia, koncentráty FVIII a FIX s predĺženým biologickým polčasom. Pokroky v nefaktorovej liečbe hemofílie. Zriedkavé vrodené koagulopatie.

Hlavný organizátor:

Slovenská hemofilická pracovná skupina SHaTS

prof. MUDr. Angelika Bátorová, PhD.

KHaT LFUK SZU, UNB

Antolská 11, 851 07 Bratislava

Tel.: 0905 241354

e-mail: batorova@hotmail.sk

Spoluorganizátor: Slovenská hematologická

a transfúziologická spoločnosť,

Slovenské hemofilické združenie

Organizačno-technické zabezpečenie:

FARMi Profi, s. r. o., Dr. K. Bilá, 02/64461555,

www.farmi-profi.sk

www.hematology.sk

Kongres Slovenskej transplantologickej spoločnosti

15. – 17. apríl 2021, Vysoké Tatry, Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres / prezenčný

Téma: Transplantácia orgánov, transplantácia tkanív, regeneratívna medicína, radcovský program.

Hlavný organizátor:

Slovenská transplantologická spoločnosť

doc. MUDr. Ivana Dedinská, PhD.

Univerzitná nemocnica Martin

Kollárova 2, 036 01 Martin

Tel.: 043/4203920

e-mail: ivana.dedinska@uniba.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Tajpan, Hrachová 6, 821 05 Bratislava,

PhDr. Zuzana Trebatická,

0911 454293, zuzana.trebaticka@tajpan.com

www.transplant.sk, www.tajpan.com

XXXIII. Internal meeting Sekcie intenzívnej starostlivosti v pediatrii

16. – 17. apríl 2021, Vysoké Tatry

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Anti-infekčná liečba u kriticky chorých. Varia. Anestézia: Ako to robím ja / my. Varia.

Hlavný organizátor:

Sekcia intenzívnej starostlivosti v pediatrii pri SPS

MUDr. Mária Pisarciková, PhD.

KPAIM DFN a UPJŠ LF

Trieda SNP 1, 040 11 Košice

Tel.: 055/2354143, 2354137

e-mail: pisarcikova@dfnkošice.sk

Spoluorganizátor: Sekcia pediatrickej anestézie

SSAIM, KPAIM Lekárska fakulta UPJŠ a DFN Košice,

Občianske združenie Detské ARO Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,

Bárdošova 2, 831 01 Bratislava,

Mgr. Klára Steiningrová, 0911 038002, klara@amedi.sk

www.sls-sps.sk, www.dfnkošice.sk, www.amedi.sk

14. slovenská a 59. československá AT konferencia s medzinárodnou účasťou

16. – 18. apríl 2021, Bardejovské Kúpele

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Hlavný organizátor:

Sekcia drogových závislostí SPsS

MUDr. Miroslav Grohol

Psychiatrické odd. NsP Sv. Jakuba, n. o.

Bardejov

Tel.: 0907 948496

e-mail: miro.grohol@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Agentúra KAMI, s. r. o.

www.psychiatriy.sk, adzpo.sk/sk, www.agenturakami.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy

21. apríl 2021, Dolný Kubín, Veľká zasaďačka DONsP

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy

Rádiologické oddelenie

MUDr. Jana Pramuková

e-mail: sekretarslo@gmail.com

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

22. apríl 2021, Lučenec, zasaďačka Starej radnice

Miestny seminár

Téma: Chirurgia, OCCH – Pokroky v miniinvazívnej chirurgii.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Lučenec

MUDr. Peter Kirschner

Tel.: 047/4311265

e-mail: kirschner@lcnsp.sk

XXIV. stretnutie detských hematológov, transfúziológov a onkológov

22. – 23. apríl 2021, Bratislava

Medzinárodná konferencia / dištančná on-line

Téma: Nádory CNS. Chirurgia v detskej onkológii. Leukémie. Poruchy leukocytov. Poruchy trombocytov. Laboratórna diagnostika detských hematologických ochorení. Rôzne.

Hlavný organizátor:

Sekcia detskej onkológie a hematológie Slovenskej

pediatrickej spoločnosti

MUDr. Oksana Fábri, PhD.

OLM-HaT

Limbová 1, 833 40 Bratislava

Tel.: 02/59371692

e-mail: oksana.fabri@nudch.eu

Spoluorganizátor: Hematologické a transfúziologické pracovisko OLM NÚDCH, Klinika detskej hematológie a onkológie LFUK a NÚDCH

Organizačno-technické zabezpečenie:
JeffAudio, Juraj Fedorco
Kongresové oddelenie SLS,
Valéria Petrovičová, petrovicova@sls.sk

XII. stredoeurópsky kongres urgentnej medicíny a medicíny katastrof **XXV. kongres Slovenskej spoločnosti urgentnej medicíny a medicíny katastrof**

22. – 24. apríl 2021, Vyhne, Hotel Sitno

Medzinárodný kongres

Téma: Novinky v odbore a nové odporúčania v KPR, COVID–19 urgentné príjmy, trauma, geriatrický a psychiatrický pacient, urgentná kardiológia, urgentná sonografia, neurológia.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť urgentnej medicíny a medicíny katastrof
MUDr. Táňa Buliková, PhD.
Svätoplukova 9, 903 01 Senec
Tel.: 0908 498266
e-mail: tana.bulikova@gmail.com

Spoluorganizátor: Občianske združenie
Hviezda života

Organizačno-technické zabezpečenie:
Občianske združenie Hviezda života,
Jozef Kojš, jozef.kojš@kongresum.sk
www.kongresum.sk

Deň kliniky algeziológie

23. apríl 2021, Banská Bystrica, Hotel Dixon

Celoslovenský seminár / prezenčný

Téma: Diagnostika a liečba nekardiogénnych bolestí hrudníka a krku, komplikácie a kazuistiky.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť pre štúdium a liečbu bolesti
doc. MUDr. Igor Martuliak, PhD.

Spoluorganizátor: Algeziologická klinika SZU, FNsP
F. D. Roosevelt, 975 17 Banská Bystrica

Organizačno-technické zabezpečenie:
Kongresové oddelenie SLS
Martimed, s. r. o.
www.pain.sk

XIV. konferencia Sekcie cervikálnej patológie a kolposkopie

23. – 24. apríl 2021, Bratislava, Hotel Carlton

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Téma: Prevencia, diagnostika a liečba premalignných a maligných ochorení dolnej časti genitálneho traktu.

Hlavný organizátor:

Sekcia cervikálnej patológie a kolposkopie pri SGPS
MUDr. Jozef Jendrušák
OGAMA s. r. o.

Kyjevské námestie 9, 974 04 Banská Bystrica
Tel.: 0907 817631
e-mail: lekar@ogama.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:
Agentúra KAMI s. r. o., letná 82/75, 052 01 Spišská Nová Ves, Štefánia Kamenická, kami@agenturakami.sk
www.kolposkopia.sk
http://sgps-kongres.sk/kolposkopia/

15. osteofórum

23. – 24. apríl 2021, Košice, Hotel Yasmin

Celoslovenský kongres

Téma: Aktuálne problémy diagnostiky a liečby osteoporózy.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť pre osteoporózu a metabolické ochorenia kostí
MUDr. Soňa Tomková, PhD.
Tel.: 0905 357174
e-mail: tomkova@yahoo.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress CA, s. r. o., Ing. Beáta Kapustová, 055/6806261,
beata.kapustova@progress.eu.sk
www.osteoforum.sk, www.progress.eu.sk

XXX. Štefánikov deň

28. apríl 2021, Bratislava, Konferenčná sála UNB Petržalka

Krajské sympóziu / prezenčné

Téma: Analýza perinatálnych výsledkov v Bratislavskom kraji v roku 2020.

Hlavný organizátor:

Sekcia perinatálnej medicíny SGPS
doc. MUDr. Miroslav Korbeľ, CSc.

I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB
Antolská 11, Bratislava
www.sgps.sk

X. sympóziu o primárnych imunodeficienciách

28. apríl 2021, Bratislava

Medzinárodné sympóziu / prezenčné

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
alergológie a klinickej imunológie
doc. MUDr. Peter Čiznár, CSc.

Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, https://MUDr. online/podujatia

Novinky v leteckom lekárstve 1/2021

28. apríl 2021, Košice, UN – Nemocnica sv. Michala a. s.

Celoslovenský seminár / prezenčný

Téma: Neurinóm akustiky a AME, hypertrofická osteoartritída a AME, úrazy hlavy a AME, únava, stres, pracovné zaťaženie pilotov.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť leteckého lekárstva
MUDr. Otokár Takáč

UN Nemocnica sv. Michala a. s.
Murgašova 1, 040 06 Košice

Tel.: 0918 911108
e-mail: otokar.takac@nsmas.sk

Spoluorganizátor: UN Nemocnica sv. Michala a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:
Antónia Maskalová, UN Nemocnica sv. Michala a. s.,
Murgašova 1, 040 06 Košice, 055/6130011, antonia.
maskalova@nsmas.sk
www.nsmas.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Stredě

28. apríl 2021, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia -zasadačka OAİM

Téma: Chirurgia.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajzák

Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdruvia.com

Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP
Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

(raz mesačne – štvrtý štvrtok v mesiaci)

29. apríl 2021, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: Getlíkov deň –pediatria.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík

Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767

e-mail: vircikmatus@gmail.com

Spoluorganizátor: RLK Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:

Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procare.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

29. apríl 2021, Vranov nad Topľou

Miestny seminár / prezenčný

Téma: Diabetológia.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou
MUDr. Mária Romanová, MPH

Vranovská nemocnica, a. s.
M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou

Tel.: 0918 584470

e-mail: marina.romanova@svetzdruvia.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:

Vranovská nemocnica a. s.
www.procare.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Odborný okresný seminár

29. apríl 2021, Lučenec

Téma: Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta ohrozeného vznikom a rozvojom imobilizačného syndrómu, Imobilizačný syndróm, Posúdenie prítomnosti rizika vzniku a rozvoja imobilizačného syndrómu, Kazuistika.

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Lučenci

Organizačné zabezpečenie podujatia:

Mgr. M. Kiapešová, dipl. sestra
Anna Belková

Všeobecná nemocnica
Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec

Tel.: 0908 368 877
e-mail: kiapesova@lcnspsk

e-mail: belkova@lcnspsk

XIV. neuromuskulárny kongres

29. – 30. apríl 2021, Bratislava

Medzinárodný kongres / prezenčný

Hlavný organizátor: Sekcia pre neuromuskulárne ochorenia Slovenskej neurologickej spoločnosti

doc. MUDr. Peter Špalek, PhD.
e-mail: peter.spalek@seznam.cz

Organizačno-technické zabezpečenie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, https://MUDr. online/podujatia

XXXVI. kongres Slovenskej hypertenziologickej spoločnosti

a Konferencia PS preventívnej kardiológie SKS

29. apríl – 1. máj 2021, Tále, hotel Partizán

Kongres s medzinárodnou účasťou

Hlavný organizátor:

Slovenská hypertenziologická spoločnosť
MUDr. Anna Vachulová, PhD.

Kardiologická klinika LF UK a NUSCH, a. s.
Pod Kráskou hôrkou 1, 833 48 Bratislava

e-mail: vachulova.shs@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

FARMI – PROFIL, spol. s r. o.

Pestovateľská 2, 821 04 Bratislava,
hypertenzia36@farmi-profi.sk,

PharmDr. Katarína Bilá, 0918 655 120,
bila@farmi-profi.sk, Ing. Michaela Hladová

0903 133 638, hladova@farmi-profi.sk
www.shs36. farmi-profi.sk, www.farmi-profi.sk
www.hypertenzia.org

11. workshop „Klinické skúšanie liečiv v SR 2021 – Aktuality Správnej klinickej praxe“april / október 2021, Bratislava, MZ SR

Celoslovenská konferencia

Téma: Aktuality z oblasti metodológie, legislatívy a etiky klinických skúšaní produktov a liekov v SR a v Európe, osobitne s ohľadom na implementáciu Nariadenia EÚ č. 536/2014 o klinickom skúšaní ľudských liekov.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť klinickej farmakológie
MUDr. Helena Glasová, CSc.

SZU, Limbová 12–14, 833 03 Bratislava
Tel.: 02/59370767

e-mail: helena.glasova@szu.sk

Spoluorganizátor: Katedra klinickej farmakológie
LF SZU v Bratislave, Ústav zdravotníckej etiky FOaZOŠ

SZU v Bratislave, Etická komisia MZ SR

Organizačno-technické zabezpečenie:

Kongresové oddelenie SLS
Katedra klinickej farmakológie LF SZU v Bratislave

www.ssfk-sls.sk

MÁJ 2021

Slávnostný seminár pri príležitosti MDS 12. máj 2021, Prešov, Kinosaľ psychiatrického pavilónu FNŠP J. A. Reimana

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Prešove
Organizačné zabezpečenie podujatia:
PhDr. Božena Sokolová, MHA, MPH
FNŠP J. A. Reimana Oddelenie ortopedie
Hollého 14, 080 01 Prešov
Tel.: 051/ 7011774, 0908 197410
e-mail: sokolova@fnspresov.sk

SLOVAK SPINE 2021: Výročný kongres Slovenskej spondylochirurgickej spoločnosti 12. – 14. máj 2021, Horný Smokovec, Vysoké Tat- ry, Grand Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres
Téma: Degeneratívne ochorenia chrbtice (operujeme
veľa a zbytočne?). Nádory ochorenia chrbtice a miechy
(komplexnosť liečby). Úrazy chrbtice a miechy (mení sa
pohľad na ich riešenie). Nové technológie v spondylo-
chirurgickej operatívne.

Hlavný organizátor:
Slovenská spondylochirurgická spoločnosť
prof. MUDr. Bruno Rudinský, CSc.
Tel.: 0905 723760
e-mail: b. rudinsky@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress CA, s. r. o., Ing. Beáta Kapustová, 055/6806261,
beata.kapustova@progress.eu.sk
www.spine2021.sk, www.progress.eu.sk

26. medzinárodná konferencia SEKCAMA

13. – 14. máj 2021, Bratislava

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Téma: Karcinóm prsníka: epidemiológia, experimentál-
na onkológia, diagnostika, patológia, terapia, follow-
-up, case report.

Hlavný organizátor:
SEKCAMA (Sekcia pre karcinóm prsníka) SOS
doc. MUDr. Vladimír Bella, PhD.
Tel.: 0911 742893
e-mail: vladimir.bella@ousa.sk
www.sekcama.sk

XII. lymfologický deň

14. máj 2021, Tatranská Lomnica

Celoslovenský seminár / prezenčný

Hlavný organizátor: Lymfologická sekcia Slovenskej
angiologickej spoločnosti
MUDr. Ewald Ambrozy, PhD.
I. interná klinika LFUK a UNB
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
Tel.: 02/57290511
e-mail: ewald.ambrozy@angiology.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:
Kongresové oddelenie SLS: Pavol Vician, vician@sls.sk
www.angiology.sk

5. dni primárnej pediatrie

14. – 16. máj 2021, hotel Grand Jasná Demänovská
dolina

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Drogy - nové informácie, vakcinológia, sociálna
pediatria, spolupráca primárnych pediatrov so špecia-
listami, kazuistiky.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
primárnej pediatrie starostlivosti
MUDr. Elena Prokopová
Istrijská 10, Bratislava
e-mail: elenka.prokopova@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
A-medi management, s. r. o.
www.primarnapediatria.sk, www.amedisk.sk

46. kurz endoskopické chirurgie nosa a PND 18. – 19. máj 2021, Žilina

Celoslovenský kurz / prezenčný

Téma: Endoskopická chirurgia nosa a PND.

Hlavný organizátor:
ORL centrum JAS, FNŠP Žilina
MUDr. Pavol Lukášek, PhD.
ORL centrum JAS, FNŠP
ul. V. Spanyola 43, 012 07 Žilina
Tel.: 0904 472778
e-mail: lukasek@fnspza.sk

Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť
pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku,
Regionálna komora sestier Žilina

Organizačno-technické zabezpečenie:
ORL centrum JAS, FNŠP Žilina

48. májové hepatologické dni

18. – 21. máj 2021, Sliač – Selnica, Hotel Kaskády

Celoslovenský kongres / kombinovaný

Téma: Hepatológia v ére COVID. Vária.

Hlavný organizátor:
Slovenská hepatologická spoločnosť
MUDr. Sylvia Dražilová, PhD.
II. interná klinika LF UPJŠ a UNLP Košice
Tel.: 0905 928391
e-mail: drazilovasylvia@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
I. D. L. Company s. r. o.
www.slovhep.sk

100. výročie vzniku Spolku slovenských lekárov v Bratislave

19. máj 2021, Bratislava

Slávnostná odborná schôdza

Hlavný organizátor:
Spolok slovenských lekárov v Bratislave
Organizačno-technické zabezpečenie:
Kongresové oddelenie SLS
www.sslba.sk, www.sls.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy

19. máj 2021, Dolný Kubín, Veľká zasadačka
DONsP

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy
Detské oddelenie
MUDr. Beata Dudášiková
e-mail: sekretarslo@gmail.com

XXIX. celoslovenský kongres sekcie sestier pracu- júcich v nefrológii

19. – 21. máj 2021, Jasná, Nízke Tatry, Hotel
Grand

Celoslovenský kongres

Téma: Sestra ako nositeľ zmien v nefrológii.
Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s ochorením
obličiek.

Hlavný organizátor: Sekcia sestier
pracujúcich v nefrológii SSSaPA
PhDr. Jana Híčíková
Nočolovo 23, 038 54 Nočolovo
Tel.: 0907 103 663
e-mail: jhickikova@gmail.com
www.nefrostry.sk

Pediatria pre prax, 61. pediatrické dni

20. – 21. máj 2021, Bratislava

Celoslovenský kongres / prezenčný

Hlavný organizátor:

Slovenská pediatrická spoločnosť
prof. MUDr. Ľudmila Podracká, CSc.
e-mail: podracka12@yahoo.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava, Daša
Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, https://MUDr.online/podujatia

5. konferencia Slovenskej spoločnosti paliatívnej medicíny

21. – 22. máj 2021, Bratislava, Hotel Color

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť paliatívnej medicíny
Inštitút pre vzdelávanie v paliatívnej medicíne, o. z.
MUDr. Andrea Škripeková
MUDr. Kristína Križanová

Organizačno-technické zabezpečenie:
A-medi management, s. r. o.,
Ing. Martina Novosedlíková, 02/55647247,
0904 948664, novosedlikova@amedisk.sk
www.amedisk.sk

5. konferencia Slovenskej spoločnosti radiačnej onkológie

21. – 22. máj 2021, Košice, Hotel Yasmin

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Karcinóm prostaty. Nádory hlavy a krku. Stere-
otaktická ablácia rádioterapia. Rádioterapia vedená
zobrazením. Klinická prax v radiačnej onkológii. Stan-
dardy v radiačnej onkológii.

Hlavný organizátor:
Slovenská spoločnosť radiačnej onkológie
doc. MUDr. Pavol Dubinský, PhD., MHA
Odd. radiačnej onkológie VOÚ a. s. Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
02/54131365, kongres@solen.sk

Traumatická v detstve a zdravie v dospelosti

25. máj 2021, Bratislava, Kino Lumière

Celoslovenský seminár

Téma: Formy traumatizácie v detstve, súvislosti s psy-
chickým a somatickým zdravím v dospelosti, výsledky
z výskumov výskytu traumatizácie v detstve a súvis-
losti so zdravím, prejavy traumatizácie u detí, prejavy
komplexnej posttraumatickej poruchy u dospelých,
možnosti prevencie a liečby, diskusia o súčasnom stave
ochrany detí pred násilím.

Hlavný organizátor: Psychoterapeutická sekcia SPsS
Natalia Kaščáková
Psychiatricko-psychoterapeutická ambulancia,
Pro mente sana
Heydukova 27, 811 08 Bratislava
Tel.: 0918 655113
e-mail: nkascakova@gmail.com

Spoluorganizátor: Pro mente sana, s. r. o., Bratislava,
Národné koordinačné stredisko pre riešenie
problematiky násilia na deťoch (NKS pre RPNd)
pri MPSVaR SR, Liga za duševné zdravie

Organizačno-technické zabezpečenie: Národné
koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia
na deťoch (NKS pre RPNd) pri MPSVaR SR,
Špitálska 4,6,8, 816 43 Bratislava, Mária Vargová,
0911 280968, maria.vargova@employment.gov.sk
www.psychiatry.sk, www.vydavatelstvo-f.sk,
www.detstvobeznasilia.gov.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Du- najskej Stredě

26. máj 2021, Dunajská Streda, NSP, Svet zdravia
-zasadačka OAİM

Téma: Neurológia.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajzák
Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdravia.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NSP
Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Mi- chalovciach

(raz mesačne – štvrtý štvrtok v mesiaci)

27. máj 2021, Michalovce, Veľká zasadačka NSP
Téma: Chirurgické oddelenie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatu@gmail.com
Spoluorganizátor: RLK Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procare.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou
27. máj 2021, Vranov nad Topľou
Miestny seminár / prezenčný
Téma: Dermatológia.

Hlavný organizátor:
Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svetzdavia.com
Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica a. s.
Organizačno-technické zabezpečenie:
Vranovská nemocnica a. s.
www.procare.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

XXIV. DIES JESSENI
27. – 28. máj 2021, Košice

Medzinárodný kongres / prezenčný
Téma: Komplikácie chirurgickej liečby. Vária.

Hlavný organizátor:
II. chirurgická klinika UPJŠ, LP UNLP Košice
Slovenská chirurgická spoločnosť
doc. MUDr. Jozef Belák, PhD.
Spoluorganizátor:
LF UPJŠ, UNLP Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,
Gabriela Šujanová, 0918 622533,
gabriela.sujanova@progress.eu.sk

XXXI. diabetologické dni 2021
27. – 29. máj 2021, Štrbské Pleso

Celoslovenský kongres / kombinovaný
Téma: Diabetes mellitus, jeho diagnostika a liečba.

Hlavný organizátor:
Slovenská diabetologická spoločnosť
doc. MUDr. Katarína Rašlová, CSc.
e-mail: katarina.raslova@gmail.com
doc. MUDr. Zbynek Schroner, PhD.
e-mail: zbynek.schroner@gmail.com
doc. MUDr. Viera Doničová, PhD., MBA
e-mail: diabetolog@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
Agentúra Tajpan, Ing. Zuzana Fúzová, 0911 454291
www.diaslovakia.sk

XXVII. slovensko-česká konferencia o hemostáze a trombóze s medzinárodnou účasťou
27. – 29. máj 2021, Martin, hotel Victoria
Medzinárodná konferencia / prezenčná
Téma: Aktuálne otázky v problematike krvného

zrážania v ére COVID–19.

Hlavný organizátor:
Slovenská spoločnosť pre hemostázu a trombózu
prof. MUDr. Ján Staško, PhD.
Klinika hematológie a transfúziológie JLF UK a UNM
Kollárova 2, 036 59 Martina
Tel.: 43/4203153, –232, 0918 677147
e-mail: jan.stasko@uniba.sk
Spoluorganizátor: Jesseniova
lekárska fakulta UK v Martine
Organizačno-technické zabezpečenie:
ROWEX, s. r. o., Hlaváčiková 39, 841 05 Bratislava,
MUDr. Igor Vico, 0903 762668, 2/64461470,
igor.vico@rowexpro.sk
www.hemostaza2021.sk

XXXI. Pontuchov deň – možnosti prevencie, diagnostiky a liečby onkogynologických ochorení
28. máj 2021, Bratislava, Hotel Lindner
Celoštátna konferencia / prezenčná
Téma: Problematika onkogynologických ochorení.

Hlavný organizátor:
Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť
MUDr. Mikuláš Redecha, PhD.
LFUK a UN Bratislava,
Ružinovská 6, 826 06 Bratislava
www.sgps.sk

Nové trendy a perspektívy v histológii
máj 2021, Martin, Ústav histológie a embryológie JLF UK

Miestny seminár
Téma: Nové trendy a perspektívy v histológii.
Celoslovenský seminár
Téma: Imunohistochemická analýza fascínu a jeho funkcia v EMT v lúčiach krčka maternice.
Vplyv metionínovej diéty na metabolické a histomorfologické zmeny v mozgu laboratórnych zvierat po globálnej mozgovej ischémii. Zmeny expresie vybraných markerov Wnt dráhy v lúčiach krčka maternice.
Úloha membrán asociovaných s mitochondriami v patofyziológii ischemicko-reperúzného poškodenia myokardu.

Hlavný organizátor:
Ústav histológie a embryológie JLF UK
so Slovenskou anatomickou spoločnosťou
prof. MUDr. Marian Adamkov, DrSc.
Ústav histológie a embryológie JLF UK Martin
Tel.: 043/2633 405
e-mail: marian.adamkov@uniba.sk
https://www.jfmed.uniba.sk/pracoviska/vedecko-pedagogicke-pracoviska/teoreticke-ustavy/ustav-histologie-a-embryologie/organizacia-podujati/

Seminár pre pediatriov Spolok lekárov v Dunajskej Stredě
máj 2021, Dunajská Streda, NSP, Svet zdravia -zasaďačka OAAM

Téma: Aktuality v pediatrii.
Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajžák
Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdavia.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo

NSP Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

LIV. gemersko – novohradský lekársky a zdravotnícky deň
máj 2021, Lučenec

Okresná konferencia
Téma: Moderné diagnostické a terapeutické postupy v medicíne.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Lučenec
MUDr. Peter Kirschner
Tel.: 047/4311265
e-mail: kirschner@lcnsk.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov Lučenec,
Nám. republiky 14, 984 39 Lučenec

LIV. gemersko – novohradský zdravotnícky deň
máj 2021

Téma: Ošetrovateľské aspekty civilizačných ochorení.
Vária.

Hlavný organizátor:
Spolok SSPA v Lučenci
Organizačné zabezpečenie podujatia:
Mgr. M. Kiapesová, dipl. sestra
Anna Belková
Všeobecná nemocnica
Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec
Tel.: 0908 368 877
e-mail: kiapesova@lcnsk.sk
e-mail: belkova@lcnsk.sk

Vedecká odborná schôdza Spolku lekárov Martin
máj/jún 2021, Martin, VP UNM

Téma: Vybrané kazuistiky z neurochirurgie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Martin
doc. MUDr. Branislav Kolarovszki, PhD.
Neurochirurgická klinika JLF UK a UNM
Kollárova 2, 036 01 Martin
e-mail: Branislav.kolarovszki@uniba.sk
Spoluorganizátor: Jesseniova lekárska fakulta UK,
UNM
www.unm.sk www.jfmed.uniba.sk

Medzinárodný deň sestier (slávnostná konferencia)
máj 2021, 13,00–15,00 hod., poslucháreň UNM – Martin

Organizátor: ÚSZPNO v Martine SSSaPAOZ SLS,
UNM – ÚOS, RK SaPA Martin, Spolok SSPA v Martine
Organizačné zabezpečenie podujatia:
PhDr. Jana Ucháčová
KDCH UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203147
e-mail: janau@zoznam.sk
PhDr. Eva Ferencová
KPaF UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4133950
e-mail: ferencova@mfn.sk

JÚN 2021

Farmakoekonomika na Slovensku XII.
2. jún 2021, Bratislava

Celoslovenská konferencia / kombinovaná
Téma: Lieková politika. Farmakoekonomika a hodnotenie zdravotníckych technológií (HTA) v liekovej a zdravotnej politike. Kvalita života.

Hlavný organizátor:
Slovenská spoločnosť pre farmakoekonomiku
doc. MUDr. Ján Bielik, CSc.

Fakulta zdravotníctva TnUAD
Študentská 20, 911 50 Trenčín
Tel.: 0907 553864
e-mail: jan.bielik@tnuni.sk

Spoluorganizátor: Kancelária WHO na Slovensku,
Fakulta zdravotníctva Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, ISPOR Chapter Slovensko,
Slovenská spoločnosť klinickej farmakológie.
Organizačno-technické zabezpečenie: Fakulta

zdravotníctva Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, doc. MUDr. Ján Bielik, CSc.,
0907 553864, jan.bielik@tnuni.sk
www.fz.tnuni.sk, www.who.int

XXIV. česko-slovenský kongres o infekčných nemococh

2. – 4. jún 2021, Špindlerův Mlýn – Bedřichov 106, Kongresové centrum – Harmony Club Hotel

Hlavný organizátor:

Česká společnost infekčního lékařství ČLS JEP
Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť
 infektológov SLS, Klinika infekčných nemocí
 Fakultní nemocnice Hradec Králové,
 Lékařská fakulta v Hradci Králové a Univerzity Karlovy,
 Česká asociace sester
<https://www.congressprague.cz/kongresy/sil2020.html>

37. konferencia Kliniky detí a dorastu UPJŠ LF a DFN s medzinárodnou účasťou
3. jún 2021, Košice, hotel Yasmin

Celoslovenská konferencia

Téma: Pediatrika endokrinológia. Imunologicky mediované ochorenia. Pediatrika nefrológia. Pediatrika reumatológia. Pediatrika kardiológia. Medziodborová spolupráca. Novinky v manažmente niektorých vzácnych ochorení. Vária.

Hlavný organizátor:

Slovenská pediatrika spoločnosť
 doc. MUDr. Veronika Vargová, PhD.
 Klinika detí a dorastu UPJŠ LF a DFN
 Tr. SNP 1, 040 01 Košice
 Tel.: 055/2354132, 0905 335320
 e-mail: veronika.vargova@upjs.sk

Spoluorganizátor:

Univerzita Pavla J. Šafárika
 Lekárska fakulta v Košiciach,
 Detská fakultná nemocnica v Košiciach,
 Klinika detí a dorastu UPJŠ LF a DFN
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,
 Gabriela Šujanová, 0918 622533
www.progress.eu.sk

42. slovenské a české endoskopické dni
3. – 4. jún 2021, Trenčín, Okružný Dom Armády (ODA)

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Hlavný organizátor:

Endoskopická sekcia
 Slovenskej gastroenterologickej spoločnosti
 Endoskopická sekcie České gastroenterologickej
 spoločnosti ČLS JEP
 MUDr. Jozef Zán, PhD.

Endoskopické pracovisko ÚNV gen. Vesela

Spoluorganizátor:

Endoskopická sekcie
 České gastroenterologickej spoločnosti ČLS JEP
Organizačno-technické zabezpečenie:
 TAJPAN, s. r. o., Hrachova 6, 821 05 Bratislava,
 Mgr. Jana Chrenková, 0911 454298,
jana.chrenkova@tajpan.com

XXXIX. dni mladých internistov s medzinárodnou účasťou
3. – 4. jún 2021, Martin, Penzión Čierna pani

Medzinárodná konferencia

Téma: Všetky odbory vnútorného lekárstva.

Hlavný organizátor:

I. interná klinika JLF UK a UNM
 prof. MUDr. Marián Mokáč, DrSc., FRCP Edin

Spoluorganizátor:

Slovenská internistická spoločnosť,
 Česká internistická spoločnosť,
 Jesseniova lekárska fakulta UK Martin,
 Univerzitná nemocnica Martin, Spolok lekárov Martin,
 I. interná klinika JLF UK a UNM

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
 Stromová 13, 831 01 Bratislava,
 Ing. Dana Chodasová, 0903 224625,
marketing@amedis.sk
www.amedis.sk

VII. spoločná konferencia ČGPS a SGPS
3. – 6. jún 2021, Karlovo Vary, Česká republika
Spoluorganizátor:

Slovenská
 gynekologicko-pôrodná spoločnosť
 Koordinátor: MUDr. Vladimír Dvořák, PhD.,
 doc. MUDr. Miroslav Korbel, CSc.
www.sgps.sk

Respirácia v ére Covid–19
4. – 5. jún 2021, Piešťany

Medzinárodný kongres / prezenčný

Téma: Respirácia z multidisciplinárneho pohľadu.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť
 pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku
 doc. MUDr. Miroslav Tedla, PhD., MPH
 Antolská 11, 851 07 Bratislava
 Tel.: 0905 303007
 e-mail: miro.tedla@gmail.com

Spoluorganizátor: Klinika otorinolaryngologie
 a chirurgie hlavy a krku LFUK a UNB, ENTstudio o. z.

Organizačno-technické zabezpečenie:

AXIS Medical Center, PaedDr. Zuzana Šmachová,
 0905 621224

Seminár Spolku lekárov Oravy
9. jún 2021, Dolný Kubín, Veľká zasaďačka DONsP
 Odborný seminár
Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Oravy
 Ortopedické oddelenie
 MUDr. Ján Sedliak
 e-mail: sekretarslo@gmail.com

XXII. kongres SPFS a ČPFS
9. – 11. jún 2021, Štrbské Pleso

Medzinárodný kongres / kombinovaný

Téma: COVID–19 a pneumológia. Tuberkulóza. Chronické
 pľúcne choroby, transplantácie pľúc. Hrudníková chirur-
 gia.

Hlavný organizátor:

Slovenská
 pneumologická a ftizeologická spoločnosť
 doc. MUDr. Ivan Solovíček, CSc.
 Národný ústav tuberkulózy,
 pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie
 059 84 Vyšné Hágy

Spoluorganizátor: Česká pneumologická
 a ftizeologická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie: Tajpan, s. r. o.
www.spfs.sk

**Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov Ri-
 mavskej Soboty**
10. jún 2021, Rimavská Sobotka

Okresný seminár / prezenčný

Téma: Kazuistiky v odbore všeobecné lekárske.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Rimavská Sobotka
 MUDr. Attila Gányovics
 Tomašová 49, 979 01 Rimavská Sobotka
 Tel.: 0908 162031
 e-mail: Dr. ati@azet.sk
<http://spoloklekarovrs.wordpress.com>

Šteinerov chirurgický deň
**11. jún 2021, Martin, Veľká prednášková miest-
 nost UNM**

Celoslovenská konferencia s medzinárodnou účasťou

Téma: Chirurgia.

Hlavný organizátor:

Chirurgická klinika a TC UNM
 prof. MUDr. Ľudovít Laca, PhD.
 Tel.: 043/2633705
 e-mail: ludovit.laca@uniba.sk

Spoluorganizátor:

Univerzitná nemocnica Martin,
 Jesseniova lekárska fakulta v Martine,
 Spolok lekárov v Martine
www.jfmed.uniba.sk

I. česko-slovenské dni detskej endokrinológie
**11. – 12. jún 2021, Bratislava, Lindner Hotel Gal-
 lery Central**
Hlavný organizátor:

Slovenská endokrinologická spoločnosť
 doc. MUDr. Ľudmila Košťálová, CSc.
 Detská klinika LFUK a NÚDCH
 Limbová 1, 833 40 Bratislava
 Tel.: 02/59371567
 Spoluorganizátor:
 Česká endokrinologická spoločnosť ČLS JEP

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
 Bárdošova 2, 831 01 Bratislava,

Ing. Martina Novosedlíková,
 0904 948664, novosedlikova@amedis.sk
www.amedis.sk

XXVIII. slovenské dialógy o bolesti
11. – 12. jún 2021, Zemplínska Šírava

Celoslovenský kongres

Téma: Chronická a akútna bolesť. Intervenčná algeziol-
 ógia. Bolesť chrbta.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť pre štúdium a liečbu bolesti
 Sekcia sestier pracujúcich v algeziológii SSSaPA
 Jana Snopková
 Algeziologická klinika SZU, FNŠP F. D. Roosevelta
 Námestie L. Svobodu 1, 975 17 Banská Bystrica
 Tel.: 0908 148808
 e-mail: jsnopkova@nspbb.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Kongresové oddelenie SLS
www.pain.sk

XXVIII. slovenské dialógy o bolesti
**11. – 12. jún 2021, Zemplínska Šírava, Hotel Eu-
 robus**

Celoslovenský kongres / prezenčná

Téma: Akútna bolesť, chronická bolesť, nádorová bo-
 lesť, intervenčná algeziológia, paliatívna medicína.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť pre štúdium a liečbu bolesti
 MUDr. Mária Kováčová
 Tel.: 0915 311139
 e-mail: mariakovacova1975@yahoo.com

Spoluorganizátor:

Nemocnica Michalovce
 Svet zdravia

Organizačno-technické zabezpečenie:

Kongresové oddelenie SLS,
 Valéria Petrovičová, petrovicova@sls.sk
www.pain.sk

**XXXI. Congressus acupuncturae Bohemiae et Slo-
 vaciae cum participatione internationali**
11. – 13. jún 2021, Lednice, hotel Galant, ČR

Medzinárodný kongres / prezenčný, kombinovaný
Téma: Akupunktúra v modernej a tradičnej liečbe.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť akupunktúry
 MUDr. Alena Ondrejčáková, PhD.
 Mýtna 5, 811 07 Bratislava
 Tel.: 0903 7922228
 e-mail: aondrejka@hotmail.com

Spoluorganizátor:

Česká lekárska akupunkturistická
 spoločnosť České lekárske spoločnosti J. E. Purkyně

Organizačno-technické zabezpečenie:

MUDr. Ladislav Fildán
 ČLAS ČLS J. E. Purkyně
 e-mail: info@fildan.cz
www.akupunktura-sls.sk, www.akupunktura.cz

**14. jún 2021 Okresný odborný seminár
 Prešov, Kinosála psychiatrického pavilónu FNŠP**
J. A. Reimana

Téma: Špecifiká starostlivosti o onkologického pacien-
 ta.

Hlavný organizátor:

Spolok SSPA v Prešove
 Organizačné zabezpečenie podujatia:
 PhDr. Božena Sokolová, MHA, MPH
 FNŠP J. A. Reimana Oddelenie ortopedie
 Hollého 14, 080 01 Prešov
 Tel.: 051/ 7011774, 0908 197410
 e-mail: sokolova@fnspresov.sk

**New Frontiers in Basic Cardiovascular Research
 2021**
16. – 18. jún 2021, Bratislava

Medzinárodná konferencia

Téma: Pokroky v základnom kardiovaskulárnom výsku-
 me.

Hlavný organizátor:

Centrum experimentálnej medicíny SAV
 Slovenská fyziologická spoločnosť

doc. RNDr. Monika Barteková, PhD.
Tel.: 02/32295427
e-mail: monika.bartekova@savba.sk

Spoluorganizátor: Slovenská fyziologická spoločnosť
Organizačno-technické zabezpečenie:
Centrum experimentálnej medicíny SAV,
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava
doc. RNDr. Monika Barteková, PhD.,
02/32295427, monika.bartekova@savba.sk
doc. RNDr. Oľga Pechánová, DrSc., CEM SAV,
02/32295404, miroslav.barancik@savba.sk

VII. slovensko – český zjazd súdneho lekárstva s medzinárodnou účasťou

16. – 18. jún 2021, Košice, Hotel Centrum

Medzinárodný zjazd / prezenčný

Hlavný organizátor:

Slovenská súdnolekárska spoločnosť
MUDr. Silvia Farkašová Iannaccone, PhD.
Ústav súdneho lekárstva UPJŠ LF
Tr. SNP 1, Košice
Tel. 055/2343448
e-mail: silvia.iannaccone@gmail.com
Spoluorganizátor: SLAPA ÚDZS Košice,
Ústav súdneho lekárstva UPJŠ LF
Organizačno-technické zabezpečenie:
Ústav súdneho lekárstva UPJŠ LF Košice,
MUDr. Silvia Farkašová Iannaccone, PhD.,
silvia.iannaccone@gmail.com
www.sudnelekarstvo.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

17. jún 2021, Lučenec, zasadačka Starej radnice

Miestny seminár

Téma: Fórum mladých lekárov.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Lučenec
MUDr. Peter Kirschner
Tel.: 047/4311265
e-mail: kirschner@lcnspsk

XIII. kongres internej medicíny

17. – 19. jún 2021, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, Grand Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres

Hlavný organizátor:

Slovenská internistická spoločnosť
prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
Tel.: 0903 493895
e-mail: ivica.lazurova@upjs.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress CA, s. r. o., Ing. Beata Kapustová, 055/6806261,
beata.kapustova@progress.eu.sk,
www.interna2021.sk, www.progress.eu.sk

Analýza perinatálnej starostlivosti v SR za rok 2020

18. – 19. jún 2021, Nižná, Hotel Arman

Celoslovenská konferencia / prezenčná

Téma: Analýza perinatálnej starostlivosti v SR za rok 2020.

Hlavný organizátor:

Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť
doc. MUDr. Miroslav Korbeľ, CSc., MUDr. Marián Tholt
LF UK a UNB
Antolská 11, Bratislava
www.sgps.sk

Odborný okresný seminár

21. jún 2021, Lučenec

Téma: Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta s poruchami správania, Behaviorálne a psychické príznaky pri stredných a ťažkých demenciách, Zabezpečenie a organizácia starostlivosti o pacienta s poruchami správania, Kazuistika.

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Lučenci

Organizačné zabezpečenie podujatia:

Mgr. M. Kiapesová, dipl. sestra
Anna Belková
Všeobecná nemocnica

Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec
Tel.: 0908 368 877
e-mail: kiapesova@lcnspsk
e-mail: belkova@lcnspsk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

(raz mesačne – štvrtý štvrtok v mesiaci)

24. jún 2021, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: Rádiodiagnostické oddelenie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach

MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatus@gmail.com

Spoluorganizátor: RLK Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:

Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procure.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

24. jún 2021, Vranov nad Topľou

Miestny seminár / prezenčný

Téma: Kazuistiky ÚDZS.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M. R. Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svetzdraziva.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:

Vranovská nemocnica a. s.
www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

XLVI. lekárnícké dni SFS Milana Lehkého a Sym-póziu dejín farmácie

24. – 26. jún 2021, Bratislava, Farmaceutická fakulta UK

Medzinárodný kongres / kombinovaný

Téma: Nové poznatky a trendy v prevencii a liečbe kardiovaskulárnych ochorení.

Hlavný organizátor: Lekárnická sekcia

Slovenskej farmaceutickej spoločnosti
PharmDr. Lucia Masaryková, PhD.
Farmaceutická fakulta UK
Ulica odbojárov 10, 832 32 Bratislava
Tel.: 02/50117343
e-mail: masarykova@fpharm.uniba.sk

Spoluorganizátor: Slovenská farmaceutická

spoločnosť, Sekcia dejín farmácie

Organizačno-technické zabezpečenie:

FARM-PROFI, s. r. o., Pestovateľská 2, 821 04 Bratislava,
PharmDr. Katarína Bilá, 0918 655120,
bila@farmi-profi.sk
www.sfs-sls.sk

VIII. konferencia o biologickej psychiatrii

24. – 26. jún 2021, Piešťany

Medzinárodná konferencia / prezenčná

Téma: Biologické aspekty vzniku psychických porúch. Biologické možnosti liečby psychických porúch. Varia.

Hlavný organizátor: Sekcia biologickej psychiatrie

MUDr. Lívia Vavrušová, PhD.
e-mail: vavrusova.consulting@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Agentúra KAMI, s. r. o.,
Letná 82/75, 052 01 Spišská Nová Ves,
Štefánia Kamenická, 0905 530158,
kamenicka@agenturakami.sk
www.agenturakami.sk, www.psychiatry.sk

Novinky z ASCO 2021

25. jún 2021, Bratislava

Celoslovenský kongres / prezenčný

WEBINÁR

Celoslovenský kongres

Téma: Onkológia – Novinky z výročnej konferencie Americkej spoločnosti klinickej onkológie 2021.

Hlavný organizátor:

Slovenská onkologická spoločnosť
MUDr. Mária Rečková, PhD.
Národný onkologický inštitút
Klenova 1, 833 10 Bratislava
Tel.: 0918 397929
e-mail: maria.reckova@noisk.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.onkologia.sk, www.noisk.sk, www.solen.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Strede

30. jún 2021, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia -zasadačka OAIM

Téma: Intenzívna medicína.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda

MUDr. Edit Rajzák
Tel.: 031/5571215, –490, –227
e-mail: edit.rajzak@svetzdraziva.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP
Dunajská Streda a. s., Svet zdravia.

XXX. zjazd SSFBLR

jún 2021, Šamorín Čilistov, X-Bionic Sphere

Medzinárodný zjazd

Téma: História FBLR. RHB a balneológia v prevencii. Varia.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť fyziatrie,

balneológie a liečebnej rehabilitácie
MUDr. Katarína Chamutytová
Tel.: 0905 195738

E-mail: k.chamutyova@gmail.com, \
chamutyova@tetis.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Kongresové oddelenie SLS
www.fblr.sk

Koncepcia funkčných porúch v oblasti panvy a svalstva brušnej steny

jún 2021, Bratislava

Krajský workshop / prezenčný

Téma: Koncepcia funkčných porúch v oblasti panvy a svalstva brušnej steny – mobilizačné a manipulačné techniky.

Hlavný organizátor:

Slovenská spoločnosť myoskeletálnej medicíny
MUDr. Viera Agnerová
Grösslingová 63, 811 09 Bratislava
Tel.: 0910 651199
e-mail: biothermsk@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Výbor SSMM
www.manumed.sk

Deň rimavsko-sobotských zdravotníkov – nelekárov

jún 2021, Rimavská Sobota

Téma: Novinky v ošetrovateľskom procese a laboratórnej diagnostike.

Hlavný organizátor:

Spolok SSPA v Rimavskej Sobote
Organizačné zabezpečenie podujatia:
Daniela Köbölóvá
Malohontská 26/7, 979 01 Rimavská Sobota
Tel.: 0904 86658
e-mail: daniela.kobolova@gmail.com

NIKÉ POMÁHA SLOVENSKÉMU ŠPORTU

”

Milí priatelia,

v prvom rade mi dovoľte zaželať vám do nového roku 2021 predovšetkým veľa zdravia. Práve slovo zdravie má v slovníku oveľa dôležitejší význam ako doposiaľ. Možno viac ako inokedy predtým, kedy sme si uvedomili, aké je krehké a aj to, že sa o telo i dušu musíme pravidelne starať. Najlepším liekom je šport, ktorý niekedy u viacerých prerastie do neoddeliteľnej súčasti života.

Niké je so športom úzko spätá už krásnych 30 rokov. Deklaruje to aj výnimočným projektom s názvom Fond pre budúcnosť športu. Týmto spôsobom finančne podporujeme amatérskych športovcov a športové kluby po celom Slovensku. Chceme byť pri zrode legend, sledovať ich napredovanie, víťazstvá a povzbudzovať ich na ich vzrušujúcej ceste.

Od júna minulého roka, teda od chvíle, kedy vznikol Fond pre budúcnosť športu, sme podporili 160 športových nadšencov. Každý dostal štedrý grant a jeho celková suma už presiahla 280 000 eur. Ako najväčšia rodinná spoločnosť na Slovensku si uvedomujeme našu zodpovednosť voči ostatným. Preto sme sa rozhodli, že v tejto aktivite, kde môžeme pomáhať skutočne nadaným osobnostiam, budeme pokračovať aj naďalej.

Je to predsavzatie Niké a nielen v roku 2021.

“

Doc. Ing. Otto Berger CSc.

Generálny riaditeľ Niké, spol. s r.o.

FOND
PRE BUDÚCNOSŤ
ŠPORTU

niké

OMARIT[®]

bilastín

NESEDATÍVNE

ANTIISTAMINIKUM NA ÚĽAVU
SEZÓNNEJ A PERENIÁLNEJ ALERGICKEJ
RINOKONJUNKTIVITÍDY A URTIKÁRIE
U DETÍ VO VEKU
6-11 ROKOV

S TELESNOU HMOTNOSŤOU
NAJMEŇ 20 kg¹

10 jeden
mg | krát
denne

TERAZ DOSTUPNÉ AKO
ORODISPERGOVATEĽNÉ TABLETY¹

Omarit 10 mg orodispergovateľné tablety

Liek na vnútorné použitie. **Liečivo:** Jedna orodispergovateľná obsahuje 10 mg bilastínu. **Terapeutické indikácie:** Symptomatická liečba alergickej rinokonjunktivitídy (sezónnej alebo celoročnej) a urtikárie. Omarit orodispergovateľné tablety sú indikované deťom vo veku 6 až 11 rokov s telesnou hmotnosťou najmenej 20 kg. **Dávkovanie a spôsob podávania:** Deti vo veku 6 až 11 rokov s telesnou hmotnosťou najmenej 20 kg 10 mg bilastínu (1 orodispergovateľná tableta) jedenkrát denne na zmiernenie príznakov alergickej rinokonjunktivitídy (sezónnej a celoročnej alergickej rinitídy) a urtikárie. Orodispergovateľná tableta sa má užiť jednu hodinu pred alebo dve hodiny po jedle alebo ovocnej šťave. Dospelým a dospelujúcim (vo veku nad 12 rokov) je vhodné podávať tablety s obsahom 20 mg bilastínu. **Dĺžka terapie:** Terapia alergickej rinitídy má byť obmedzená na dobu expozície alergénom. Terapia sezónnej alergickej rinitídy sa môže ukončiť po vymiznutí príznakov a znovu začať po znovuoobjavení príznakov. Pri celoročnej alergickej rinitíde sa môže u pacientov navrhnuť kontinuálna liečba počas doby expozície alergénom. **Dĺžka terapie žihľavky závisí od typu, dĺžky a priebehu ťažkosti. Osobitné populácie:** **Porucha funkcie obličiek:** Bezpečnosť a účinnosť bilastínu u detí s poruchou funkcie obličiek neboli stanovené. **Porucha funkcie pečene:** Bezpečnosť a účinnosť bilastínu u detí s poruchou funkcie pečene neboli stanovené. **Kontraindikácie:** Precitlivosť na liečivo alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok. **Osobitné upozornenia a opatrenia pri používaní:** **Pediatrická populácia:** Bezpečnosť a účinnosť bilastínu u detí do 2 rokov neboli stanovené a u detí vo veku 2 až 5 rokov neexistujú dostatočné klinické skúsenosti, preto sa bilastín v tejto vekovej skupine nemá podávať.

Súbežné podávanie bilastínu s inhibítormi P-glykoproteínu, ako sú napr. ketokonazol, erytromycín, cyklosporín, ritonavir alebo diltiazem, môže u pacientov so stredne ťažkou alebo ťažkou poruchou funkcie obličiek spôsobiť zvýšenie plazmatickej hladiny bilastínu, a preto aj zvýšenie rizika vzniku nežiaducich účinkov bilastínu. Z tohto dôvodu sa má vyhnúť súbežnému

podávaniu bilastínu a inhibítormi P-glykoproteínu u pacientov so stredne ťažkou alebo ťažkou poruchou funkcie obličiek. **Liekové a iné interakcie:** Interakčné štúdie sa uskutočnili len u dospelých a zahŕňajú interakcie s jedlom, s grapefruitovou šťavou, s ritonavírom, rifampicínom, ketokonazolom alebo erytromycínom a interakcie s diltiazemom. **Fertilita, gravidita a laktácia:** Ako preventívne opatrenie je vhodné vyhnúť sa podávaniu Omaritu počas tehotenstva. Rozhodnutie, či pokračovať/prerušit dojčenie alebo ukončiť liečbu/vyhnuť sa liečbe Omaritom sa musí urobiť po zvážení prínosu dojčenia pre dieťa a prínosu liečby pre matku. **Ovplyvnenie schopnosti viesť vozidlá a obsluhovať stroje:** Liečba s 20 mg bilastínu neovplyvnila schopnosť viesť vozidlá. Avšak, pretože individuálna odpoveď na liek sa môže líšiť, pacientom sa má odporučiť, aby nevedli vozidlá a neobsluhovali stroje, pokiaľ nezistia svoju vlastnú reakciu na bilastín. **Nežiaduce účinky:** Časté nežiaduce účinky: **Pediatrická populácia:** rinitída, bolesť hlavy, alergická rinokonjunktivitída, bolesť brucha/bolesť v hornej časti brucha. **Dospelí a dospelujúci pacienti:** bolesť hlavy, ospalosť; menej časté a ostatné nežiaduce účinky sú uvedené v súhrne charakteristických vlastností lieku.

Držiteľ rozhodnutia o registrácii: Menarini International Operations Luxembourg S.A., Luxemburg, Luxembursko

Spôsob vydaja lieku: viazaný na lekársky predpis.

Pred predpísaním lieku oboznámte sa, prosím, s úplnou informáciou o lieku v Súhrne charakteristických vlastností lieku.

Posledná revízia textu: 4/2019

Dátum výroby materiálu: december/ 2020

Kód materiálu: SK_OMAP-06-2020_v01_Press

Zastúpenie v SR: Berlin-Chemie / A. Menarini Distribution Slovakia s. r. o.,

Galvaniho 17/B821 04 Bratislava, tel.: 02/ 544 30 730, fax: 02/544 30 724,

e-mail: slovakia@berlin-chemie.com

Tento materiál je určený pre odbornú verejnosť a interné účely spoločnosti.

BERLIN-CHEMIE
MENARINI

Iný ako ostatné betablokátory^{1*}

Duálny mechanizmus účinku^{2*}

Liečba esenciálnej hypertenzie u dospelých³

Liečba stabilného mierneho a stredne ťažkého chronického srdcového zlyhania (CHSZ) ako aditívna terapia ku štandardnej terapii u starších pacientov vo veku ≥ 70 rokov³

Nebilet® 5 mg

Liek na vnútorné použitie. **Liečivo:** 5 mg neбиволу (ako neбиволу hydrochloridum). **Terapeutické indikácie:** esenciálna hypertenzia u dospelých, stabilné mierne a stredne ťažké chronické srdcové zlyhanie (CHSZ) ako aditívna terapia ku štandardnej terapii u pacientov vo veku ≥ 70 rokov. **Dávkovanie a spôsob podávania:** **Esenciálna hypertenzia u dospelých:** zvyčajná dávka je 1 tableta (5 mg) denne, môže sa užívať s jedlom. **Chronické srdcové zlyhanie:** 1,25 mg neбиволу sa má zvýšiť na 2,5 mg neбиволу 1x denne, potom 5 mg neбиволу 1x denne, následne 10 mg neбиволу 1x denne. Maximálna odporúčaná dávka je 10 mg neбиволу 1 x denne. Interval medzi zvyšovaním dávky sú 1-2 týždne. **Kontraindikácie:** precitlivosť na liečivo alebo ktorúkoľvek pomocnú látku, insuficiencia pečene alebo poškodenie funkcie pečene, gravidita a laktácia, akútne srdcové zlyhanie, kardiogénny šok alebo dekompenzácia pri srdcovom zlyhaní vyžadujúca intravenóznú inotropnú terapiu, syndróm sínusového uzla vrátane sino-atriálnej blokády, druhý a tretí stupeň srdcovej blokády (bez kardiostimulátora), bronchospazmus a bronchiálna astma v anamnéze, neliečený feochromocytóm, metabolická acidóza, bradykardia (pulz menej ako 60 úderov za minútu pred začiatkom terapie), hypotenzia (systolický krvný tlak < 90 mm Hg), ťažká periférna cirkulačná porucha. **Liekové a iné interakcie:** Kombinácie, ktoré nie sú odporúčané: antiarytmiká I. triedy (chinidín, hydrochinidín, flekainid, disopyramid, lidokaín, mexiletín, propafenon), antagonisti vápnika verapamil/diltiazemového typu, centrálne pôsobiace antihypertenzíva (klonidín, guanfacín, moxonidín, metyldopa, rilmenidín). **Kombinácie používané s opatrnosťou:** antiarytmiká III. triedy (amiodaron), anestetiká - prchavé halogenáty, inzulín a perorálne antidiabetiká: napriek tomu, že Nebilet® 5 mg neovplyvňuje hladinu glukózy, môže maskovať niektoré symptómy hypoglykémie (palpitácia, tachykardia). **Kombinácie, ktorým je treba venovať pozornosť:** digitálisové glykozidy, antagonisti kalcia dihydropyridínového typu (amlodipín, felodipín, lacidipín, nifedipín, nikardipín, nimodipín, nitrendipín), antipsychotiká, antidepresíva (tricyklické, barbituráty, fenotiazíny), nesteroidové protizápalové lieky (NSAID), sympatomimetiká, baklofén (antispastikum), amifostín (antineoplastická prídavná liečba). **Farmakokinetické interakcie.** Vzhľadom na to, že neбивол je metabolizovaný CYP2D6 izoenzymom, súčasné podanie látok inhibujúcich tento enzým, najmä paroxetínu, fluoxetínu, tiordazínu a chinidínu, môže zvýšiť plazmatické hladiny neбиволу so zvýšeným rizikom excesívnej bradykardie a nežiaducich príhod. **Ovplyvnenie schopnosti viesť motorové vozidlá a obsluhovať stroje:** Nebilet® 5 mg neovplyvňuje psychomotorické funkcie. Počas vedenia automobilov alebo obsluhy strojov treba vziať do úvahy možnosť vzniku závratov a únavy. **Nežiaduce účinky:** časté: bolesť hlavy, závraty, parestézie, dyspnoe, obštipácia, nauzea, hnačka, únava, edémy. **Menej časté:** nočné mory, poruchy videnia, bradykardia, srdcové zlyhanie, spomalené vedenie AV, AV blok, hypotenzia, intermitentná klaudikácia, bronchospazmus, dyspepsia, flatulencia, vracanie, pruritus, erytém, impotencia, depresie. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Berlin Chemie AG, Glienicke Weg 125, 12489 Berlín, Nemecko. **Spôsob výdaja lieku:** na lekársky predpis. **Pred predpísaním lieku oboznáňte sa, prosím, s úplnou informáciou o lieku v Súhrne charakteristických vlastností lieku. Posledná revízia textu:** júl 2019. **Dátum výroby materiálu:** august 2020. **Kód materiálu:** SK_NEБ-15-2020-v01_Press. **Zastúpenie v SR:** Berlin-Chemie / A. Menarini Distribution Slovakia s. r. o., Galvaniho 17/B, 821 04 Bratislava, tel.: 02/ 544 30 730, fax: 02/544 30 724, e-mail: slovackia@berlin-chemie.com.

Tento materiál je určený pre odbornú verejnosť a interné účely spoločnosti.

*informácia sa vzťahuje na účinnú látku neбивол.